

**Dissertatio medica inauguralis de catarrho ... / Submittet Bernhardus
Matthias Franck.**

Contributors

Franck, Bernhard Matthias, 1667-1701.

Publication/Creation

Altdorfii : H. Meyer, 1690.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/utuejw3t>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS

De

CATARRHO,

Quam,

Favente DIVINI NUMINIS Clementia,

AUCTORITATE

GRATIOSISSIMÆ

FACULTATIS MEDICÆ,

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONO-

RES ac PRIVILEGIA DOCTORALIA

more Majorum ac ritu solenni consequendi,

in hac alma NORICORUM Universitate

ALTDORFFINA

Publico Eruditorum Examine

a. d. iv. August. A. R. S. c15 15c XC.

submittet

BERNHARDVS MATTHIAS FRANCK,

Kiloniensis Hofsatus.

ALTDORFFI,

Typis HENRICI MEYERI,

Univ. Typogr.

44

REVERENDISSIMO. SERENISSIMOQVE.
PRINCIPI. AC. DOMINO.
DOMINO.
CHRISTIANO.
ALBERTO.

HEREDI. NORWEGIÆ.
POSTULATO. COADJUTORI.
EPISCOPATUS. LUBECENSIS. DUCI. SLESVICI.
HOLSATIÆ. STORMARIÆ. ET. DITH-
MARSIAE. COMITI. IN. OLDENBURG.
ET. DELMENHORST. ETC. ETC.

OPTIMO. PIO. MAGNANIMO.
DOMINO. SUO. CLEMENTISSIMO.
DISSERTATIONEM. HANC. INAUGURALEM.
QVA. TANTI. SPLENDORIS. PRINCIPEM.
ADIRE. PAR EST. REVERENTIA.

DAT. DICAT. CONSECRAT.
REVERENDISSIMÆ. SERENITATIS. SUÆ.

humillimus & subjectissimus

servus

Bernhardus Matthias Franck.

I. N. F.

ATARRHORUM cum theoreticam tum practi-
cam considerationem diligentius instituturus,
ἀνευ ἀγορεύει καὶ παθῶν, Areopagitarum more,
ipsam statim aggrederer tractationem, nisi non-
nulla mihi occurrissent, quæ in ipso Dissertati-
onis hujus limine attigisse bonum factum videba-
tur. Et primo quidem cum *ingenuum sit non solum*

proficere, sed & profiteri per quos profeceris, trium Facultatis Medicæ
in hac Universitate Professorum Celeberrimorum non publica tan-
tum & privata, sed & privatissima (ut vocant) institutione ulum
me esse gratissima mente palam hîc prædico; præcipue vero ma-
gnam meorum qualiumcunque in re Medica profectuum partem
Viro Excellentissimo, *Dn. Johanni Mauricio Hoffmanno* deberi & ac-
ceptam ferendam esse agnosco. Atque is ipse Vir laudatissimus, uti
studiorum meorum dux exstitit fidelissimus, ita honorum quoque
petendorum auctor longe gravissimus esse voluit: dum, ut innume-
ra sua in me collata beneficia nova hac accessione veluti ultimo,
quod desiderari poterat, complemento locupletaret, de tenenda in
posterum studiorum meorum ratione petenti consilium impertitu-
rus, etiam atque etiam suasit & hortatus est, ne ad aliarum extra
Germaniam Academiarum delicias degustandas ante hinc abirem,
quam licentiam consequendi dignitatem Doctoralem impetrassem.
Qua de re cum retulisset ad alios, quorum spectata rebus maximis
est prudentia & gravissima auctoritas, iique accuratissimi juxta ac
fidelissimi Doctoris, cui tota studiorum meorum ratio penitus esset
perspecta, consilio parendum censuissent; nihil reliquum esse exi-
stimavi, quam ut cogitationem de elaboranda Disputatione Inau-
gurali protinus susciperem, quæ tantorum Virorum honorificæ de
me exspectationi, quam gravem mihi constitutam esse adversariam
videbam, si non exacte satisfaceret, aliqua saltem ex parte respon-
deret. Cum ergo in eo essem, ut commodum illi quærerem argu-
mentum, ad accuratiorem sui considerationem me invitârunt *Ca-
tarrhi*, hostes isti miserorum mortalium uti admodum molesti ac non

valetudini solum, verum etiam ipsi non raro vitæ infidias struentes, ita omnium maxime frequentes cunctisque non Medicis solum, sed nutricibus ac tonsoribus decantatissimi. Sed nonne Iliada post Homerum? nonne Æneida post Maronem? siquidem præter *Paschallium*, *Paparellam*, *Botallum*, *Claudinum*, aliosque veterum, etiam è recentioribus *Helmontius*, *Schneiderus* & *Lowerus* magno conatu hanc ipsam Catarrhorum doctrinam tradiderunt. Egone, inter humiles myricas delitescens, inter cedros has & sylvas majores caput efferre? Egone laurigeris hisce Phœbis me immiscere,

Et stellis nebulam spargere candidis?

Equidem cum primam opellæ huic manum admoverem, nondum mihi innotuerat, CL. *Lowerum* quædam de Catarrho commentatum esse, nec deinde, ex quo eum alicubi allegatum inveneram, omni licet adhibita diligentia, vel libri hujus copia mihi fieri, vel ulterior ejus notitia potuit comparari. Unde cum in paucorum admodum manibus eundem esse facile colligerem, nec levis mihi pluribus de causis nasceretur suspicio, Doctissimum Auctorem non tam ea, quæ ad Praxin, quam quæ ex Anatomicis huc spectant, potissimum sectatum esse; facile mihi à Viris magnis persuaderi passus sum, ut, quam jam cœperam, telam ulterius pertexerem, quamque de Catarrho minus vulgarem hæctenus foverem opinionem luci publicæ exponere haud dubitarem. Quod enim ad reliquos Viros Celeberrimos attinet, fateor equidem quam lubentissime, multum iis eruditum debere orbem, siquidem nonnulla veterum Medicorum ulcera cum accurate detexerunt, tum insuper judicio exquisito felicissime sanarunt. Nihilominus tamen si veritatis amore ducto mihi scapham scapham appellare, ac, quod res est, dicere liceat, mentem beta languidiorem habere istum existimaverim, qui in pluribus aliis, quæ simul tetigerunt, ulceribus ungues eos reliquisse non animadvertat, ac paucissima eorum, quæ in Theoria proposuerunt, calculum accuratius philosophantium mereri perspiciat, si unicum illud exceperis, quod tamen CL. Viri novis deinde ipsisque haud prævisis impugnarunt dubiis, Catarrhum scil. non immediate in partes subjectas è cerebro defluere atque destillare. Magnus quippe ille alias per ignem Philosophus, (*Helmontium* desigmo) postquam tantis verborum fulminibus in Scholarum dogmata invectus esset, ubi veram Catarrhorum generationem declarare aggreditur, inexplicabilibus obscurissimorum terminorum involucris (uti infra patebit)

bit) suam ita involvit sententiam, ut non tam assequi eam Lector possit, quam demirari. CL. *Schneiderus* autem, ne omnino nihil dixisse videretur, hoc ipsum argumentum cursim tantum levique, quod ajunt, brachio attingit; cætera prolixè satis, sed ex mente & principiis veterum ipsisque familiari docendi modo exsequitur. Quanquam hæc laudibus atque immortalis horum Virorum gloriæ detrahere nihil possunt, cum crassissimæ errorum nebulæ etiam maxime lynceos ea ætate non potuerint non occæcare, quæ nunc, tanta observationum experimentorumque luce parta, receptæ hodie in Medicina accuratius philosophandi rationis beneficio, discuti facilius possunt atque superari; sed eum solum in finem hîc commemoranda duxi, ut & præsens institutum meum Lectori Benevolo probarem, & in materia tam ardua vix mihi evitabilibus erratis facilius veniam impetrarem. Cum enim tritis hucusque Doctorum vestigiis inhærere haud potuerim, ecquid mirum, si fallacibus nonnunquam abreptis conjecturis in errorum inextricabiles labyrinthos inciderim? vastissimo præsertim longius excurrendi spatio ubique se mihi aperiente, eo quod multi Medicorum non absque probabilitatis specie doceant, à Catarrhis morborum plerorumque originem peti posse atque deduci. Quare, ut quantum fieri posset, id ipsum declinarem, nec idem mihi Dissertationem Academicam conscripturo accideret, quod Protogoni, Apellis æmulo, eisdemque ingeniosissimo Pictori evenisse Plinius refert, ut indoctior vel ea solum de causa habitus fuerit, quod manum de tabula nesciret tollere; eos tantummodo hic pertractandos sumsi affectus, qui jure merito ac ex recepto magis loquendi usu Catarrhorum speciebus annumerantur, præcisè iis, qui uno tantum alterove nomine ad eos referri posse videntur. Itaque omnes hinc exfulare jussi morbos, qui vel non tam à sero ipso quam aliis ei admixtis dependent particulis, utpote Pleuritidem, Peripneumoniam, Vomicam pulmonum, Erysipelas, Herpetem, inflammationes tumoresque similes variarum partium; vel non tam ipsi lymphæ quam relictis excrementitiis ejus particulis tribuendi sunt, uti quidem sæpius in Arthritide sese res habere videtur; vel non nisi gravioribus de causis & longiore obstetricante temporis spatio nascuntur latiusque se expandunt, v. g. Hydropem; vel à parcissimo sero vitiosi affluxu oriri possunt, uti Aphthas, Impetiginem, Scabiem; vel denique alias quascunque tandem ob causas minus proprie ac usitate Catarrhorum Catalogo

inferuntur. Hisce igitur limitibus circumscriptum campum hunc, quem perlustrando in præsentiarum emetiri animus est, Bono cum DEO nunc ingredior, qualemcunque affectus propositi explicacionem præmittens, qua veluti filo quodam Ariadnæo sequens regatur tractatio.

CATARRHUS igitur hic mihi designat modicæ seri copię in porulis certis partium glandularum, membranarum ac muscularum ob morbum peculiarium aliorum meatuum præter naturam angustatorum enatam ac cum quadam stagnatione conjunctam collectionem.

Unde statim colligi potest, affectum hunc ad Symptomata Retinendorum præternaturalium referendum esse, cum serum, utpote humor naturaliter quidem in corpore retinendus, loco tamen inconueniente peccet, siquidem in partibus affectis colligitur ac quodammodo stagnat, quod continuo potius fluxus & refluxus motu gaudere debebat. Quanquam autem idem serum de alio quoque vitiositatis modo sæpius participat, atque quantitate & qualitate vitiosa in corpore peccare deprehenditur; minus tamen vitia ista hic considerari merentur, cum, nisi locus inconueniens symbolum suum conferat, alius inde oriatur affectus, non autem speciatim Catarrhus soleat aut possit produci. Præterea licet serum istud, quod tanquam Retinendum loco peccare dixi, sæpe Excernendi sola quantitate peccantis naturam induat, quando scil. per ipsa illa, in quibus colligitur quæque naturaliter etiam tali excretioni vacant, loca excernitur; nihilominus tamen, cum excretio ejusmodi, utpote omnibus Catarrhi speciebus, v. g. Rheumatismo, haud communis, ad ipsam ejus formalem rationem non spectet, sed tantum in aliquibus, ubi eam subjecti concedit conditio, experientia teste contingat, nihil omnino impedit, quo minus Symptomatibus Retinendorum vitiatorum Catarrhus jure merito annumerandus esse videatur. Jam vero quia de natura Symptomatum esse constat, ut semper morbum aliquem, veluti umbra corpus, indivulso sequantur nexu; eum, quem Catarrhus consecratur morbum, organicum esse statuo, Cavitarum scil. & meatuum nonnullorum angustatorum, ceu clarius infra patebit, ubi Causa hujus mali efficiens Proxima declarabitur. Nunc enim ipsum considerare

SUBJECTUM ordinis ratio jubet, cum affectus omnes præter naturam mera sint accidentia, qualia semper in subjectis sunt, nec

sine

sine iis vel per unicum momenti ictum possunt existere. Duplex
 autem hic mihi Subjectum occurrit, Quod scilicet & Quo, & illud qui-
 dem commode in Remotum sive mediatum, quod variae corporis
 partes, v. g. oculus, auris, nasus &c. præbent, & Proximum
 ac immediatum dispescitur, quod substantia sive portio harum
 partium glandulosa, membranosa ac nonnunquam musculosa con-
 stituit, nunc juxta ordinem affectuum particularium, quos per-
 tractandos sumsi, in lucem protrahenda. Laborant igitur & affli-
 guntur in *Epiphora* glandulæ duæ conglomeratæ utriusque oculi, qua-
 rum una innominata, altera vero caruncula lacrymalis audit, qui-
 buscum ratione muneris sui conspirant glandulæ minimæ inter pal-
 pebrarum cutim collocatæ interque ductus lymphaticos dissemina-
 tæ, judice CL. *Stephan. Blancardo in Anatom. Reform. P. I. cap. XII.*
 in *Aurium fluxu* potissimum glandulæ, figuræ aliquatenus ovalis,
 sub membrana meatum auditorium investiente reconditæ, tubulis-
 que minimis, in cavitatem meatus inter pilos exiguos ibidem con-
 spicuos apertis ac hiantibus, donatæ, ceu accurate exponit *Eruditiss.*
Joseph. du Verney in Tract. de Auditus Organo P. I. in *Coryza* glandulæ
 sub tunica narium & membrana ossa earundem succingente disper-
 atque latitantes, in anteriore quidem narium parte minores, quo
 vero versus posteriora magis recesseris, majores, de quibus legi me-
 retur *Celeberrimus Nicol. Steno in Observ. de Glandulis Oculor. & Na-*
rarium; quanquam interdum salvis hisce plus humiditatum, quam
 alias solet, e concha aurium per ductum Fallopiantum, quin & ab
 oculis per puncta lacrymalia iisque continuum canalem (quando
 scilicet his in locis consistit glandulæ p. n. catarrho afficiuntur) ad nares
 possit deduci, minusque attendentibus sub coryzæ levioris specie im-
 ponere: in *Ptyalismo* glandulæ salivales nunc plures nunc pauciores,
 quas recensere singulas nimis longum futurum esset; vid. *Dissertat.*
mea de Gustu anno superiori habita pag. 34. seq. in *Odontalgia* mem-
 brana nervea radicibus dentium non solum subtensa, sed & ipsas am-
 biens alveolosque succingens, quæ (cum maxima ex parte originem
 suam debeat fibrillis nerveis à tertio vulgari vel quinto *Willisiano*
 nervorum pari dimissis inque expansionem hanc subtilem abeunti-
 bus) ipsas quoque fibrillas nerveas, quæ, ab eodem pari dimittæ, in
 quosdam dentium poros, in radicibus præcipue obvios, & internam
 eorum substantiam sese insinuant, in contentum trahit, sicut etiam
 hæ ipsæ afficiuntur, ubi interior gingivarum substantia similes pro-
 pagi-

pagines nerveas recipiens catarrho laborat : in *Gingivarum laxitate* atque *Uvula relaxatione* glandulæ minutulæ, fibris harum partium carneis interspersæ : in *Tonsillarum*, quas vocant, tumore omnis earum, utpote mere glandulosa, substantia : in *Angina notha* tonsillæ & glandulæ minores latitantes sub membrana illa, faucibus musculisque laryngis, quin & pharyngis super extensa : in *Brancho* glandulæ interiorem tracheæ regionem obsidentes, tunicamque docente accuratissimo *Thom. Willis in Pharmac. Ration. Sect. I. c. I.* glandulosam, quæ musculosam inter & vasculosam sita est, constituentes, & sæpius admodum turgentes, ut singulæ lentis magnitudinem adæquare valeant, teste *Blancard. l. c. Part. II. cap. IX.* in *Rhevmate* similes glandulæ interiorum bronchiorum regionem stipantes, & juxta horum tractum ubique fere intra intimos pulmonum recessus continuatæ, teste *Willisio l. c. in Dyspnœa, Asthmate, & Orthopnœa catarrhosis* hæ ipsæ asperæ arteriæ & bronchiorum glandulæ vel ob turgelcentiam nimiam ampliusque quod hac ratione occupant spatium liberum aëris com meatum non nihil intercipientes, vel serum copiosius effundentes, ob quod, fistulas hæc æolias modo plures modo pauciores obsidens, angustans, vel omnino ferme obstruens, aëri ad vesiculas pulmonales aditus denegatur : in *Catarrho Suffocativo* stricte & proprie accepto, ubi scil. suffocatio à Catarrho pulmonum oritur, eadem glandulæ, humorem (forte, copiosiore ac una vice) emitentes, qui per bronchia in ipsas vesiculas pulmonales delapsus sanguini per eas transituro obicem ponit, ut hic ipse subito in pulmonibus cumulat suffocationem minetur : in *Catarrhis gulæ ac ventriculi* (hi etenim à se invicem difficulter poterunt dignosci) glandulæ minutissimæ, in postica crustæ villosæ sive intimæ ac quartæ gulam constituentis tunicæ parte spectabiles, (utpote quæ verbis *CL. Emanuelis König in Regn. Animal. Sect. I. Art. XVIII. p. 61.* nil nisi expansio infinitarum glandularum conglomeratarum esse videtur) similesque prorsus glandulæ ipsam ventriculi crustam villosam efformantes, in cujus postica sive convexa parte, qua tunicæ nerveæ adhæret, admodum copiosæ conspiciuntur, ut proinde eam non immerito tunicam ventriculi quartam glandulosam salutandam esse judicaverit laudatus modo *Willisius in Pharmac. Ration. Part. I. Sect. II.* in *Diarrhœa serosa* præter *Pancreas* ac glandulas jamjam expositas, (utpote quas aliquam seri copiam nonnunquam intestinis transmittere probabile videtur) duplicis generis glandulæ intestinales, quarum
aliæ,

aliæ, gregales dictæ, certis plexibus continentur, quas primus invenit orbique literato detexit Vir seculo nostro singulari datus ornamento, *Job. Nicolaus Pechlinus*, Dn. Patronus ac Fautor meus omni honoris & observantiæ cultu ætatem prosequendus, in cedro dignissima *Exercitat. de Purgant. p. 510. seq.* & post eum sedulo inquisivit ac descripsit Doctiss. *Job. Conrad. Peyerus* in *Exercitat. duabus de Glandulis intestinorum*; alia totum intestinorum ambitum interiorem obsident (in principio tamen eorum grandiores, in progressu autem & inferioribus intestinis minores existentes) adeo ut tunica intestinorum interior, crusta villosa & velamentum bombycinum alias noncupata, per inductionem, non nisi congeries innumerarum glandularum videatur, teste Viro Celeberrimo, *Job. Conrad. Brunnero* in *Exercit. de Glandulis in Intestino Duodeno detectis §. X. in Gonorrhœa virili corpus glandulosum, Prostatae veteribus dictum, quod accuratius inspicienti corpus videtur fibrosum, copiosis infarctum glandulis, apertumque in interna sui parte plures visui exhibet ductus ad latera carunculæ magnæ in urethram se exonerantes, ac orificiis suis adfitas habentes carunculas exiguas, præcavaentes, ne extra Veneris actum materia in glandulis illis separata effluat, quæ non seminalis perfecta materia, sed tantum vehiculum seroso-lymphaticum esse videtur, pro diluendo & ad ejaculationem promptam disponendo semine necessarium, ceu accuratissime monet insigne illud Academiæ hujus sidus, *Job. Mauricius Hoffmannus*, Dn. Patronus ac Præceptor meus omni observantia colendus, in *Dissert. Anatomico-Physiologicis ad Job. van Horne Microcosmum pag. 276. in Fluore albo muliebri tum glandulosa osculi uteri interni sive colli uterini substantia, cujus mentio sæpius apud Anatomicos recentiores fieri solet, tum similis vaginæ uterinæ, cujus superficies interna infinitis ovalis figuræ glandulis obsita est, egregie detectis à CL. Mich. Bernh. Valentino in Epist. ad Celeberrimum Job. Dan. Widtium, quam vid. in Ephem. Illustr. Natur. Curios. Append. ad Ann. II. Decur. II. p. 462. quas inter tamen magnitudine reliquis longe antecellunt glandulæ duæ ad urethræ exitum positæ, ac prostatæ virorum fere analogæ judicatæ ab inventore suo accuratissimo, *Casspare Bartholino* in *Epistol. de Ovariis Mulierum pag. 18. seqq. cui junge Ejusd. Tract. de Diaphragmatis Structura cap. III. sect. 5. in Parotide glandulæ conglobatæ, circa radicem auricularum juxta conglomeratas consitæ ac parotidum conglobatarum nomine insignitæ: in Strumis vel Scrophulis glandulæ thyroideæ infra carti-***

laginem thyroïdem asperæ arteriæ adjacentes, quæ ab affectu, quo affligi solent, Strumæ & Scrophulæ quoque denominantur: in *Bubonibus* glandulæ sub axillis & in inguinibus collocatæ, ac à loco, quem occupant, axillares & inguinales dictæ: in variis *aliis* externis corporis *tumoribus* glandulæ hinc inde sparsæ, proprio nomine destitutæ v. g. pericranii, colli &c. rarius partes carneæ aut musculosæ, uti genæ: in *Rheumatismo* denique perioftia & musculosi generis membranæ, siquidem partes externæ membrorum dolentium ut plurimum minime dolent, neque tactu dolor acui observatur. Atque ita exposito Subjecto Quod ad Subjectum Quo me converterem, quod certi quidam poruli constituunt; nisi infra pag. 16. hi ipsi melius determinari possent, ubi meam de Forma catarrhi sententiam declaravero. Quapropter proximum nunc est, ut

MATERIAM Catarrhi declarare allaborem, quam Serum esse dico, partem illam massæ sanguineæ aquosam & tenuem, quæ quidem, quamdiu rubicundæ sanguinis substantiæ sociata intra vasa fluit, sub illius purpura abscondita delitescit; re vera tamen eadem, qua alias ab illa secedit, forma massæ sanguineæ inexistit, solo motu globulis sanguineis confusa & superficialiter tantum commixta. Hinc enim fieri observamus, ut non solum, cessante omni motu (quando scil. vel per adhibitam venæ sectionem vel alio quocunque modo sanguis è corpore effluens extravasatur) integrales hæ duæ fluidi catholici partes brevi à se invicem secedant, dum ob gravitatem (quæ enim externus hoc præstare possit aër, nondum perspicio) ad fundum secedenti & ob diluentis defectum coagulato cruori serum, majori gaudens particularum tenuitate atque levitate, innatare deprehenditur; sed & idem modo ab altera sanguinis parte secernatur, modo per vasa peculiariora, in quibus sub Lymphæ notione movetur, ipsi reafusum promte jungatur. Paulo autem stabiliiori connubio particulas chylosas (de urinario enim excrementitio hic non agitur) illi junctas esse statuendum erit, siquidem plurimas earum, quæ præ aliis magis colliquatæ ac resolutæ, i. e. tenues ac subtiles sunt, semper sibi combinatas servat, & per glandularum secermentium porulos secum abripit, nec cum sanguine extravasatum ex amplexibus suis dimittit, gravioribus licet ac crassioribus aliis in coagulatum aut mucaginem quandam vel gelatinæ ex flavo albescentis formam coeuntibus. Quod si præterea gustus examini fluidum hocce subicere lubeat, nulla illud, naturaliter constitutum, aciditate
aut

aut acrimonia Θ sa, alcalica, aut Θ so-muriatica præditum erit, quia potius, pauculis Θ inis imprægnatum spiculis, falsedinem ob diluentes aqueas & concurrentes nonnullas sulphureas particulas temperatissimam papillis linguæ nerveis affricabit; quoad colorem autem clarum satis instarque aquæ limpidum visui apparebit. Atque hæc est naturalis feri nostri conditio, quam tamen rarissime integram servare solet, quando in modica copia (quod si enim tantillum solummodo ejus peccaverit, scabies, impetigo similesque affectus oriuntur) collectum catarrhorum materiam constituit; sed diversimode ab ista recedens eam horum parit differentiam, à qua vel frigidi vel calidi vel ferini vulgo denominantur. Quando enim chylosis interfusis particulis abunde imbutum est, quæ lentore ac visciditate sua spissiore crassioremque ipsi consistentiam tribuunt, simulque omnis acrimoniæ expertes prorsus insipidum vel leniter tantum falsum acidumve quidpiam gustui præstant, catarrhus frigidus nuncupatur, lassitudinem ac gravitatis sensum plerumque inducens. Quod si autem ob moleculas chylosas deficientes aut nimium colliquatas & fusas justo tenuius existat, Θ sæque præterea, biliosæ, aut Θ so-muriaticæ acriores particulæ acri Θ so, alcalico, vel muriatico, illud sapore imbuerint, catarrhum calidum dictum inducit, dolore intensiori, rubore, phlogosi ac effervescentia sanguinis febrili sæpissime stipatum. Denique si particulis Θ inis nimium in fluorem evectis acidum acre corrosivum exstiterit, aut tantum, uti quibusdam placet, excessiva quacunque acrimonia vel Θ sa vel alcalica, vel Θ so-muriatica acidave undecunque suscepta præditum fuerit, catarrhum ferinum denominatum generat, partesque, quas attingit, misere corrodit atque exulcerat. Quamvis autem ut plurimum ita sese res habeat, ut materia catarrhi frigidi crassa, calidi contra tenuis esse soleat, nullum tamen penes me relictum est dubium, quin frigida nonnunquam ejus materia ob aquositatem conjunctam aut inductam à calore fusionem tenuis, calida autem cum ob particularum aquearum à calore absorptionem, tum nimiam earum jamdum factam evacuationem, tum denique à frigore ortam condensationem crassa existere possit, uti quidem exinde satis elucere arbitror, quod, si ab initio hujus mali tenue excernatur serum, in progressu tamen plerumque magis lentum ac crassum observetur, ac versa vice crassiori illi interdum tenuius succedere soleat, neque tamen semper catarrhum calidum in frigidum, aut

frigidum in calidum simul degenerare vero simile videatur. Quid? quod & sapor ejus & color id ipsum satis superque confirmet, cum materia tenuior nonnunquam vel prorsus insipida vel leviter \ominus acidave ac ob salinarum sulphurearumque particularum defectum pallida ac subalba observetur; crassior autem sæpius acris acida, sal-sa, alcalica ac muriatica ipso judice gustu existat, quin & modo citrinum ob particularum salinarum ac sulphurearum abundantiam, modo croceum à particulis commixtis biliosis inductum, interdum etiam subviridem ab iisdem ob acidi cujuscumque concursum virescentibus dependentem præ se ferre colorem deprehendatur. Malim itaque ego, determinaturus, Utrum catarrhus aliquis frigidus, an calidus dici mereatur? ad qualitatem materiæ peccantis, conjunctamne habeat acrimoniam, an vero ejus sit expers, solummodo respicere, neglecta ejusdem consistentia, utpote à qua solam Crassi vel Tenuis denominationem desumi posse existimaverim. Sed quid de illorum nunc opinione, incerta dicam, an temeraria? statuendum esse videbitur, qui, solum causarum Procatacticarum rationem habentes, de hacce catarrhorum differentia ratiocinantur, ac à frigidis frigidum, à calidis autem similem semper generari Catarrhum affirmant? Enimvero quamvis sæpius materiæ peccantis & causarum externarum qualitates egregie conspirare haud negem, quando scilicet illæ vel similem sibi jam dum in corpore præsentem materiam offendunt, vel eandem, qua ipsæ gaudent, qualitatem ei imprimere atque inducere valent, vel denique fomitem ac pabulum gignendo catarrho magna ex parte demum suppeditant; nihilo tamen minus seri peccantis & causarum harum qualitates adversa se-cum invicem fronte pugnare observantur, quandoque illæ motum hujus vitare, at qualitatem in corpore jam præsentis nequeunt immutare. Ecquem enim later, balnei calidioris usum solarisque ardoris longiorem perpeffionem haud raro catarrhum frigidum excipere? Quis est tam hospes, non dicam in Medicina, sed in vita communi, qui à ventis borealibus frigidaque tempestate catarrhos acres calidos sæpius induci nesciat? Pessime igitur illos ægrotorum rebus nonnunquam consulere necesse erit, qui, erroneo isto nisi fundamento, promiscue catarrhos à calidis inductos frigidorum, à frigidis autem causis factos calidorum medicamentorum usu expugnare conantur, non attendentes, ob causarum Antecedentis (utpote quam materiæ peccantis conditioni respondere in propatulo est) &

Procatarcticae discrepantiam Indicationes quodammodo contrarias sæpius hoc in affectu obtinere. Quo quidem in casu, v. g. si catarrhus \ominus sus acris ac proinde calidus à frigore incautius admisso prollicitus fuerit, Indicationi primæ à causa Procatarctica desumendæ omnino satisfecisse me existimaverim, si ab omni frigore munire caloreque blando corpus foveri jufferim, jamque, remota hac causa, medicamentis serum \ominus sum acre attemperantibus, ac, si tenuitate peccaverit, simul incrassantibus, sin copia, evacuantibus Indicationi secundæ, ab Antecedente causa petitæ, succurrendum esse suaferim. Verum hæc *ὡς ἐν παρῳδῳ* nunc enim, ut in eam, à qua qua nonnihil declinavi, viam revertar, ipsam Catarrhi

FORMAM explicare aggredior, à qua Serum, tanquam materia, diversimode alias peccans, ita determinatur, ut non alium, sed hunc affectum in subjecto producat. Quam quidem Collectionem ejus cum aliqua stagnatione conjunctam esse supra innui, sed accurate tamen ac perspicue exponere vix licebit, nisi prius ea, qua fieri potest, brevitate declaratum fuerit, qua ratione serum hocce ipsique innatantem sanguinem per partes nunc affectas alias naturaliter ferri existimem. Statuunt equidem nonnulli arteriarum inter ac venarum vasa capillaria plurimas dari anastomoses seu inosculationes, quarum beneficio sanguis arteriosus immediate venarum canaliculis infundatur, ut non ipsam proinde partium substantiam permeare cogatur, sed tantillum solummodo ejus per vasorum tunicas transludans in ipsarum porulos deponatur. Sed ne commemorem, quam difficulter secretionum nutritionisque negotium hac ratione explicetur, cum fluidum nullum angustissimos subeat porulos, ubi patentiores meatus præsto sunt, neque poruli isti, in membranis arteriarum & venarum obvii, diversi generis humoribus, salivæ, lymphæ, urinæ, bili &c. absque aliorum consortio transmittendis apti existant; certe mutæ hæ vasorum implicationes neque sensibus, quantacunque licet adhibita diligentia, hæctenus comparuerunt, neque vel lynceis unquam oculis poterunt investigari. Etenim si arteriæ cuidam venæque ejus sociæ cera liquefacta, diverso tamen colore prædita, injiciatur, illa eo usque utraque vasa capillaria subintrat, donec in ipsam partium substantiam penitus oblitterentur; nunquam autem diversæ tincturæ cera semet invicem attingit, aut ex uno vasorum genere in alterum viam commodam invenit, certissimo indicio, nullas dari anastomoses, quibus

utriusque generis vasa sanguifera secum invicem conjungantur. Effunditur igitur sanguis ex arteriarum canalibus in ipsam partium substantiam, vel, clarius loquendo, in poros minutos à substantia illa efformatos, siquidem nihil aliud sunt, quam spatia sive interstitiola (liceat enim aptissima, quamvis minus latina, voce mentem meam exprimere) inter fibras carneas similesque relicta, per quæ liber sanguini ex arteriarum vasis capillaribus in venarum ostia transitus conceditur. Præter hos autem alios etiam, sed longè exiliores ac ab uno forte latere tantum patulos in ipsa fibrarum substantia porulos dari statuo, qui ea gaudeant magnitudine ac figura, ut solum portio quædam serii chylosa, rorida, balsamica; uno verbo nutritia, à præterlabente sanguine ipsis intrudi ac velut incuneari possit, quæ non solum in infantibus fibras extendat, ipsisque assimilata quoad omnes dimensiones stamina hæc radicalia augeat, sed & in adultis illius, quod perpetuo suo appulsu sanguis detergit ac abradit, acredineque, si adæquata scil. viscositate destituatur, dissolvit ac imbibit, roridi glutinis balsamicæque substantiæ penuriam reparet atque refarciat. Et hos quidem porulos fibris carneis simili- busque re vera insculptos esse nemo certè, spero, inficias ibit, dum- modo æqua mentis lance probe pensitaverit, an mediante ulla alia mechanica hæc succi nutrientis appositio fieri possit, aut facultati cuidam spiritibusve animalibus illud deferendum esse munus videatur, ut ex præterlabente massa quasdam arripiant particulas, fibrisque carneis vi quadam singulari adhærere faciant, àut alio quocunque tandem modo iis apponant. Quandoquidem autem porulos hosce admodum minutos concipiendos esse ratio suadet, tantillum certe erit, quod fluidi istius nutritii recipere possint, cum reliqua massa eodem ferme temporis momento, quo in ampliores istos poros ab arteriis effunditur, à subsequente statim sanguine arterioso protrusa in venarum oscula impellatur. Atque ita quidem in membranosis musculosisque partibus sese res habet, cum in glandulosis, utpote ad quas non nutritionis solum, sed secretionis potissimum gratia sanguis advehitur, tertii insuper generis poruli adsint, ea quidem magnitudine ac figura præditi, ut particulis sanguineis globulosis minus respondeant, oblatum autem serum facile haurire possint, vasis deinde adjacentibus lymphaticis ac salivalibus infundendum, aut per quarti generis poros (nam & hos in externa illarum, quæ vasis excretoriis destituuntur, glandularum superficie, à minorum tertii

generis pororum concursu efformatos , admittere non erit absurdum) aliorum saltem evacuandum. Qua quidem mechanica pororum conformatione cum sequestratio lymphæ egregie peragi possit, nullo modo eorum subscribo sententiæ, qui à fermento quodam glanduloso eam dependere statuunt, cujus tamen neque naturam stabilemque sedem ac agendi modum exponere, multo minus existentiam probabilem reddere possunt. Verum cum venarum ostia non solum sero æque ac sanguini recipiendo apta nata sint, sed & ipsis illis, quos dixi, tertii generis poris eadem ampliora statui necesse sit, ecquid aliquam seri partem in angustiore hosce porulos coget, ac, quo minus omne à venarum osculis absorbeatur, impediet? Quod quidem negotium vix feliciter declarari posse existimaverim, quam si ostia venarum ea magnitudine à sapientissimo Conditore donata esse dicantur, ut sanguinem quidem omnem maximamque seri, utpote individui ejus comitis, partem admittere possint, attamen non omni illi, quod per arterias in glandularum substantiam effunditur, absorbendo sufficiant. Cum igitur ex lege circulationis affluens semper cum sero sanguis illum, qui in porulos primi generis sive maximos modo effusus erat, impulsu suo propellat, ac, velut unda undam, trudet, venæ autem omnem eum recipere illico nequeant; Hydraulica nos docent principia, aliquam seri hujus partem ad omnia glandularum latera appelli, cumque fibræ ipsius impetui facile resistent, nec secundi generis sive fibrarum poruli diverticulum ipsi concedere possint, sola autem lymphæ, tertii generis porulos jam tum obsidens, loco cedere possit, in dictos hos tertii generis poros necessitate mechanica protrudi atque impelli. Sicut autem naturaliter omne illud, quod partibus ab arteriis advehitur, serum vel cum sanguine per venarum canaliculos statim refluit, vel à poris tertii generis lymphaticis illico rursus amandatur, tantillo solum eoque maxime balsamico relicto, quod partium ipsarum nutritioni impenditur; ita in statu præter naturam sæpe major ejus copia in partibus variis colligitur atque aliquo modo stagnat, sicque eum, de quo hic agitur, affectum producit. Collectio enim hæc cum qualicumque stagnatione conjuncta est vera catarrhi forma, adeoque illico affectum hunc resultare necesse est, simul ac ea modicæ seri copię, tanquam materiæ, à causis efficientibus inducitur. Et hanc quidem collectionem in omni catarrhi specie præsentem cum tumor partium affectarum, tum copiosa in nonnullis seri excretio

significant, quacum indivulsa semper copula stagnatio cohæret, eaque nunc major, quam in locis membranosis ac musculosis maxime notabilem idem prodit tumor, nunc vero minor, qualis in glandulosis partibus observatur, quæ peccantem deinde materiam vel vasculis certis infundunt, vel per poros tantum excretorios aliorum evacuare consueverunt. Sicut enim in illis non idem semper numero serum stagnare videtur, quin potius aliqua ejus pars nonnunquam à fibris sese contrahentibus venarum canaliculis intruditur, ac alia affluentis portio, hac ratione in motu suo intercepta, evacuatos statim poros rursus occupat; ita quoque in hisce non eodem, quo poros subintrat, momenti ictu serum statim rursus excernitur, sed aliquamdiu subsistit, donec demum, vel copia vel acrimonia sua fibris molestam, ab iisdem ejiciatur, ceu ipse quoque notabilis earum tumor & per vices ac intervalla (quanquam pro seri acrimonia ac consistentia varia nunc longiora nunc breviora) obtingens seri excretio satis superque commonstrant. Contingit autem collectio hæc seri cum quadam stagnatione conjuncta in secundi ac tertii generis porulis, cum in venis & arteriis nec non primi generis poris sero semper sanguis confusus sit, ac proinde, si quæ ibi obtingunt, totius massæ stagnationes, inflammationem comitem habentes, catarrhi strictius dicti limites transcendant.

Expositis nunc de Forma catarrhi, quam tamen dein, consideratis causis efficientibus, majori adhuc luce radiaturam esse confido, animi mei sensis, aliorum quoque de ea sententiæ examinandæ mihi erunt, quas inter primo occurrit loco veterum per tot seculorum decursum ad hæc usque tempora servata opinio, qui, Dorica veluti harmonia concinentes, Cerebrum sentinam imò officinam materiæ peccantis ad unum omnes pronunciarunt, cujus proinde in partes subjectas defluxus atque destillatio veram catarrhi formam constituat. Cumque sequentium temporum Doctores semel haustam hanc doctrinam, instar testarum recentium, firmiter imbibissent, attamen plurimis eam difficultatibus obnoxiam esse perspicerent, in id omnem ingeniorum aciem intenderunt, ut variis eam non argumentis, sed figmentis, tanquam totidem cristis, exornarent, quo speciosior facilius alios in sui amorem pelliceret. Quæ quidem omnia hic recensere atque refellere cum nimis longum foret tum prorsus inutile, siquidem non solum CL. Schneiderus jam

dudum

dudum integra volumina, exigua quamvis cum Lectoris gratia, iis impendit, sed & sponte sua concidant necesse est, dummodo vias istas, per quas catarrhi materia è cerebro descendere creditur, minus aptas esse evincatur.

Quem quidem in finem I. nunc considerata erit pars illa ossis Sphænoïdis sive Cuneiformis, quam Sellam equinam & Turcicam vel Ehippium Anatomicorum filii appellant, siquidem plurimis eam foraminulis perviam esse veteres statuunt, per quæ serosa, in glandula pituitaria collecta colluvies ad cœlum oris concavum, palatum scil. deduci possit, in fauces deinde, bronchum, pulmones, ac ventriculum depluendo atque destillando plurimorum morborum generationi materiam ac fomitem perniciosum suppeditans. Et quid nî ita statuunt? cum doctrinæ hujus veritas experimentorum beneficio ad oculum demonstrari posse videatur, quibus constat, si sellæ Turcicæ vitulinæ, à reliquis ossibus separatæ & à membrana obvelante denudatæ, desuper liquor aliquis affundatur, statim eum foramina ibi præsentia subintrare, ac, peragrata tota ossis substantia, per alia foramina, in lateribus ejus patentia, illico exstillare. Verum enim vero præterquam quod non immediate glandula pituitaria sese in foramina ista possit exonerare, cum membrana, quam removendam esse monui, totum hoc os ipsumque, quo glandula reposita est, ejus sinum obtendat, cujus quoque poruli, cum tenuis ac subtilis sit, foraminibus illis haud respondent nec pituitam transmittere poterunt; admodum infirmo sententia hæc talo niti cœpit, ubi foraminum horum examini Anatomici accuratissimi diligentior impenderunt operam, quorum manus (ut cum Plauto loquar) oculatæ erant, credentes quod videbant. Ab hoc enim tempore diu multumque nec sine magna animorum contentione Viri Celeberrimi controversiæ ferram reciprocarunt, Utrum sella hæc equina in craniis humanis re vera foraminibus quibusdam pervia sit, an verò tantummodo brutorum nonnullorum ossa iis gaudeant? aliis nulla in homine oculorum aciei comparere affirmantibus, quibusdam vero, autopsiam autopsiæ contrariam urgendo, ea omnino dari proclamantibus. Cui pugnam hanc aliqua ex parte inspectare volupe fuerit, adeat *Schneider. Lib. I. de Catarrh. Sect. II. cap. VI.* ubi historiam ejus à CL. Auctore traditam inveniet; cum interea vel oculos eorum, qui foramina hæcce semper adesse voluerunt, Antiquitatis auctoritas perstrinxisse, vel animos cæcus litigandi aut semel latam

sententiam quovis modo propugnandi impetus abripuisse videatur, adeoque ego quidem omnino hic acquiescendum esse existimaverim in effato Viri cum ab omni partium studio alieni, tum longe perspicacissimi, *Thom. Willis*, quando in *Anatom. Cerebri cap. XII. p. m. 59. Foramina*, inquit, *ista in quibusdam animalibus, ac ut plurimum in cranio humano, omnino desunt. Accedit, quod allatum superius experimentum ne evincere quidem possit, in illis etiam animalibus, quibus re te mirabile adest, sellaque equina perforatur, humorem è cerebro in palatum deferri, cum alium foraminum horum exitum laudatus modo Willisius l. c. detexerit. Quibus, ait, animalibus foramina ista adsunt, uti vitulo, imprimis observare est, quod eadem à vasis quibusdam cavis implentur; quibus si liquor atratus per syringam injiciatur, iste, ossis compagem trajiciens, plurima alia vasa, ossi subjecta, ac demum venæ jugularis truncum pervadet; quod certo indicio est, humores exinde in palatum minime deferri: quoad vasa autem, quæ ossis foramina obducunt, quæque numerosius eidem subjiciuntur, aut venæ aut lymphæ ductus esse videntur. Similia quoque vascula in capite humano, foraminibus istis destituito, in utroque tamen sellæ Turcicæ latere adesse primus, quantum scio, experimento certus factus eruditum docuit orbem Anatomicus dexterrimus, *Richard. Lowerus* in *Tractat. de Corde cap. II. p. 160. à quo etiam illud mutuatus est Vir Celebratissimus, Stephan. Blancardus* in *Anatom. Reform. Part. II. cap. X. p. 122. Cum autem ipse Auctor in Tract. de Catarrh. cujus tamen copia mihi fieri non potuit, aquæ ductus hos non solum icone illustraverit, sed & magis perspicue (quamquam iisdem fere verbis, quibus in *Tr. de Corde* utitur) exposuerit, lubet ea hic inferere, quæ ex *Tract. isto* insigne illud *Academix Heidelbergensis* decus, *Job. Conrad. Brunnerus* in *Exercit. de Glandula Pituitaria cap. VII. p. 27. excerptis. Ita ergo Lowerus: Duo vasa ex utroque sellæ turcicæ latere consista sunt, quæ hiantibus osculis aquam omnem è glandula pituitaria destillatam excipiunt, & in venas jugulares utrinque extra calvariam deponunt, quorum ductus facile patebunt, si aqua aut lac è siphone in venam jugularem utramvis prope calvariam injiciatur, mox enim conspicietur prope glandulam pituitariam erumpere & scaturire. Subjungo ea, quæ de experimentis Willisii atque Loweri Ingeniosissimus Brunnerus in citat. Exercitat. Cap. III. p. 11. commentatur. Vas, inquit, peculiare excretorium hætenus nemo vidit: Duo enim illa foramina, quæ describit Doctiss. Lowerus de Catarrh. quæque facile me reperturum putavi, non sunt nisi venarum propagines, è***

quibus

quibus discissis, si experimento Loweriano ope siphonis in venas jugulares prope calvariam injiciatur humor atratus, salit idem & copiose prope sellam Turcicam. Et rursus cap. VII. p. 27. Ductus, ait, quos detexerunt, non sunt nisi venarum propagines, ceu supra jam monui. Foramina in capite vitulino ossi cuneiformi insculpta ducunt ad subjectum ossi ipsi immersum vas sanguiferum, quod in binos rivos divisum reflectitur utrinque ad venas jugulares, & hæc causa est, cur lac aut atramentum aut liquor alius, si prope calvariam in jugularem injiciatur, saliat idem prope pituitariam. In capitis humani anatome injeci ope siphonis ceram rubicundam in alterutram jugularium ligata altera; Penetravit splendide usque ad glandulam pituitariam, quam instar coronæ antè ambivit, infra autem sinus sphenoides adimplevit: nullum tamen vas excretorium discernere aut videre potui. Ex quibus omnibus facile nunc colligere licet, nulla dari patula ejusmodi foramina, qualia sero in palatum transmittendo apta sellam Turcicam perforare veteres finxerunt, siquidem non solum cranium humanum illis ut plurimum omnino destituitur, sed & quæ in brutis jam olim cognita erant, quæque in utroque ephippii humani latere à recentioribus reperta sunt, vasculis quibusdam, procul dubio venosis, immixtum liquorem in venarum jugularium canales deferentibus, intus obducuntur. Sed nonne præter hæc sensibus nostris obvia foramina cæci nonnulli dantur ductus, qui ipsam quoque sellam Turcicam perreptantes à calore vitali spiritibusque dilatentur, mortuo autem animali ob eorundem deficientem energiam statim evanescant? Audio quidem nonnullos magna voce hæc deblatterare nugas, invenisse lese ratos, non quod pueri in faba. Sed quis iis, quæso, in aurem dixit Apollo, insensibiles ejusmodi hæc adesse meatus? Certe nec tam exiles esse queunt, ut non aliquod sui vestigium in sella equina relinquunt, nec ullo modo dilatari possunt, quin ipsi quoque, per quos transeunt, ossis poruli simul amplientur. Jam autem si utramque ossis hujus laminam intentis intueamur oculis, nullus hic vel subtilissimo ductui transmittendo aptus conspici datur porulus, tamque solida ac compacta harum laminarum est substantia, ut ne muliercula quidem somnians ejusmodi sibi vim spirituum ac caloris nostri fingere possit, quæ arctissimam durissimi ossis compagem laxiorem reddat porulosque ejus minutissimos dilatet. Res profecto mira hæc est, si non ἐν τῶν γελείων. Quare si qui adhuc reginæ Veritati victas dare manus dedignentur, nec præconceptæ opinionis nubem, quæ oculos eorum hæ-

Stenus obfuscat, removeri sibi patiantur, eos cum Demetriis & Tigelliis Horatianis non quidem discipularum, sed

Discipulorum inter jubeo plorare cathedras.

Prodeat igitur Ildo loco nunc in scenam os Ethmoides five Cribriforme, pluribus foraminibus instar cribri (unde etiam nomen duxit) pertusum, per quæ multas humiditates, in ventriculis cerebri antea collectas, in statu cum secundum tum præter naturam in narium cavernas effundi, quin &, docente Celeberrimo *Isbrando de Diemberbrœck in Anatom. Lib. III. cap. VIII.* ad ipsas quoque fauces descendere, non veteres solum sed & recentiorum nonnulli arbitrantur. Quod si sententiam hanc omni, quo fieri posset, apparatu impugnare animus esset, non adeo difficile futurum arbitror, integras argumentorum cohortes in aciem educere, magna ex parte à primo hujus belli Duce, *CL. Schneidero in Lib. de Ossè Cribriformi* jam olim comparatas ac deinde plurimarum accessione à Viris aliis Doctissimis egregiè locupletatas. Verum cum non tam multitudini quam robori ac firmitati copiarum confidere præstet, paucis rem omnem expediturus moneo, foramina quidem ossi Cribriformi plurima insculpta esse, quæ in exsiccatis ac probe mundatis craniis visui satis obvia ac omnino pervia deprehenduntur; attamen eadem in recentibus illis & adhuc succidis duræ meningis insertionibus ac nervosis propaginibus ita infarctæ ac obturata reperiri, ut nihil prorsus liquoris alicujus, ut ut limpidissimi, imo ne ipsum quidem aërem transmittant. Sed hæc veteres solum, non autem recentiores sententiæ hujus Patronos feriunt, utpote qui, hanc foraminum istorum esse conditionem utraque mihi largientes manu, uno ore docent, nervos olfactorios five processus mammillares vulgo dictos cavitate notabili cum in brutis tum etiam in homine donatos esse, inque anteriores cerebri ventriculos aperiri atque dehiscere, ut ita promte eos collectam in illis humiditatem excipere exceptamque ad os usque cribriforme deferre posse vix negandum esse videatur. Cum autem nervi hi, ubi ad processus, *Cristæ galli* nomine insigniti, latera pervenerunt, dura piaque meninge involvantur, ac in plurimas fibras & filamenta tenellula dirimantur, sicque demum foramina ossis pertranseunt in tubulatas narium cavernas deferantur; in diversas abire sententias Auctores hos observo, declaraturos, qua ratione per exiguas hæc fibrillas liquor iste è nervorum cavitate in narium antra possit ablegari. Etenim *CL. Diemberbrœckius*

brœckius loc. cit. propagines istas processuum mammiformium (hos autem non nervos olfactorios sed ductus esse statuit, per quos pituitosa excrementa è cerebri ventriculis anterioribus defluant) instar tubulorum minorum excavatas esse fingit, *Crassa meninx*, inquit, istos ossis cribriformis sinus investiens, eo loco instar cribrimultis foraminulis non tantum perforata est, verum etiam multis exhibitibus tubulis, per cribriformis ossis foramina protensis, aperitur in fungosas narium carnes, ossibus spongiosis inherentes, per eosque tubulos pituitam è cerebri ventriculis transmittit atque deducit in dictas carnes. *Et narium ossa spongiosa, superiore parte iis inherentia, ac dicta fungosa carne oppleta.* Longe subtilius Ingeniosissimus *Willisius in Anatom. Cerebri cap. XII. pag. 60.* his ipsis de viis ratiocinatur, porulos harum nervosarum propaginum, utut exiguos, aptos esse iudicans, per quos è processibus mammillaribus humiditates ita destillare possint, uti per eos species sensibiles, continuata spirituum animalium undulatione, adscendant. *Supposito, inquit, quod humor serosus non modo apertos canales, sed strictiores etiam nervorum poros et meatus trajiciat, atque fibras et membranas, tanquam filtri lacinias, perreptans de loco in locum transferatur (quod equidem facile erit demonstrare;) quid obstat, quo minus ejusmodi latex per fibras ossis colatorii foraminibus impactas descendat?* Confer quæ hac de re leguntur *cap. XXI. p. 109. seq.* Quanquam autem hæc, ingeniose satis ficta, egregiam probabilitatis speciem prima fronte præ se ferant, prorsus tamen ficulneo ea niti fundamento deprehendo, cum processus mammillares non solum in brutis sed & in homine concavos ad ventriculos cerebri hiare (ut ita loquar) præsupponant. Sicut enim in brutis plerisque ita sese rem habere facile largior, ita processus hos mammillares in cerebro humano nulla notabili gaudere cavitate asserere haud vereor, oculatissimorum trium (quid enim opus est, plurimum me jactare suffragiis) hujus temporis Anatomicorum nixus auctoritate, *Raymundi Vieussens in Neurograph. univers. Lib. III. cap. II. Johann. Bohmii in Circulo Anatomico-Physiolog. Progymn. XXV. p. 390. et Job. Conrad. Brunneri in Exerc. de Glandula Pituit. cap. IV.* qui dictos processus in homine nulla sensibili cavitate præditos, sed ad sensum omnino impervios esse autopsia Anatomica certi affirmant. Jam autem si hi ipsi processus cavitate omni notabili destituuntur, ecquis fibras eorum ac propagines tenerrimas tubulatas esse credet? aut si credat, nullus tamen datur hic canalis intermedius, cujus beneficio

ex ventriculis cerebri liquor iste fictitiis hisce tubulis possit infundi. Eodem quoque telo Willisii sententia ic̄ta sponte sua nunc concidit. Qua enim ratione porulis nervosarum propaginum, per os cribrosum transeuntium, humor serosus instillabitur, cum tubuli nulli adsint, qui, è ventriculis cerebri orti, in illos tandem absumantur. Nec ipsorum processuum mammillarium porulos advehendis humiditatibus aptos esse quisquam affirmabit, cum substantia eorum admodum mollis, tenera, minutissimisque porulis prædita, uno verbo, maximam partem medullaris existat, quam non æque ac nervosas eorum propagines, firmiorem jamdum consistentiam nactas, humor aliquis perreptare poterit, utpote quas ipsas porulorum ac meatuum suorum ordinem magis integrum servare, ac transeuntis humoris, præsertim viscidioris aut copiosioris, pressioni facilius resistere Mechanica confirmat. Quanquam adhuc sub judice lis est, an nervosorum corporum meatus ac cæci ductus copiosum, uti vult Willisius, humorem transmittant, cum maximis adhuc, iisque nunquam, credo, tollendis difficultatibus eorum labore sententia, qui succum aliquem ac liquorem nervosum dari statuunt, spiritibus animalibus per nervorum canales decurrentibus vehiculi loco inservientem. Sed quid eidem respondebo *Willisio*, quando talem excretionis viam in nares dehiscentem omnino exstare observationibus circa ægrotantes habitis *loc. cit.* confirmare studet, se aliquos affectibus vertiginosis & cephalæ immuni obnoxios novisse memorans, quibus sub finem paroxysmi aquæ limpidæ, nonnunquam & flavæ, ingens copia è naribus exstillarit, cujusmodi evacuatione, velut critica, paroxysmus terminari consueverit. Verum enim vero non immerito dubitari adhuc posse videtur, Utrum liquor ille ex ipso cerebro destillaverit, an vero potius à glandulis membranæ ossa turbinata amicientis, expressus fuerit, cum antea acrimonia aut alia incongruitate sua nervulos ibi præsentis pungendo, rodendo, lancinando diversimode vellicasset sicque inordinatum ac tremulum spiritibus animalibus motum tristemque cerebro sensationem per consensum induxisset. Quod si etiam detur *Willisio*, humorem istum ex ipso cerebro per foramina ossis cribriformis depluisse: certe inde concludere non poterit in omnibus craniis patulas ejusmodi adesse vias, cum in istis, quæ memorat, subjectis vel singularis à primo ortu ossis hujus conformatio, vel ab humore demum acri facta ejus erosio aliave subsecuta depravatio destillationi huic favere poterit.

tuerit. Præterquam enim quod ossis hujus substantiam in lue venerea sæpius ejusmodi vitium contrahere frequentiores Auctorum observationes testentur, nullum plane dubium est, quin etiam alias ab humoribus, leviori acrimonia præditis, ejusmodi erosio fieri possit, si præter naturam vel in ipsius cranii specu, forte inter ipsum os ac duram meningem, colligantur, vel à membrana ossium turbinatorum, ad os ipsum usque extrinsecus exporrecta, foveantur, cum Practicus accuratissimus, *Felix Platerus*, foramina plura in ossibus calvariæ præsentia in catarrho nonnunquam erodi atque ampliari observaverit, in declaranda licet ejus causa minus accuratus. Ita enim ille *in Schol. ad Observ. I. §. 5. Foramina in basi calvariæ soporales arterias transmittentia, nec non alia ad palatum oculorumque cavitates pertinentia, in multis adeo erosa & ampliata reperi, ut non jam vasorum, quæ ducebant, amplitudini responderent, sed duplo quoque vel triplo majora existerent, quod à continuo humorum à cerebro defluxu, uti gutta cavat lapidem, profectum licebat colligere.*

Enim vero vereor, ne quis nihilominus mihi objiciat, nondum satis evictum esse, catarrhi materiam à cerebro in partes subjectas immediate depluere non posse, cum III. nonnulli quævis totius calvariæ interioris foramina fibrillis ac vasculis intus quidem obducta concedant, attamen non ita iis infarcta & oppilata esse statuunt, ut nullum amplius inter fibras & vascula ipsamque ossis substantiam ad latera defluxuro humori spatium relinquatur. Sed hi nodum in scirpo quærere mihi videntur, cum foramina omnia solo eo, per quod spinalis medulla descendit, excepto in craniis recentibus ita obturata reperiantur, ut ne guttulam quidem limpidissimi humoris vel ipsum etiam aërem possint transmittere. Quid? quod novos eosque plurimos fingere cogantur canales, per quos ex interna cerebri substantia humores versus exteriorem ejus superficiem deducantur, ut, eam inter & calvariæ depositi, proximi cujusque nervi vel arteriæ ductum sequantur, sicque per diversa foramina in oculorum, narium, auriumque cavernas aliaque loca descendant. Sed proh! qualis hæc esset fingendi licentia? Certe

Nescio? an Anticyram ratio illis destinat omnem?

Neque IV. multis eorum refutare sententiam necesse est, qui per arteriarum venarumque canales catarrhi materiam è cerebro immediate ad partes subjectas ferri docent, cum, perpetua circulationis sanguinis lege illud jubente, arteriæ, solummodo eum ad
 quas-

quasvis corporis partes, deferentes, nihil omnino inde rursus absorbeant; venæ autem omnes (si à sola vena Portæ discefferis) quicquid auferunt, non ad alias partes devehant, sed mari sanguinis rubro, dextro cordis ventriculo infundant. Unde, si quid materiæ catarrhosæ venarum canales è cerebro recipiunt, id non immediate ad partes subjacentes defertur, sed iis demum cum sanguine ab arteriis advehitur, quando, jam per dextrum cordis ventriculum pulmonumque substantiam delatum, è sinistro cordis ventriculo in arteriarum canales exprimitur. Utrum autem ejusmodi materia vitiosa à cerebro per tubulos venosos amandetur, nec ne, inferius patebit, ubi ad *Causarum Procatarrcticarum* examen præsens deveniet tractatio, dum interea ex hæcenus disputatis indubitato concludere licebit, nullas adesse vias, per quas materia catarrhosa immediate è cerebro in partes subjectas defluere possit, adeoque falli omnes, quicumque immediatam ejusmodi destillationem catarrhi Formam constituere arbitrantur.

Quod quidem ipsum cum magni ille nominis Philosophus, *Job. Baptista van Helmont* jam olim subolfecisset, aliam longe ille catarrhi formam esse docuit, quæ ex *Tract. Asthma & Tussis* inscripto §. 4. in eo, quod *Vulcanus* (sive *Archeus*; vid. *Tract. Archeus Faber*) *Corruptor* ex bono partium affectarum alimento catarrhi materiam fabricet, breviter dici poterit consistere. Clarius tamen idem mentem suam explicavit in *Tract. quem Catarrhi Deliramenta* appellat, ubi §. 3. *Non ex uno, inquit, fonte, capite humano scil. sed ex propria cujusque partis idiopathia sive propria indispositione, fermentis topicis superinducta, morbi oriuntur.* Quod quidem plenius in eodem *Tractat. §. 58.* declaravit, ubi rationem expositurus, cur sæpius aliquis dolens capite, abinde sentiat cervicem dolentem, motum difficilem, noctem insomnem, mox dolor se manifestet in lumbis, tradux inde ad femora, dein ad suras atque pedes descendere videatur, *Sciunt ergo, inquit, veritatis amantes, quod quoties in spiritum impetum facientem aura peregrina, odor, fermentum sive semen exoticum suscipitur, toties ab Archeo contaminatus ille spiritus à communione vitæ excludatur. Genius autem, sive indoles seminis concepti illius, non minores partes habet, ut etiam ad dissita potius quam ad propinqua loca mittatur fermento alieno deturpatus spiritus. --- Porro cum hic deturpatus spiritus ad sue missionis locum devenerit, confestim partis nutrimentum suo fermento imbuat, transplantat atque traducit juxta ideam seminis, illudque successivis*
haustis

haustis afflatibus, peregrinis dispositionibus munia digestionem ibidem interturbat. Unde copiosam suppellestem demum suscitatur, ac non raro impressionem ibidem spiritui insito, in vitam stigmatem durabili characterizat. Verum enim vero utinam scire ac intelligere possent veritatis amantes, quid sibi hisce velit Helmontius! Utinam ipsam hinc intueri Junonem liceret, nec umbram tantum aut confusam imaginem veluti per nebulam cernere daretur! Certe nec Delphica oracula fuerunt obscuriora, nec Platonici numeri abstrusiores, quam hæc Helmontii doctrina. Nemo illam, juraverim, præter Sibyllam assequetur, si modo ipse eam intelligat Apollo. Qualia enim sunt illa aura, odor, fermentum sive semen, in quæ omnis culpa hinc rejicitur? Quid est illud peregrinum, illud exoticum, quo peccare ea dicit Helmontius? Quomodo illa à spiritu impetum faciente suscipiuntur? Qua ratione agunt in spiritum, ut eum contaminent, deturpent, sicque Procatartica morborum causæ existant? Explicare hæc deberet Helmontius, nec verborum apparatus offerre, ubi merces promittit. Quemadmodum enim esuriens nullam capiet voluptatem, si vel vastissima nucum copia ipsi offeratur, quæ vel nullos continent nucleos vel effringi ab ipso nequeunt; ita veritatis amantibus, quos hinc Auctor advocat, verbis satisfieri nequit, nisi quid ista sibi velint simul assequantur. Sed fortassis clariora erunt sequentia, quibus Antecedens morborum causa explicatur? minime vero! Quisnam enim ille est Archeus sive principium vitale, cujus meminit Helmontius? Quomodo sentit aut intelligit, spiritum illum esse contaminatum? Qua ratione illum à communione vitæ excludit, exclusumque in certam aliquam corporis partem mittit? Nec minori obscuritate laborant ea, quæ de ipsa morborum forma hinc adducuntur. Qua enim ratione spiritus deturpatus, ubi ad suæ missionis locum veniens Causa malorum proxima existit, fermentum ac nutrimentum partis corrumpit? fermento, credo, novo illa imbuit, transplantat, traducit juxta ideam seminis? Sed quale utrumque illud est fermentum? qualis illa idea seminis? quales illi successivi afflatus? quisnam horum omnium agendi modus? Scilicet omnia eundem ducunt colorem. Ἡ ἀσπίφεια κακία τῆς ἐρμηνείας. Certe Delio hinc natatore opus est, ne quis undis hisce merfus suffocetur.

Quare retrahens hinc gradum ad Conrad. Victoris Schneideri, viri optime non solum de cerebro humano, sed & de Rep. Medica meriti,

sententiam me converto, qui cum Jovis hanc regiam Palladisque patriam materiæ catarrhosæ natalem locum haud esse, quin potius eam cum sanguine ad partes corporis affectas deferri inque illis deponi docuisset, *Catarrhum lib. IV. sect. I. cap. II. sub fin.* definiturus dicit esse *Symtoma præter naturam excretorum è massa sanguinea.* Plura de Forma catarrhi in genere in medium haud affert, nec, quomodo depositio illa materiæ catarrhosæ à sanguine fiat, exponit, nisi quod *lib. II. de Catarrh. sect. II. cap. VII. p. 463.* *Omnis humor, inquit, de quo Catarrhus nascitur, inest in sanguine huicque mixtus vasculis circumfertur, tandem cogitur & de iis emittitur. Natura est rector sanguinis boni conservatrix, mali exatrix. Hæc scit vasa reserare in eamque rem uti impetu & tenuitate hausti aëris, nec non & illorum humorum, quorum plenus est sanguis.* Paulo clarius de nonnullis Catarrhi speciebus mentem suam exponit, quando *lib. III. sect. II. cap. III. p. 509. seqq.* in certis partibus materiæ peccantis à sanguine emissionem præternaturali transfudatione, exsudatione, & colatione quadam membranarum fieri docet, ac *lib. IV. cap. II. p. 50.* *Sudor, inquit, est etiam naturalis & præternaturalis, ut ostendunt Vallesius & Baricellus. At inquis, sudor non est naturalis: nam cutis humana naturaliter non madet. Esto: dicamus ergo sine similitudine id, quod res est. Tunica narium, oris, gula, laryngis, membrana pituitaria, glandula maxillares & tonsilla paululum humoris mucosi & aquosi instar sudoris naturaliter emittunt; si vero ille humor sit viscidior sive tenuior, vel qualitate, ut hic loquuntur Medici, vel quantitate sit vitiosus, illa excretio humorum non amplius est naturalis, sed, ut vocant, præternaturalis ac Symtomatica.* Eadem quoque ratione, attamen paulo speciosius, rem totam explicat celeberrimus *Guernerus Rolfincius, Dissert. Anatom. lib. VI. cap. LVII.* docens, vascula sanguifera in narium & faucium carnibus aranearum telæ instar divaricari, & videri laciniis & laceras vestium attritarum præ se ferre particulas, per quas materia catarrhosa roris in modum transfudet, uti aqua per fictiles ollas, crudas adhuc & nondum incrustatas, ut ita per ἀθήλας membranæ narium & palati πόγας transeat ac sensim sensimque mucii naturam induat, uti nitrum & ammoniacum sal aqua solutum per ollas coquinarias transfudat floribusque candidis externam superficiem coronat. Nolo singula hæc sub incudem revocare, quæque hîc desiderari possent prolixius persequi, cum, etiamsi omnia concedantur, nondum tamen explicatum satis sit, qua ratione illa fiat seri in partibus depositio, copiosior quam alias à sanguine

guine sequestratio, perque membranas transsudatio, cum facultates ejusmodi expultrices ac retentrices quasi intermortuæ nusquam hodie in Scholis Medicis spirent ac instar excisarum arborum in novos errorum fructus regerminare nesciant; nec apertura illa ac divaricatio arteriarum rem ullo modo expediat, siquidem, simul ac eæ dividuntur & instar telæ aranearum explicantur, sanguis serumque statim ex earum canalibus elabatur, sicque nulla deinceps ratione ab hac divaricatione affici potest atque sequestrari.

Neque tandem multum mihi negotii faceffit CL. Joann. Fernelius, quando *Lib. V. Patholog. cap. IV.* præter internum Catarrhum etiam externum dari statuit, *Aliud præterea*, inquit, *in externis partibus capitis excrementum colligitur, maximeque sub cute verticis, quo venarum per faciem & tempora in caput irrepentium extrema desinunt. Quoties enim hæ vel sero vel humore multo turgent, alimenti reliquias & supervacua sub cutem effundunt, quæ præ cutis crassitie atque densitate vaporare foras vix queunt. Horum coagmentatione assidua tantus interdum cumulus fit, ut tumor ceræ instar mollis promineat cutem condensans eamque à calva plurimum disjungens. Hic certe fons, hic fomes est omnium externæ destillationis, quam miror neminem omnium veterum animadvertisse. Hinc in externas corporis partes fertur destillatio, in oculos, in maxillas, in dentes, in cervicem, in scapulas, in brachia, in latera, in dorsum, in lumbos, in coxendicem, in crura, in omnes denique articulos: eaque tum omnis arthritidis, tum omnis fere externi doloris causa esse deprehenditur. Concedo equidem quam lubentissime Fernelio, tumorem interdum in vertice colligi, sed non levis mihi suboritur dubitatio, utrum ille cranium inter ac pericranium, an vero potius in ipsis pericranii glandulis subcutaneis porulisque colligatur; aut, si quis ibi adesse observetur, an à sero solo ac non potius sanguini mixto oriatur, cum non dixisse sufficiat, materiam hanc à vasis sanguiferis effundi, sed qua ratione serum hic à sanguine sequestretur sit demonstrandum. Sed detur Fernelio, serum solum (forte è glandulis porulisque pericranii expressum) ibi colligi posse; nondum tamen satis apparet, qua ratione id ipsum inter cranium ac pericranium, utpote arcte cohærentia, ita defluere possit, quin eadem notabiliter à se invicem sejungat; aut, etiamsi ad cervicem usque depluat, quomodo inter panniculum carnosum sive membranam adiposam musculosque subcutaneos ad extremas usque partes possit descendere. Etenim, ut taceam, quam difficulter ejusmodi tumores sub cute capitis existen-*

tes sede sua emoveantur, quomodo humores isti per impervia hæc-
 ce loca viam sibi parare ac tantum iter brevissimo temporis spatio
 conficere possint, nondum perspicio; aut, si possint, qui illud abs-
 que dolore atrocissimo fieri poterit, qui tamen nec in omnibus, quæ
 transire deberent, locis nec tantus plerumque observatur? Præter-
 ea materiam istam in oculos, maxillas, dentes (addunt nonnulli ejus
 affectæ, os, nares, aures) destillare, id certe, si mula pepererit, evinci
 poterit, cum ea, ob gravitatem necessario deorsum vergens, cavi-
 tates has prætervehatur, nec (uti quidem, si hæc intraret caver-
 nas, fieri deberet) modo descendere modo ascendere ac recurvo
 varioque alio ductu ferri possit. Atque ita, refutatis aliorum de
 Forma Catarrhi sententiis, in ea, in qua antea substiti, semita nunc
 progressurus ad

CAUSÆ EFFICIENTIS PROXIMÆ five Immedia-
 tæ declarationem me accingo, quæ sero, tanquam materiæ, in certis
 partium affectarum porulis, utpote subjecto, collectionem cum ali-
 qua stagnatione conjunctam, veluti formam, inducere possit, qua-
 que proinde actu secundo posita ponatur catarrhi effectus, re-
 mota idem removeatur. Et hanc quidem esse dico Morbum illum,
 à quo catarrhus tanquam Symtoma dependet, scil. cavitatum ac
 meatuum aliorum nonnullorum præter naturam angustatorum,
 per cavitates ac meatus intelligens non solum vasa & vias patentio-
 res, sed & minutissimos quosque porulos, etiamsi sensui haud obvii
 rationis tantum beneficio in partibus adesse cognoscantur. Etenim
 simul ac aliqui eorum præter naturam angustati sanguinem trans-
 mittere nequeunt, hincque reliqui meatus omni ei, quem arteriæ
 adducunt, absorbendo haud sufficiunt, statim ille ab ulterius afflu-
 ente in omnia latera cogitur, adeoque serola ejus pars non levi cum
 impetu in secundi & tertii generis porulos non obstructos intrudi-
 tur, sicque deinde eos distendens, dilatans & amplians diverticu-
 lum ac commodum collectionis stagnationisque locum nanciscitur.
 Quod autem rubicundæ fluidi hujus catholici particulæ, licet eun-
 dem sustineant impetum, haud tamen minuscula hæc diverticula
 subire possint, id soli procul dubio mechanicæ earum conformationi
 debetur, cum ob magnitudinem ac globositatem suam porulis istis
 minus respondeant, sicque ad fibras quidem partium affectarum ap-
 pellantur & adigantur, non autem in insculptos iis aut à concursu
 earum efformatos porulos hocce possint intrudi. Atque hic oppor-
 tune

tune nunc mihi venit in mentem velut αἴξ ἐῖς τὴν ἐορτὴν aut axungia ad rotam (ut habet proverbium) experimentum, quod illustre illud Angliæ fidus, Thom. Willis cum alibi tum breviter in *Pharmac. Ration. Part. II. Sect. II. cap. III. p. 155. seqq.* conceptum verbis exhibet: *Si in vivo animali venis jugularibus filo exceptis & ligatis sanguinis reductio inhibetur, tota capitis regio aqua intercute & plane hydropica brevi intumescet.* Nec minorem sententiæ meæ lucem affundunt ea, quæ *CL. Lowerus in Tract. de Corde cap. II. p. 124.* enarrat, *Haud pridem, inquit, venas jugulares subducto iis filo in cane arte ligaveram, & post aliquot horas partes omnes supra ligaturam mire intumescabant, & intra duos dies canis quasi angina suffocatus interiit: Toto hoc tempore non solum lacrymæ copiosius fluebant, sed & plurima saliva ex ore profluxit, non aliter, quam si mercurio assumpto fluxus ille concitaretur; post obitum cutem ejus à partibus tumefactis separavi atque expectavi, ut partes tumefactæ sanguine extravasato turgerent; sed aliter omnino evenit, siquidem nullum vestigium aut colorem fere sanguinis observare potui, sed musculi omnes & glandula sero limpido maxime distentæ & admodum pellucidæ apparebant.* Nihil certe potest excogitari elegantius; nulla confirmandæ sententiæ meæ præclariora inservire experimenta, utpote cujus veritas nunc electro, ut ajunt, aut sidonio vitro pellucidior apparet. Cum enim in martyre Anatomico, cane, inquam, isto & epiphora, & ptyalismus, & angina notha, & hydrocephalus enascantur, ipsaque musculorum ac glandularum capitis substantia, collecto in vasis sanguine, à sero limpido distendantur, dummodo per artificiosam ligaturam venarum jugularium trunci angustentur; Hypsæa certe cæcior sit necesse est, qui similem seri à sanguine sequestrationem inque partibus quibusdam collectionem ac stagnationem necessario subsequi non intelligat, simul ac in statu præter naturam quocunque demum modo pororum quorundam ac meatuum angustatio inducatur. At duo nihilo adhuc minus Lectori B. forsitan restabunt scrupuli, qui ut ei eximantur nunc allaborandum mihi esse video: unus quidem, an posita pororum angustatione semper ponatur catarrhus, cum in hydrope ac inflammationibus eandem obtinere probabile sit; alter vero, an hac sublata angustatione semper quoque catarrhus removeatur, cum etiamsi v. g. in Rheumatismo ea omnino tollatur, non tamen simul serum, quod copiosius poruli nonnulli imbiberant, necessario ab aliis absorberi videatur. Quamvis autem non nullius momenti dubia hæc esse facile largiar, priori tamen jam supra satis obviam

me ivisse arbitror, quando hic nonnullorum solummodo meatuum morbum adesse indicavi, cum in hydrope longe plurimum angustationem occurrere necesse sit, impedientem, quo minus major feri ducti pars refluere possit; sicut in inflammationibus quibusdam adeo multi angustati censendi sunt poruli ac meatus, ut ne purpurea quidem sanguinis pars reliquos transire possit, quæ tamen omnis in catarrho, aliqua tantum feri parte relicta, è partibus refluere observatur. Nec minus promte illæ, quas secundum dubium sententiæ meæ offundere videbatur, evanescent nebulæ, dummoda perpetua fibræ tensione seque contrahendi nisu gaudere, h. e. spiritus animales naturaliter ita semper influere notentur, ut debita fibrarum, nisi aliæ eam impediunt causæ, abbreviatio ac in statum naturalem restitutio fieri possit, cujus beneficio collectum in porulis suis serum simul ac illud, cessante aliorum pororum obstructione, loco cedere possit, necessario exprimant, nisi forte ejusmodi angustatio, una ejus cessante causa, ab alia rursus foveatur, e. g. si à particulis crassioribus primitus quidem inducta sit, attamen deinde, iis remotis, à nimia feri hac occasione collecti copia fervetur, aut si aliqua ejus, quod quantitate nimia antea peccabat, feri pars longiore obstetricante mora crassius ac viscosius reddatur. Plures enim angustationis hic peccantis modos esse observo: varias ipsi favere causas deprehendo, quæ, si *causæ* uti velimus, morbi, à quo catarrhus tanquam Symtoma dependet, meatuum angustatorum Causæ Proximæ dici possunt, sicut &, quas deinceps tradam, Antecedentes & Procatarrhicæ re vera hujus morbi causæ existunt, quanquam in symptomatum ejusmodi tractatione Doctores eas horum ipsorum causas salutent, non quidem quasi immediate, sed quod mediantibus ipsis morbis, qui tamen plerumque obscuriores esse solent, ad symptomatum horum generationem concurrant. Fit autem angustatio hæc cavitatum & meatuum (1) per modum *subsidentie*, quando membranæ valorum aut fibræ nonnullæ ob caloris spirituumque defectum debiles ac relaxatæ, id est, à tensione naturali remittentes sive plenitudine debita destitutæ, uno verbo, tonum (quem vocant) naturalem minus servantes subsident, sicque cavitatem, quæ inter eas & oppositas alias relicta erat, explent. (2) Per modum *constrictionis*, quando à spasmodica (qualis sæpius ab acrimonia humorum inducitur) fibrarum contractione, causave adstringente, exsiccante, condensante similive fibræ & membranæ sive continuo sive per intervalla, attamen

men æqualiter ferme constringuntur, ficque pori & meatus coarctantur. (3) Per modum *coalitus*, quando fibrarum ac vasorum latera, partem cavam alias sustinentia, in medio connascuntur atque coalescunt, ut ita cavitas intermedia antea præsens tollatur. (4) Per modum *compressionis*, quando à causa sive interna sive externa incumbente, à latere premente, vel ordinem fibrarum turbante membrana una vel fibra versus aliam cogitur, ficque, quod relictum inter eas erat, spatium evanescit. (5) Per modum *obstructionis*, quando meatus à nimia humorum vel copia ac abundantia, vel tenuitate & raritate, vel crassitie ac lentore in medio obstruuntur, ut alii humori illico transitum concedere nequeant. (6) Per modum *obturationis*, quando easdem ob causas principium meatuum ipsique minuti poruli occluduntur, ut alium humorem minus promte possint admittere. Quæ equidem omnia cum mechanice certa ac infallibilia, tum clara satis ac perspicua esse arbitror, nisi quod in obscuro adhuc positum videri possit, qua ratione à nimia humorum tenuitate obstructio ac obturatio inducatur. Quam quidem inde proficisci statuo, quod humor tenuitate peccans magis rarefactus ac distractus sit, adeoque majus necessario semper occupet spatium, quam si paululum (sit venia verbo) concentratior existat, ficque eodem prorsus modo obstructionem obturationemque pariat, quo eadem à nimia seri copia oriri solent, id est, dum meatus ac pori ita adimplentur, ut non omnis humor affluens transmitti possit, sed aliqua ejus pars moram quandam necere ac paulisper ibidem subsistere cogatur. Consulto autem hinc loquor non de sero, sed de humore in genere, cum, sicut in omnibus poris ac vasis, ita à quacunque sanguinis parte ejusmodi fieri possit obstructio & obturatio, quam necessario solius seri in aliis porulis stagnatio subsequatur, illis scil. qui tali gaudent magnitudine ac figura mechanica, ut particulis sanguineis admittendis minus apti existant. Sed nec illud sicco hinc pede prætereire fas est, quod poris ac meatibus obstructio vel totalis induci queat vel partialis: illa quidem, quando corpus obstruens ejusdem est figuræ cum obstructis cavitatibus, v. g. si porus sit rotundus & particula obstruens quoque sit rotunda, nec minori, quam qua porus ipse, gaudeat magnitudine; hæc vero, quando obstruens minori mole aut alia præditum est figura, quum quo porus ipse donatus est, ut cum pori rotundi à corporibus triangularibus aliisque angulosis obstruuntur, à quibus non ita possunt oppleri, quin aliquæ eorum reliquæ adhuc rema-

remaneant. Simili quoque ratione sese res habet in aliis superius recensitis Angustationis speciebus, licet terminus ille de partiali obstructione, constrictione &c. tantum loqui videatur. Quibus omnibus extra dubitationis aleam positus ulterius nunc ad

ANTECEDENTEM Causam, à nonnullis mediatam propinquam dictam, gradum promoveo, quæ in corpore delitescens à Causis Procatacticis excitatur aut commovetur, ut, ubi ad partem affectam pervenerit, proximam demum Catarrhi Causam constituat. Ex præcedentibus autem nullo negotio colligi poterit, humores nimia vel *acredine*, vel *tenuitate*, vel *lentore*, vel *copia* in corpore peccantes, eorumque respectu, quæ in illis fundantur, variæ Temperamenti ac Intemperiei species Causas Catarrhi Antecedentes existere, siquidem, simul ac illi ad partem affectam deferuntur, statim Causarum proximarum naturam induentes meatum angustatorum morbum ac per consequens etiam catarrhum inducunt. Quibus nunc ulterius (quanquam accurate loquendo hæc tantum sunt accidentia, conditionem ac temperamentum subjecti significantia) ex recepto hæctenus loquendi usu adjungenda sunt ætas senilis, utpote in qua non ita celeriter ac in ætate consistente sanguis per corporis partes movetur, ob motus autem tarditatem spiritualiscentia ejus calorque imminuitur, hincque multa seri ejusque crassioris copia in corpore colligitur: infantilis ac puerilis ob eandem causam, quæ ob *ἄδδηφασίαν* nimiamque ciborum assumptionem, huic ætati familiarem, magis magisque augeri consuevit: sexus muliebris, siquidem ut plurimum virili frigidior ac humidior pronunciatur, adeoque abundantia ac lentori seri, ob motum quæque inde dependet spiritualiscentiam sanguinis ac calorem minorem favere plerumque censetur. Sed ad

PROCATARCTICARUM sive mediatarum remotarum Causarum scrutinium nunc accedo, quæ causam catarrhi proximam in actum ponere angustationemque pororum ac meatuum inducere valent, sive mediante causa antecedente, eam prius excitando atque commovendo, id præstent, sive absque ejus concursu partes certas afficiendo malum hocce inducant. Sed quanta, bone Deus! earum est copia! quanta multitudo! Non tot verno tempore pratorum delicias delibant fuci, nec arborum honorem scarabæi depascuntur, quot hic fragili miserorum mortalium valetudini causæ externæ insidiantur. Certe loquacem, (ut cum Poëta loquar) delas-

sare Fabium valerent, si singulæ ei vel solum essent commemorandæ.
 Quid? si vix numero eadem comprehendi possint?

Quem qui scire velit, Libyci velit æquoris idem

Discere quam multæ Zephyro turbentur arenæ:

Aut, ubi navigiis violentior incidit Eurus,

Nosse, quot Ionii veniant ad littora fluctus.

Quare summa tantum earum capita persequi animus est, attamen ita persequi, ut de singulis deinde facile possit esse iudicium, qua ratione ad generationem Catarrhi concurrant, dummodo semper ad ea, quæ de Proxima & Antecedente Causa dicta sunt, diligenter referantur. Sunt autem inter Causas Procatarrhicas aliæ Non-naturales vulgo dictæ, quæ ad sanitatem & morbum producendum pro diverso usu sunt efficaces; aliæ Præternaturales, quæ sanitati nostræ ex se & sua natura adversantur. Illarum agmen ducit Aër calidior, siue natura siue arte talis, qui quidem antecedentem causam excitat atque commovet, partim dum humores in corpore præsentis nimium fundit, colliquat, sicque *tenuitatem* iis nimiam inducit; quod quidem motum solummodo eorum adaugendo atque accelerando præstare mihi videtur, cuius beneficio particulæ minimæ non solum magis rarefiunt & paululum segregantur, sed & ad se invicem frequentius alliduntur, atteruntur, imminuuntur: partim vero, dum, particulis chylosis balsamicis colliquatis, sæpius \ominus inæ iis commixtæ in fluorem evehuntur, sicque serum *acrimoniam* præternaturalem acquirunt. Interdum autem certam tantummodo aliquam partem afficit, (unde tam subito tamque notabiliter tota massa sanguinea alterari nequit) sicque statim Causam proximam in actum deducit, dum vel ejus culpa magna spirituum in parte ista fit deperditio adeoque fibræ ac membranæ à tensione remittentes *subsident*; vel humores influentes funduntur & acriores redduntur sicque excitata contractione spasmodica fibræ *constringuntur*; vel ob eandem fusionem humores tenuiores facti meatus ac poros *obstruunt & obturant*. Aër contra frigidior causam antecedentem suscitatur, partim dum, vel ambiens vel ore naribusque haultus, humores, motum eorum tardando ac imminuendo, densat, incrassat, minusque fluidos reddit, sicque *lentorem* iis conciliat; partim corporis, quas ambit, partes coarctat & constringit, sicque, humores ex earum substantia in vasa sanguifera cogens, sano sensu eorum *copiam* prolicit; partim dum poros cutaneos cohibendo ac constringendo transpirationem in-

sensibilem impedit sicque re vera humorum copiam producit. Præterea aër frigidus in ipsa, ad quam admittitur, corporis parte absque causæ antecedentis concursu operatur, quando vel fibras ac vasorum membranas constipat, coarctat, condensat, quin & rigidiusculis suis spiculis ad contractionem irritat sicque *constringit*: vel ob impeditam subito transpirationem copiam inibi seri adauget, sicque *obstructionem* vel *obturationem* parit: vel denique humores jam præsentis condensando atque incrassando eorundem malorum auctor existit. Aër ficcus ad Catarrhi generationem solummodo concurrat, quatenus cum calore vel frigore simul conjunctus est; nisi forte hac ratione symbolum suum morbificum conferat, quod fibræ ejus culpa exsiccatæ *constringantur*. Humidus autem, qualis est australis, nebulosus, pluviosus, aut effluviis linteaminum madidorum aliisque saturatus, maxime si calidus simul fuerit, fibras partium externarum vasorumque membranas humectat, ut relaxatæ *subsident*; nec, si quis eum ore haustum humiditates in corpore non nihil adaugere statuat, litem ipsi propterea movebo. Maximum autem hisce aëris in corpus nostrum agendi viribus additur pondus, si subitæ ejus diversimode constituti fiant permutationes, quando v. g. austrina calida & humida constitutio in aquiloniam frigidam & siccam convertitur, vel quando aliquis in balneo, lecto, alioque loco calido diutius moratus aut ob exercitium corporis prægressum calefactus aëri frigido se exponit, vestimenta ac capillos fictitios mutat vel omnino abjicit &c. quia tum fibræ ac vasa antea laxata notabiliter derepente *constringuntur*, tum serum tenue in ipsis, per quas fertur, partibus inspissatur, illico *obstructionem* *obturationemque* parere aptum, tum denique pori subcutanei statim *constringuntur* sicque, transpiratione insensibili impedita, multæ humiditates, quæ jam excerni debebant, in corpore retinentur. Cui quidem ultimo loco adductæ rationi plerique illi debentur Catarrhi, qui sub hiemis initium miseros mortales infestare solent, at hiemali deinde tempore remittere observantur, quando scilicet major seri copia per vias urinarias excernitur alvusve magis lubrica quam æstivo tempore existit, certissimo indicio, humiditates illas, quæ alias per poros cutis excluduntur, tum temporis in glandulis renum ac intestinalibus secretas per alias amandari vias, cum sub initium hiemis, antequam harum glandularum pori à continuo affluxu amplientur sicque omne illud secernere possint, in corpore retentæ causam catarrhorum ante-

antecedentem foveant atque constituent. Aër præterea fumo vel vapore five vulgari five medicamentoſo imbutus, variisque effluviis tum bene olentibus tum foetentibus imprægnatus non ſolum ſiccitate & humiditate, ſed & pro particularum, quas vehit, peregrinarum acrimonia, ſubtilitate ac lentore diverſimode peccat atque humores corporis alterando *acrimoniam*, fundendo ac agitando *tenuitatem*, increſſando ab inſpiſſando *lentorem* iis poteſt conciliare. Inſuper etiam ſi in humores certæ alicujus partis, v. g. narium, agat, ob inductam illis tenuitatem aut lentorem poros ac meatus *obſtruit* atque *obturat*, aut ob communicatam acredinem indeque ortam ſpalmodicam fibrarum contractionem eosdem *conſtringit*, uti etiam accidit, quando externe fibræ obviuſ acrimonia ſua ipsis moleſtus exiſtit. Denique etiam aër pulverulentus nonnullorum Catarrhorum cauſa eſſe deprehenditur, in illis ſcil. partibus occurrentium, quas ob particularum illarum, quibus ſcatet, minutarum variam figuram (quando nimirum illæ cuſpidatæ, angulares &c. exiſtunt) diverſimode pungit atque lancinat, ſicque ſpalmodicam contractionem inducendo *conſtringit*. Hæc de variis aëris vitiis monuiſſe ſufficiat. Nunc qua ratione *Cibus* & *Potus* catarrhorum Cauſæ Procataſticæ exiſtant, non tam proluxa indiget explicacione, cum contactu ſuo eadem ratione partes earumque humores afficiant, qua medicamenta incongrue adhibita nocere pag. 37. ſin. docebitur; quomodo autem Cauſam Antecedentem excitare poſſint, lippis & tonſoribus notum eſſe exiſtimem. Quod ſi enim copioſius aſſumantur, quam vel nutritionis vel conſervationis corporis noſtri neceſſitas exigit, vel à lymphæ ventriculi (concurrente ſimul motu ejus ac calore ab adjacentibus viſceribus adaugendo) ſubigi ac digeri poſſunt, humorum *copiam* ac *lentorem* producunt: ſi humiditate nimia peccaverint, uti fructus crudi, vitioſi ſucci, lactinia &c. ruruſ eorum *copiam* ſubminiſtrant: ſi nimis lenta, craſſa, viſcoſa exſtiterint, humores quoque *lenti* generantur: ſi calida nimis non quidem actu ſed potentia fuerint, e. g. cibi aromatici aut vinum generoſum adeoque particularum ſuarum tenuitate ac motu peccaverint, humores nimis agitantur, atteruntur, ac *tenuiores* & nonnihil *acres* redduntur: ſi acrimonia indebita præditi exſtiterint: v. g. cibi aromatici acres, ☉ ſi, muriatici, humores quoque eorundem *acrimoniam* æmulantur: ſi acidiores capiantur, particulæ chyloſæ ſeri coagulari ac ☉ ina ſpicula magis explicari ſicque humores tum *acrimonia* tum *lentore* peccare judico: ſin denique

ſaccharata nimium in uſum trahantur, ☉inis eorum particulis à
 ♁earum compedibus liberatis ac in fluorem euectis humores cum
acriores tum nimis *lenti* redduntur. Quod ad *Motum* præterea cor-
 poris attinet, ille ſi immoderatioꝝ fuerit, motum ſanguinis accele-
 rando humoresque agitando efficit, ut moleculæ eorum minutæ fre-
 quentius ac vehementius, quam par eſt, in ſe invicem impingant,
 de ſubſtantia ſua aliquid deradant ſeque mutuo atterant atque *atte-
 nuent*; quam tenuitatem ut plurimum etiam comitatur *acrimonia*, cum
 particulæ chyloſæ baſſamicæ nimis imminutæ ſpicula ☉ina, quæ
 eaſdem ob cauſas multum inſimul atteruntur atque magis magis-
 que acuuntur, non ita obtundere, involvere, ac abſcondere poſſint;
 ſi importuno idem tempore, uti poſt aſſumta alimenta, inſtituitur,
 ventriculus ac inteſtina cibum prius è ſinu ſuo dimittere coguntur,
 quam chylicatio debito modo peragi poſſit, adeoque chylus craſ-
 ſus, viſcoſus, *lentus* ſimilesque proinde etiam in corpore humores
 generantur. Nec minus *Quies* corporis catarrhi cauſa ſalutari me-
 retur, quando vel nimia eſt, qualis apud Literatos alioſque vita ſe-
 dentaria utentes obtinet, dum pars corporis fluida ſegnius mota mi-
 nus attenuatur, adeoque *lentori* nimio obnoxia redditur; vel im-
 portuna poſt aſſumptum cibum corpori datur, utpote quæ chylum
 longiorem in ventriculo inteſtiniſque moram neſtere ſicque diverſi-
 mode corruptum *acrimoniam* acquirere jubet. Quod tamen nullo
 modo ita intelligi velim, quaſi omnem tum temporis corpori con-
 ceſſam quietem damnem, cum potius aliquam ipſi omnino dandam
 eſſe arbitrer, adeoque ne ſomnum quidem, niſi longius juſto ipſi
 indulgeatur, noxium eſſe exiſtimem, ſiquidem ſpiritus animales,
 qui alias in loca alia amandarentur ibique conſumerentur, eo majori
 copia ad ventriculum affluentes lympham ejus actuant, ut eo faci-
 lius alimentorum poros ſubintrare, compagem eorum feliciter diſ-
 ſolvere chylumque inde magis ſpirituascentem poſſit prolicere. *Vi-
 gilia* inſuper ac *Somnus* cum immoderata tum importuna ſæpius ad
 generationem catarrhi concurrunt, ſed non alia, credo, ratione,
 quam quod ſomnum quies, vigiliasque ut plurimum motus corporis
 comitetur, quin &, abſque eo ſi foret, ipſe ſanguis celerius vigilan-
 tibus nobis, tardius autem ſomni tempore, pro diverſa ſpirituum
 activitate ac influxu, in corpore circuletur. Accedunt præterea *Ex-
 cernenda retenta* ſcil. ſæcum alvinarum, urinæ, ſudoris, ſanguinis hæ-
 morrhoidalis ac in ſexu ſequiori debiti menſtrui, lochiorum &c. quo-
 rum

rum vim etiam æmulantur evacuationes consuetæ intermissæ v. g. per venæ sectionem aut scarificationem, quatenus singula retentatum humorum *copiam* adaugent, tum ob diuturniorem moram *acrimoniam*, à putredine qualicunque dependentem, nonnunquam acquirunt. Sed & vitium *Retinendorum excretorum* hic interdum concurrere Practici observarunt, quando scil. vel per VS. aut alio modo humores nimium evācuantur, non aliam procul dubio ob causam, quam quod spirituum magna fiat deperditio, atque motus sanguinis (tum eandem ob causam, tum forte quod arteriæ tam arctè sese constringere nequeant, ut humores, minus spatium tunc occupantes, satis potenter protrudere possint) indeque dependens calor imminuatur, sicq; fibræ ob spirituum calorisque defectum *subsistere* cogantur, ipsisque humoribus viscositas ac *lentor* nimius inducatur. Quando autem immoderatum Veneris usum Catarrhus subsequitur, præcipue *acrimonia* ac *tenuitate* humores peccare videntur, cum particulæ chylosæ balsamicæ semen masculinum, quemque in coitu glandulæ uteri ac cervicis ejus emittunt, humorem magna ex parte constituentes absumentur sicque reliquum in corpore serum non solum tenuius sed & acrius reddatur, particulis \ominus inis ab illarum consortio, involucro ac compedibus liberatis, ne nunc dicam, quod speciatim in partibus genitalibus ob copiosiore eumque frequentiore humorum affluxum glandularum fibræ nimium humectatæ subsideant, aut à copia eorundem, utpote quæ hac occasione adaugetur atque cumulatur, meatus ac poruli obstruantur aut obturentur. Sequuntur nunc quoque *Animi pathemata*, quæ quidem vix alio mihi operari modo videntur, quam quod motum sanguinis pro vario spirituum animalium influxu vel accelerent, uti quidem ira, gaudium repentinum; (quo etiam curæ graviores intensæque cogitationes ac severiora studia referenda erunt) vel retardent, ut terror, timor, tristitia, adeoque pro motus hujus diversitate humores modo *tenuiores* ac *acriores*, modo nimis *lenti* ea, quam antea exposui, ratione reddantur. Accedunt insuper *Medicamenta*, (nam & hæc rebus non-naturalibus jure merito annumerantur) utpote quæ incommode in usum vocata particulis suis subtilibus ac volatilibus humores in corpore nimis *tenuis*, \ominus is, \ominus inis acribus, nec non \ominus inis volatilibus acribus *acres*, ¶ eisque vaporosis, ∇ eis, glutinosis, incrassantibus ac variis aliis figentibus motumque eorum retardantibus *lentos* efficere posse nemo ibit inficias.

Præterea, si certis tantummodo partibus adhibeantur, præsentibus ibi humores eodem modo afficiendo, vel *constrictionem* ab acrimonia, vel *obstructionem* ac *obturationem* à tenuitate vel lentore eorum dependentem inducere valent: quin & contactu suo fibras humectantia, spiritus figentia aut consumentia, caloremque frigiditate sua extinguentia fibras ac membranas *subsidere* faciunt, nec non calore potentiali exsiccando, acrimonia ad contractionem spasmodicam irritando, vel vi styptica adstringendo easdem nonnunquam *constringunt*, ne quid de actuali eorum calore ac frigore dicam, quibus eadem ratione, qua aër similis, in corpus nostrum operantur. Agmen denique claudunt *Operationes Chirurgicae*, ubi tum compressiones ac ligaturæ partium easdem *comprimendo* ac *constringendo* peccant, tum linteaminum similiumque nimis calidorum ac frigidorum admotiones aëris eodem modo constituti vim æmulantur, tum etiam frictiones immodicæ ac nimis asperæ symbolum suum morbificum conferunt, maxime quod partium pori sæpius per vices *comprimantur* adeoque humorum in motu suo notabiliter impeditorum copia adaugeatur, obstructionem ac obturationem deinceps inductura.

Succedit nunc altera Causarum Procatarrcticarum cohors, quam Res Præter-naturales constituunt, ubi quidem maxime eminent tumores, vulnera, ulcera, contusiones & rupturæ variæ, quatenus non solum horum occasione fibræ ac vasa sæpius *coalescunt*, sed & semper ordo eorum naturalis turbatur, ac membranæ vasorum aut fibræ quædam versus alias coguntur atque *comprimuntur*. Accedunt hisce aliarum partium quocunque tandem modo factæ angustationes, siquidem, quando eæ alicui affluentis sanguinis parti transitum denegant simulque vel robustiores sunt, quam ut impetus ejus porulos illarum ampliare possit, vel omni ei, quando scil. gravior adest angustatio, diverticulum concedere nequeunt adeoque tendentes illuc arteriæ non omnem, quem debebant, sanguinem recipiunt, ille necessario proximos arteriarum canales subintrat, adeoque, copiosior ad vicinas partes delatus, novam ibidem angustationem per modum *obstructionis* vel *obturationis* infert, ac, si debiliores partes hæc offenderit, exinde facillè oriundum catarrhum producit. An & præsens in parte affecta dolor hic aliquid præstare possit, sanguinem humoresque copiosius allieiendo, in medio relinquo, cum, qua mechanica id fiat, nondum satis habeam exploratum, ac potius causæ dolorem parientes, quando simul liberum sanguinis refluxum impediunt,

diunt, accusandæ esse videantur. Sequuntur insuper varia plurimarum partium vitia, quoquo modo impediencia, quo minus bonus ac laudabilis in ventriculo ac intestinis chylus elaboretur; quando scil. vel saliva, ventriculi intestinorumque lymphæ, nec non succus pancreaticus iusto minori copia, minusque spirituosæ aut visciditate ac acrimonia quacunque deturpata alimentis associantur, vel, quæ iis in intestino duodeno affunditur, attenuationi ac visciditatis dissolutioni inserviens bilis abundat, deficit, acriorve aut effoeta nimis existit, vel denique motus calorque ventriculi ac intestinorum impeditur ac sufflaminatur; cum hac ratione vel *lentum* vel *tenuem* quin & *acrem* chylum produci necesse sit, similesque proinde in corpore humores generentur. Sed quid de cerebro nunc dicendum? annon aliquod ejus prægressum vitium causa Catarrhi procatarrctica existit? Quod si veterum Auctorum monumenta consulamus, cuncta vapores plurimos, è ventriculo assurgentes, in cerebro colligi ibique in humorem resolvi docebunt, cum tamen nullos illuc deferri posse satis evidenter magnus ille *Helmontius in Tract. Catarrhi Deliramenta* inscripto §. 19. seqq. declaratum dederit, à quo paucula eaque selectiora tela in præsentiarum mutuare licebit. Scil. cum ventriculi gulæque interiores tunicæ semper actu madeant, gulæque latera sese, nisi alimentis cedere cogantur, mutuo attingant, adeoque nullam cavitatem intermediam sive meatum patulum relinquant; assurgentes certe vapores in gulam necessario ipsam impingent, sicque à madore ejus resoluti in oris usque cavitatem nullo modo ascendent. Sed ponamus, nonnullos hucusque pertingere, certe plurimos per patentia oris nariumque foramina cum aëre, tanquam eorum vehiculo, diffari necesse erit; pauculi autem, qui forte membranæ palati adhærescunt, eam tamen ipsumque cranii os nulla ratione perreptare sicque cerebrum subire poterunt, cum commodas ejusmodi vias, quales veteres somniarunt, nullas dari superius sit demonstratum. Quamvis igitur Palladis hocce Mnemosynesque delubrum eo nomine accusari haud mereatur, quasi ascendentes è ventriculo vapores colligat ac resolvat, qui per venas amandati & ad alias deinde partes delati Catarrhi materiam constituent; non auctim tamen illud cum recentiorum nonnullis omnis prorsus culpæ absolvere, cum non solum vitii alicujus phænomena quædam pag. 43. seqq. exponenda illud arguant, sed nonnullæ insuper rationes omnino criminis hujus illud convincere posse videantur. Quod si enim, ceu

sæpius à me laudatus *Brunnerus in Exerc. de Glandula Pituitar. cap. III.*
 docet, lymphæ, sub cujus involucro fecernendi in corticali cerebri
 substantia spiritus illuc advehuntur, non omnis per venarum cana-
 les cum sanguine refluit, sed aliqua ejus pars, ut & ea, quæ nutritio-
 ni minus apta existit, (postquam scilicet ad intima cerebri pervenit ve-
 narumque superavit & excessit oras, ubi remeare non datur) in ven-
 triculis cerebri exstillat ibique ordinariè ac naturaliter colligitur:
 nullum dubium esse poterit, quin hæc ipsa lymphæ nonnunquam
 longiorem ibi moram nectens lentorem acrimoniamve acquirere sic-
 que, sanguini rursus associata cumque eo ad partem aliquam delata,
 acrimonia constrictionem ac lentore obstructionem obturatio-
 nemve possit inducere. Quanquam, ne quid dissimulem, enarrata
 modo lymphæ hujus generatio admodum mihi suspecta videtur,
 cum ne probabili quidem argumento ullo confirmetur, sed gratis
 omnino sumatur, dari tales in cerebri substantia porulos, è quibus
 adeo nullus effuso humori aditus in venas concedatur, ut is potius
 longiorem exilissimorum pororum tractum perreptare cogatur, cum
 tamen, si non ipsa eidem venarum oscula, alii saltem pori ab uno mi-
 nimum latere illi necessario pateant, quorum beneficio deinde ve-
 nis ipsis possit infundi. Neque accuratissimus alias *Willisus in Ana-
 tom. Cerebri cap. XII. p. 57.* rem acu tangit, quando serum, quod tan-
 quam Ω -uum vehiculum in cerebri poros introducit, postea exso-
 lutum ac in vapores attenuatum in hanc cavernam exsudare ibi-
 demque denuo in humorem aqueum concreescere judicat, cum tanto,
 quantus ad hanc attenuationem requiritur, calore cerebrum non
 gaudeat, aut, si qui producerentur vapores, illi non promptius per in-
 teriores poros in cavernas istas, quam per exteriores versus cerebri
 meninges exsudarent, ubi tamen nec collectionis locum nec evacu-
 ationis ulterioris viam invenirent. Quid? quod hisce stantibus hy-
 pothesibus ejusdem cum cerebro substantiæ cerebello spatiola
 ejusmodi, unde remeare sero non detur, denegari haud pos-
 sent, similisve laticis serosi resolutio ibidem contingere censenda
 esset, cum tamen in hac cerebri appendice ne lynceis quidem oculis
 cisterna ulla investigari queat, quæ colligendo huic liquori ullo mo-
 do possit inservire. Nihilominus forte hic aliquis regereret, fre-
 quentes Anatomicorum observationes testari, ventriculos cerebri
 in defunctorum cadaveribus lymphæ ejusmodi inundari. Atque id
 lubens ego interdum fieri concesserim, interim tamen cum alii quo-
 que

que viri fide dignissimi sæpius nihil quicquam ejus in ventriculis illis scaturire testentur, ipseque in brutorum sectionibus aliquoties ne tantillum quidem conspicerem potuerim, quin & ipsi sententiæ hujus Patroni eam in subjectis morbofis copiosiore, in sanis vero paucissimam reperiri confiteantur; malim quidem ego viri celeberrimi, *Johann. Bohuii* sententiæ subscribere, qui omnem in cerebri ventriculis congestam lympham præternaturalem esse, & morbo aut mortis generi scaturiginem suam debere pronunciat. Legi merentur, quæ de ea differit in *Circulo Anatomico-Physiolog. Progymn. XX. p. 323.* Cæteroquin tamen, quando lymphæ quædam præter naturam varias ob causas ibidem colligitur, nullum dubium esse poterit, quin hæc ea, quam jamjam exposui, ratione generationi catarrho ansam præbere possit, sicque istud, cujus culpa ea colligitur, cerebri vitium causa catarrhi procatarrctica existat. Quod si præterea conjecturis qualibuscunque meis paulisper adhuc indulgere, animique mei sensa, meliora tamen monituro promte semper cessura, proferre liceat, dubito profecto, annon ipsæ illæ glandulæ nonnunquam accusari mereantur, quæ in corticali seu cinerea cerebri substantia obviæ microscopii beneficio facile conspiciuntur, si illa prius aquæ vel, quod præstat, oleo incoquatur, ac deinde affuso atramento, mox autem gossypio leviter rursus deterso, glandulis circumscripta interstitia denigrentur. Scilicet iisdem hæc porulis gaudere mihi videntur, quibus alias, in reliquis corporis partibus occurrentes, præditas esse supra pag. 14. seq. ostendi, nisi quod cum singuli multo exiliores, tum tertii generis poruli, seri sequestrationi alias destinati, ita conformati sint, ut solum subtilissimas ac tenuissimas sanguinis particulas transmittere possint, quæ deinde tubulis minutissimis, in medullari cerebri substantia (hæc enim, ceu in cocto cerebro cernere licet, ex innumeris iisque quodammodo rotundis fibrillis constat, quæ non ita arcte sibi incumbere possunt, quin aliquos intermedios relinquant ductus, si non ipsæ quoque tubulatæ sint) præsentibus, intrusæ Spirituum animalium nomine insigniuntur. Jam autem cum in aliis glandulis primi generis poruli venarumque canales tum ab acrimonia humorum sæpe constringantur, tum a copia, tenuitate ac lentore eorundem obstruantur ac obturentur; ecquid, quæso, impediet, quo minus & harum glandularum poruli ac à finibus dimissi canaliculi idem nonnunquam experiantur fatum, adeoque humores diutius detenti lentorem acrimoniamve acquirant? quin &, si

angustatio tantum partialis sit, particulæ tenuiores solummodo transmittantur ac ob balsamicarum desertionem acriores reddantur, chylosis contra crassioribus paulisper interceptis magisque coactis, tandem tamen impulsu sanguinis ac motu cerebri mediante ulterius protrudendis? Quæ si ita sese habent, uti re vera habere videntur, nullum omnino dubium esse potest, quin, si angustatio talis pororum ac canaliculorum (qualis, quo exiliores illi sunt, eo facilius ac frequentius accidere potest) gravior, id est, in pluribus porulis ac diuturnior obtingat, apoplexia, paralytis, ac soporosi eam affectus nonnunquam consequantur; sin vero levior adfuerit, serum certo respectu acrius, tenuius, ac viscosius redditum & deinceps massæ sanguinæ rursus associatum & ad partes alias delatum variam ibi pororum angustationem, fœcundam catarrhorum matrem, possit producere. Simile quoque Pituitariæ, Pinealis, quæque in Plexibus choroideis occurrunt glandularum vitium procatarctica hujus mali causa existet, cum eas, instar aliarum, humoris cujusdam lymphatici secretioni vacare recentiorum Auctorum plurimi sufficienter demonstraverint, adeoque nonnunquam in iis, uti in aliarum partium glandulis, angustationem contingere vero prorsus simile videatur. Quid? quod in ipsis cerebri sinibus humores ob conjunctam viscositatem, aut earum, per quas feruntur, viarum angustationem justo diutius commorari, sicque majorem lentorem aut acrimoniam quandam possint acquirere. *Περὶ δὲ τῶτων μὴ ἄλλῃσιν ἀναδῆσιν.* Nunc enim ordinis pulsant fores.

SIGNA DIAGNOSTICA, è triplici potissimum Symptomatum fonte promanantia, quorum rationes causasque è methodo mihi recepta rationali investigare allaborabo, ut, quid unumquodque eorum monstret ac significet, veluti ea, quæ oculis cernuntur, clare ac distincte cognoscatur. In primis autem notatu dignum occurrit, quod in Catarrho ipsum plerumque caput simul affligatur, ac materia peccans ex eodem per cervicem naresque descendere videatur, deinceps modo hanc modo illam ac rursus aliam corporis partem infestans, donec tandem firmam alicubi stabilemque sedem nanciscatur. Atque hoc illud est phænomenon, quod omnibus commentis, quæ plenis hæctenus in forum Medicum legionibus immigrarunt, fenestram aperuit: hic nodus ille est, qui tot tantaque hæctenus ingenia exercuit ac defatigavit, ipso certe Gordio intricatior ac difficilior, cum non vi gladii Alexandrini dirimi queat, sed

virtute Veritatis expediri debeat, quæ, uti sæpius antea, ita denuo memorem mihi aurem vellicare, ac, sicut omnibus aliis, serio inculcare mihi videtur, quod Achilli mater ejus apud *Homerum* olim dixit:

Ἐξάυδα, μὴ κεῦθε νόσῳ, ἵνα εἶδομεν ἄμφω.

Quare cum monitis ejus minus obtemperare nefas ducam, singula, quæ huc spectant, symptomata ordine enarrabo, ac, quid de unoquoque visum mihi fuerit, liberius exponam. Observantur autem sequentia: I. Capitis dolor levior ac veluti gravativus, catarrhum frigidum ac crassum frequentius præcedere solitus, ut plurimum non quod peculiare quoddam cerebri vitium hîc concurrat, sed quod serum copiosius aut crassius, minus tamen acre, uti in aliis, ita etiam cerebri porulis vasisque sanguiferis contineatur, sicque eadem distendens levio-rem continui solutionem doloremque pariat, ac tenellis istis, attamen exiguo sensu præditis, quibus incumbit, partibus pondere suo molestum gravitatis sensum inferat, non secus ac tumor scirrhusque hepatis ac ingens, sed quietus, renum calculus similem ponderis sensum repræsentat. Quod autem solum potissimum cerebrum, non aliæ æque partes afficiantur, ad quas tamen ejusdem indolis sanguis defertur, quin & in ipso illo primo omnium catarrhi molestia observetur, id cum majori sanguinis copix, quæ cerebro advecta minutissimos ejus porulos subintrat, adscribendum videtur, tum præcipue singulari fibrillarum illud constituentium teneritati ac mollitiei debetur, cum nulla in tota corporis nostri machina pars alia occurrat, quæ hisce nominibus cum cerebro possit componi. Nonnunquam tamen aliquod ipsius cerebri vitium hîc concurrere statuo, quando scil. ceu pag. 41. monui, humor aliquis ventriculos cerebri præter naturam occupat, aut in quibusdam vasis ac glandularum porulis ob prægressam aliorum angustationem nimis viscidus aut copiosus colligitur atque subsistit, eadem prorsus, quam jamjam exposui, ratione dolorem producens. II. Idem in catarrho calido vehementior ac intensior, sed nihilominus tamen adhuc obtusus, quia particulæ seri acriores fibrillas cerebri ob diversam, iis inimicam, incongruitatem varie pungunt, rodunt, mordent, lancinant, atque ita tristem spiritibus animalibus sensationem necessario inducunt. Quando autem admodum acutus dolor occurrit, non tam ipsum cerebrum accusari meretur, utpote quod exiguo sensu donatum est, adeo ut non nihil de ipsa ejus substantia, absque singulari ægrotantis dolore, à chirurgis quibusdam urgente necessitate abla-

tum esse sciam; quin membranæ potius ejus, dura & pia meninx nuncupatæ, ejusq; varii processus laborant, quæ exactissimo sensu gaudere plurimasq; fibrillas nerveas recipere cum Practicorum tum Anatomicorum Observationes abunde testantur. III. Somnus profundior & longior oculorumq; hebetudo ac sensuum torpor, catarrhos frigidos concomitantia, siquidem vel ob pororum nonnullorum cerebri angustationem, aut particularum spirituosarum in sanguine defectum pauciores spirituum animalium copiam in corticali cerebri substantia sequestrantur; vel, quæ ibi segregantur, ob dyscrasiam humorum serosam ac pituitosam minus tenues, subtiles, volatiles ac elasticæ existunt; vel denique ob nimiam humorum in nonnullis locis factam evacuationem magna quoq; earum quantitas simul deperditur, adeoque hisce de causis solita spirituum animalium expansio & activitas notabiliter imminuitur. IV. Vigiliæ nimix in catarrhis calidis occurrentes, quod particulæ plures acriores Nitibus animalibus in ipsa eorum secretionem associantur, quæ, aculeis suis ac cuspidibus variæ figuræ ac magnitudinis illis molestæ, in perpetua agitatione eos servant, nec ad æquabilem placidumque motum componi patiuntur. V. Regionis istius, quæ supercilia interjacet, interna obstructio, in catarrho frigido ac crasso admodum notabilis & molesta, attamen solvi quodammodo solita, simul ac aliqua pituitæ eam inducentis pars per nares evacuat, non quod ea, uti nonnulli sibi imaginantur, in ipso cerebro aut foraminibus ossis ethmoidis occurrat, sed quod in cavernulis ab ossibus narium efformatis materia pituitosa colligatur, in quas à glandulis membranam, ossa ista succingentem, distinguuntibus & quidem in superiori nasi parte majoribus, quam in inferiori (vid. supra pag. 7.) existentibus effunditur, at ex iisdem ob viscositatem lentoremque ad inferiora narium promte nequit descendere. Hinc enim fieri observamus, ut si levior ejusmodi obstructio in coryza inducatur, statim minus sonora ac per nares obmurmurans vox edatur; si gravior eadem sit, respiratio difficilis evadat, ac ut plurimum ore hiante anima reciprocetur, certissimo indicio, interiora narium antra, quæ patulam alias in pulmones tendenti aut inde rursus emisso aëri transitum concedunt, à pituita ista obsideri. VI. Descensus materiæ catarrhosæ per cervicem, quem ab eodem inibi nonnunquam indutus ardor molestus horrorve frigidus testari videtur, es ist / als wann da heiß oder kalt Wasser hinunter lieff / oder sich hinunter zöge / daß

Das man offt ein wenig darüber erschüttert/ quod Lympha vel è capite per venas refluens sensum talem ipsismet venis imprimat, vel in musculo posticæ colli vicinisque partibus obducto, quem *πλάτυσμα μυῶδες* Galenus appellat, colligatur perque patulos ejus porulos, uti aqua chartâ bibulam perreptat, descendens de loco in locum transferatur. Ardoris autem iste sensus à lympha vel particulis \ominus inis volat. biliosis acrioribus saturata inducitur, vel ab acida subtili acri ac fere volatili, quanquam forte Δ earum aliquarum particularum consortio non omnino destituta, excitatur, partes, quas attingit, non secus affligente, ac si aliquantum spiritus \odot i rectificati illuc effundatur, quamvis nonnunquam forte effervescentia inter duo ista pugilica naturæ instrumenta, acidum & alcali, enata accusanda esse videatur. Frigus contra aliquod, comitante ob contractionem fibrarum spasmodicam horrore, per sentitur, quando vel quædam feri portio ob longiorem in capite moram motusque, à quo omnis noster actualis dependet calor, defectum actualem quandam frigiditatem acquisivit, sicque reliquis humoribus actu frigidior nec calore potentiali prædita venis, per quas delabitur, similem sensationem imprimit; vel in musculum platysma myodes collecta ob motus tarditatem, quin & aëris externi injuriam similem frigiditatem præ se fert; vel denique acida pure talis seu minus acris (quali acido muscæ gaudere videntur, quarum contactus præ aliis ejusmodi insectis frigidus observatur) existens utramque partem singulariter alterat, ac quasi leviolem quendam stuporem, frigoris specie nobis imponentem, iisdem inducit. VII. Variarum partium vel simul vel successive obtingens attamen brevior afflictio, quod in singulis illis aliqua ab arteriis advecti feri pars p. n. colligatur & stagnet, sed cum fibræ robustiores existant, neque adeo magna ejus copia adhuc coacervata sit, ab iisdem (præsertim si in principio mali blande fricetur pars affecta, calore moderato foveatur, aut fomentis, linimentis & emplastris aptis corroboretur, vel peccans feri viscositas incidatur) rursus expressa paulatim quidem, attamen brevi à venarum osculis absorbeatur, vel sudatione largiori accedente per poros cutaneos dissipetur atque evacuetur, non autem quasi materia peccans ex una parte vel per unam in alteram descendat, uti supra pag. 28. monui, cum etiam inferiores corporis partes nonnunquam prius afficiantur, subsequente demum superiorum afflictione. Quando autem commodum diverticulum in parte quadam debiliori idem

nanciscitur serum, dum sc. fibræ impetui ejus, quo minus porulos subeat atque dilatet, resistere nequeunt, nec semel admissum rursus exprimere seque in pristinum vindicare statum possunt; sæpius deinde aliarum partium afflictiones cessare solent, cum notabilis seri quantitas partem affectam obsidens aut (ut plerumque fieri solet) per eam jam tum evacuata sanguini detrahatur, qui proinde in alias partes tantam vim exserere nequit, cum in parte affecta catarrhus nihilominus perseveret, quod cum à majori humorum collectorum copia fibræ nimium humectatæ atque relaxatæ subsideant, tum à dilatatis atque ampliatis quibusdam secundi & tertii generis porulis alii primi generis vicissim comprimantur. Atque ita expositis omnium, phænomenon pag. 43. expositum suggerentium, symptomatum causis alia quoque eadem nunc ratione veniunt declaranda. Occurrit autem VIII. Tumor partium affectarum, quia, quod colligitur, serum porulos earum ampliatur, ac simul fibras distendit, sicque ipsam quoque superficiem necessario attollit, quanquam interdum & sæpius quidem in Rheumatismo adeo tenue existit, ut partes morbosas in tumorem notabilem nequeat elevare. IX. Motus impotentia, quando ab eodem sero, porulos earum occupante, fibræ ita elongantur, ut sese amplius perfecte contrahere, adeoque, quantum pro motu perficiendo requiritur, nequeant abbreviari. X. Dolor partium afflictarum, quod serum vel acrius, dolorem acutissimum pariens, fibras mordendo, pungendo, lancinando, vel copiosius easdem nimium distendendo solutionem continui inferat, quam tristis necessario comitatur sensatio, sub noctem ut plurimum ingravescens, tum quod à Quibus animalibus eo tempore (utpote quo nullis vel paucissimis aliis rebus intenti à muniis actionibusque suis cessant) ejus quam causa dolorifica edit actionis, quemque imprimere solet motus receptio & in cerebro subsequens perceptio promptius ac distinctius perficiatur; tum quod lecti noctisq; adventantis frigus vel exteriores partes constringendo humores magis versus affectas cogat, vel harum ipsarum porulos coarctando serumq; coagulando ac densando motum ejusdem retardet, vel denique in superficie earundem totiusque corporis patulos alias poros intercludendo sicque insensibilem transpirationem impediendo humorum copiam uti in toto corpore ita etiam parte dolente adaugeat. XI. Excretio & evacuatio seri collecti per vascula aut porulos certos in partibus glandulosis obveniens, quia fibræ sese

sefe contrahentes eos, quos illud obsidet, porulos comprimunt atque coarctant, quandocunque vel ab acrimonia ejus irritantur, vel à nimia copia ita distenduntur, ut solutionem quandam continui, licet levissimam, patiantur, sicque spiritus animales tristi ista sensatione excitati omnem quasi moveant lapidem, ac majori cum impetu influentes aut sese expandentes fibras tumidas reddant atque abbrevient.

XII. Tumoris in partibus illis, ubi nulla ejusmodi fieri potest excretio, v. g. genis, sensim & sine sensu obtingens decrefcentia ac imminutio, quod obstructione ista, à qua catarrhus originem duxit, jam sublata collectum serum fibris sese contrahentibus paulisper cedere possit, ac tantillum ejus una cum affluente sanguine venarum semper canaliculis intrudatur, donec tandem successu temporis omne ab iisdem paulatim absorbeatur, sicque, quem produxit, tumor omnino dispereat atque evanescat. Multum quoque hic confert transpiratio insensibilis ac sudatio largior, præsertim in locis membranosis, ubi rariores ac minutissimæ venulæ adsunt, siquidem ingens nonnunquam dolor Rheumaticus sudore copiosiori aliquoties promanante tolli observatur, licet medicamentis plurimis iisque potentissimis per integros annos expugnari haud potuerit.

XIII. Partium, quas attingit serum, varia læsio, quando hocce particulis suis acutis, quamvis diversæ figuræ, superficiem incidendo eas exasperat aut ipsam partium substantiam corrodendo ac quodammodo absumendo exulcerat.

XIV. Sternutatio frequentior, quod à lymphâ acriori vel copiosiori nimis distendente membrana narium irriteretur, ac proinde per eam distributi nervuli spasmodice corrugentur, convulsis statim per consensum simili modo nervis musculisque thoracis respirationi inservientibus ipsoque diaphragmate, ut hac ratione post aliquam inchoatæ inspirationis suspensionem aër è pulmonibus una cum occurrente novo per nares, nonnunquam & os, magna vi ac una vice expellatur, concurrente sono plerumque magno ac vehementi totius corporis concussionem.

XV. Raucedo, quia sonora vox exprimi nequit, cum membrana cartilaginea, rimulam laryngis efformantes, arytenoides succingens exasperetur, aut inæqualis reddatur, dum à lymphâ acri Θ sa aut Θ ino-acida plus minus tenui aut viscosa obsidetur.

XVI. Tussis, quod serum cum ob acrimoniam (quæ gravissime affligere solet) tum nimiam copiam fibras tracheæ pulmonumque irriteret, sicque earum nec non consequenter musculorum pectoris contractionem spasmodi-

modicam excitet, quam vehemens ac sonora aëris copiosioris prius admissi ex pulmonibus efflatio ac explosio necessario comitatur. XVII. Respirationis difficultas in catarrho speciatim dicto, scil. pectoris, obtingens (quamvis & in angina ac tonsillarum tumore ob angustatam atque coarctatam regiam aëris in pulmones viam nonnunquam occurrat) cum insigni anxietate, stertore & præsentaneo suffocationis periculo conjuncta, quod ob glandulas bronchiorum tumidas aut in tubulis hisce æoliis præsens serum aër ad vesiculas pulmonales pertingere nequeat, aut in hæc effusum serum eidem subintraturo spatium deneget, sicque expansione pulmonum solita impedita ac libero aëris comatu intercepto respiratio lædatur, imminuatur, imo penitus nonnunquam aboleatur, eo magis, quod ob denegatam sufficientem aëris copiam sanguinis motus tardetur, quin & expansio solita pulmonum imminuta aut fere deficiens serique præsentis copia eidem transituro obicem ponat, qui proinde in ipsa pulmonum substantia stagnans æque, ac ipsum serum, respirationem turbat ac sufflammat. Stertor autem ac sonitus pectoris sæpius hæc concurrens inde proficisci videtur, quod materia serosa in bronchiis aut trachea quin & ipsis forte vesiculis pulmonalibus hærens ab aëre ingressuro plus minus commoveatur ac concutiatur, cum præcordiorum anxietas gravitatisque sensus, in Catarrho suffocativo præprimis observabilis, partim à sanguine, ob impeditam per pulmones circulationem, dextrum cordis ventriculum ultra modum distendente inducatur, partim ambientis aëris pondus arguat, tunc sensibile, quod, denegato magna ex parte respirationis beneficio, sanguinis elasticitas ab associato dependens aëre imminuatur, nec tanta amplius sit, ut incumbenti moli ex asse possit resistere. Jam prout nunc major nunc minor hæc est respirandi difficultas, diversa Catarrhus sortitur nomina, siquidem si densior ac crebrior, cum aliquali tantum difficultate conjuncta, notetur spiritus reciprocatio, Dyspnœa vocatur; si gravior & frequentior respiratio cum stertore & sibilo obtingat, Asthma appellatur; si maxima spirandi difficultas superveniat, ita ut ægrotantes non nisi sedentes & erecta cervice auram captare possint, Orthopnœa audit; si denique subito ac derepente liber aëris comatus impediatur, Catarrhus Suffocativus nuncupatur. Conf. pag. 8. XVIII. Pulsus nunc celerior à præternaturali sanguinis orgasmo & motu rapidiori resultans ac febrilem in corpore præsentem dispositionem innuens; nunc ve-

ro tardior, à nimio humorum lentore, viscositate, motusque tarditate proveniens; interdum inæqualis ac inordinatus à vario sanguinis per pulmones ac proinde reliquum etiam corpus motu nunc tardiori nunc celeriori profectus. XIX. Urinæ color vel ob particulas ☿ eas aut ♀ eas à ☉ inis acrioribus nimium solutas aut fufas rubicundus; vel ob molecularum ☿ earum ac ☉ inarum, tincturam ipsi largientium, defectum pallidus & subalbus. XX. Eiusdem consistentia nunc tenuior ob molecularas ☉ inas aliasque nimium fufas & colliquatas; nunc crassior, quia pars aquosa iisdem vel aliis contentis saturatior existit. XXI. Alvus modo fluidior, etiamsi catarrhus alias partes, non primario intestina affligat, quando uti ad reliquas corporis partes, ita quoque ad glandulas intestinales serum copiosius defertur, ibique in majori, quam alias solet, copia à sanguine sequestratur; modo adstrictior aut suppressa, quando ob nimias alibi factas evacuationes parcius ibidem secernitur, aut, quæ colligitur lymphæ, nimiam conjunctam habet viscositatem adeoque mollitie ac fluiditate debita fæces alvinæ destituuntur. XXII. Facies, etiamsi nullus tumor adest, nec quicquam ibi humorum p. n. colligitur, modo pallida, subalba ac frigidior, quia sanguis tardius in corpore movetur ac serosior viscosiorve existens illuc ab arteriis adducitur; modo rubicunda ac calidior, quia particule sanguinis ☿ eæ à ☉ e acri magis exaltantur ac expanduntur, quin & ob rapidiorem motum crebrioremque per vesicularem pulmonum substantiam transitum ab admixtis subtilioribus aëris atomis solito plus in bullulas atque vesiculas redactæ spumescunt, sicque sanguis purpuream magis tincturam nactus faciei advehitur. XXIII. Odoratus imminutus aut abolitus, quod tunicæ narium perque eam dispersi processus nervi olfactorii papillares vel à copiosa humiditate nimis relaxatæ impressiones vaporum odoratorum recipere nequeant, uti ab humida & aquilonia aëris constitutione venaticorum etiam odoracorum vis hebetatur; vel à mucro viscosiori serove tenuiori obducantur ac diffluant, ut particule odoriferæ ad eas penetrare nequeant, non aliter ac, cum cerumine aures opplentur, imperfecte sonos quosvis percipimus, quod inter sensus organum ac objectum medium aliquod intercedat corpus, mutuuum eorum contactum vel fortiorem saltem hujus in organum impulsum ac impressionem impediens. XXIV. Gustus similiter imminutus vel ad tempus abolitus, quod vel moleculæ saporiferæ nimium à majori salivæ copia di-

luantur, aut viscositate ejus ac lentore involvantur; vel papillæ linguæ ac vicinarum partium nerveæ, nec non tunicæ ac membranæ harum iisdem super extensæ ab humore copiosiori aut viscosiori obsideantur, ac proinde particulæ saporiferæ sensorii porulos subintrare actionemque suam in illud ipsum exercere haud possint, aut, si possint, papillæ tamen nimis relaxatæ eandem nequeant recipere. XXV. Oris amaror aut falsedo, quod saliva particulis pluribus biliosis, \ominus sis, aut \ominus so- muriaticis imbuta sit, inductusque ab iis sapor à papillis linguæ vicinisque nerveis, utpote saliva madidis, percipiatur. XXVI. Sitis plerumque vehementer affligens, vel quod ob immoderatiores seri evacuationes rivulis serosis, ventriculorum gulam atque os internum alias irrorantibus, materia subtrahatur, aut serum viscosius & crassius glandularum, partes hæc irrigantium, vasa & porulos excretorios oppilet, sicque ob salivæ lymphæque humectantis defectum partium earundem fibræ leniter corrugentur atque contrahantur; vel quod serum ipsum \ominus sedine ac acrimonia p. n. laboret, adeoque saliva & glandularum ventriculi gulæque lymphæ, tanquam genuina ejus soboles, particulis suis falsis, ac falso- muriaticis acrioribus fibrillas nerveas rodant atque vellicet, hacque ratione spiritibus animalibus eam præstet impressionem, per quam phantasia in fluidorum desiderium feratur. XXVII. Febris, catarrhalis dicta, non quasi à catarrho, qua tali, excitetur aut occasione ejus oriatur, sed solummodo, quod catarrhus partem solidam affligens ac inordinatus massæ sanguinæ motus nonnunquam concurrere observentur, qui cum ab acrimonia præcipue seri inducatur, ejusdem præsentiam febris ipsa necessario testatur. Hæc præcipua sunt catarrhorum Symptomata, quæ tanquam Signa Diagnostica primaria commemoratione ac explicatione diligentiori digna mihi visa fuerunt, partim affectus nostri præsentiam significantia, partim etiam causas ejusdem ac in primis Antecedentes commonstrantia, quibuscum ad faciliorem certiolemque obtinendam Diagnosis conjungenda sunt variæ materiæ peccantis constitutiones supra pag. II. seq. declaratæ, nec non subjectum, ac causæ tam antecedentes & temperamentum ægri, in causæ proximæ cognitionem sæpius deducens, quam procatartica, utpote quæ non solum, ceu sæpius supra monui, antecedentes excitare ac commovere valent, sed &, immediate in partem affectam agentes, absque illarum concursu affectum nostrum sæpius producere consueverunt. Quæ singula

gula qua ratione intellecta velim, ut uno alterove exemplo non nihil illustrem, fingamus Medicum ad ægrum seroso præditum temperamento vocari, ac, ex aureo præcepto divi *Coi in Libr. de Affectionibus text. 36. circa med.* interrogantem, sequentia ex ægro ferre responsa: ad quæst. primam, *Quid patiatur*, se tussi vehementi & quadam, leviori licet, respirationis difficultate affligi, attamen paululum tantum materiæ cujusdam tenuis ac Θ sæ rejicere, interea oris salsedine ac siti ferme continua excruciar: ad secundam, *Quibus de causis*, se vix aliquam hujus mali rationem reddere posse, nisi id forte aliquid conferat, quod per aliquot dies, aère calidiore existente, pedibus iter fecerit, simulque ira vehementiori ob illatam sibi injuriam exarserit: ad tertiam, *Quamdiu*, se aliquot tantummodo dies cum affectu hocce conflictari: ad quartam, *An alvus secedat* (adde, & aliæ evacuationes tum naturales tum artificiales consuetæ rite se habeant) alvum quidem suum facere officium, sed scarificationi consuetæ octo jam dies protractos esse: ad quintam, *Quo victu utatur*, se cibis acribus aromaticis, quin & salsis ac muriaticis delectari &c. Jam ergo juxta *pag. 47. fin.* Medicus prudens ex tussi facile colliget, organa respirationi dicata à causa quadam irritante affligi: è rejectione materiæ serosæ, respirationis quadam difficultate, raucedinis absentia, reliquarumq; partium sanitate integra, secundum *pag. 46. § 48.* sola affligi bronchia pulmonalia, adeoque ægrum juxta *pag. 8.* rheumate sive catarrho pulmonum affligi: ex temperamento seroso ac scarificatione consueta intermissa ad ductum *pag. 37.* serum in corpore abundare: ex oris salsedine sitique præsentis juxta *pag. 50.* motu vehementiori secundum *pag. 36.* calore intensiore perpesso docente *pag. 33.* cibisque assumtis juxta *pag. 35.* copiosum illud serum nimium fuscum ac acrimonia salsa depravatum esse, adeoque sine dubio juxta *pag. 32.* causam hujus mali antecedentem existere; quale in ipsis bronchiorum glandulis secundum *pag. 30.* angustationem per modum constrictionis & obstructionis inducere, materiæ serosæ (quamvis ob tenuitatem nimiam copiosa in oris cavitatem attolli nequeat) rejectio rejectæque salsedo satis superque demonstrant. Similiter si serum tenue ac acre è naribus effluat, ægerque in aère suffumigiis aut effluviis halitibusque acrioribus versatus fuerit, facile conjiciet Medicus rationalis secundum *pag. 7.* coryza ægrum laborare, effluviaque illa, quibus aër imprægnatus fuit, juxta *pag. 35.* humores ad glandulas narium advectos fudisse, acriores reddidisse, quin & fibras

ipsas ad contractionem irritasse, sicque docente pag. 31. angustationem pororum nonnullorum per modum constrictionis, obstructionis, obturationisve induxisse. Sicut ergo ex signis hisce tam primariis quam secundariis rite pensitatis accurata affectus uniuscujusque ac causarum ejus Diagnofis haberi potest; ita non minus accurata ex iisdem quoque

PROGNOSIS desumitur, si Symptomatum, quæque exinde conjicitur, Causarum vehementia aut debilitas ac partis affectæ conditio ægrique constitutio attentius consideretur. Omnis enim prænotionis & prædictionis cardo in curato λογισμῶν versatur, cujus beneficio, (postquam scil. ex Symptomatibus reliquisque signis cum quæ præter naturam adsunt, tum quæ secundum naturam supersunt collegimus, ac utraque, non neglectis tamen aliis pro hac vel illa parte militantibus circumstantiis, æqua mentis trutina pensitavimus) accuratum intellectus format judicium, utrum ea, quæ sec. nat. adhuc restant, (*Vivens enim non datur, quod nihil sanitatis includat, ut loquar verbis Doctoris quondam hujus Lycei celeberrimi, νῦν ἐν τοῖς αἰγίοις, Philippi Scherbii in Thes. Medic. Diss. I. §. 45.*) p. n. præsentibus omnino succumbere necesse sit, an vero sua sponte aut convenientium remediorum ope domitis iis denuo caput efferre possint, quoque tempore ac quo modo illud futurum esse videatur. Hæc est illa comparatio, quam cum veteres tum recentiores Hygeæ sacerdotes merito urgent, præeuntem secuti antesignanum suum Galenum, quem in *Comment. in Progn. t. 16.* sequentibus docentem verbis in medium producere lubet: κεφάλαιον αἰσάπης προγνωστικῆς ἐστὶ τῶν περὶ θνητοσύμῳν καὶ σωτηροσύμῳν, ἢ ἀποβολῆ τῆς ἑ νοσήματῳ ἰαχῳ πρὸς τὴν ἑ κáμνοντῳ δύναμιν ἰαχυροτέρῃ κἀ γὰρ ὄντῳ ἑ νοσήματῳ, πθνήξεται πάντως ὁ ἀνθρώπῳ· εἰ δ' αἰσθενέσερον εἴη τῆς ἑ κáμνοντῳ δυνάμειωσ, οὐκ ἀν ἀποθανοί, μηδενὸς αἰμαρτηθῆντῳ. *Summa ἑ argumentum omnis prænotionis est ἑ moribundorum ἑ reconvalescentium, comparatio morbi roboris cum egrotantis facultate: potentior si fuerit morbus, morietur omnino homo: si vero infirmior fuerit, quam egrotantis vires vitales, non morietur, si nihil peccatum fuerit.* Quæ quidem igitur signa illa atque fundamenta præcipua prolixè satis supra exposui, quæ tum de præter naturam præsentibus, tum, de secundum eam restantibus frequentius testari solent; specialiora ex eorum compositione ac comparatione formanda Prognostica judicio præ-

xin exercitaturi Medici relinquo, cum non solum pro diversitate affectuum particularium, sed & circumstantiarum quarumvis varietate innumera hujus generis possint proferri. Qui autem specialiora ejusmodi legere desiderat, (non frustra certe eam impensurus operam, siquidem & judicium acuet, & habitum accuratius dein ratiocinandi acquireret, si ad illud, quod jeci, fundamentum, tanquam Lydium quendam lapidem, singulorum veritatem exploraverit) adeat aliorum Practicorum oracula, ac in primis CL. Sennerti Praxin, ubi magnam eorum farraginem undecunque collectam inveniet. Mihi, cum singula aliorum manibus adeo trita & vulgari observatione prostantia de charta in papyrum transcribere ac in volumen ingens congerere nec libeat, nec liceat, animus nunc est rivos claudere Theoreticos; sat enim inde Dissertationis hujus prata jam biberunt, cum, qui generalius hic proposita ad speciales quosvis casus applicare didicerit, necessaria ad praxin feliciter instituendam cognitione non possit destitui. Neque tamen eadem nimium illis inebriata poterunt videri, cum verbis exprimi nequeat, quantum accurata affectus alicujus causarumque ejus cognitio subsequentem Praxin faciliat, quique ea destituti Curationem aggrediuntur Medici famillimi mihi videantur Ducibus illis, qui dubio satis eventu marum cum hoste conferere substinent, cujus tamen neque vires neque munimenta neque armorum, quibus utitur, genera satis habent explorata. Aeternae enim veritatis & quasi e tripode dictum vetus illud est: Ο ΑΡΙΣΤΑ ΓΝΟΥΣ, ΑΡΙΣΤΑ ΘΕΡΑΠΕΥΕΙ: QUI BENE COGNOSCIT, BENE CURAT! Quare, spe felicitis eventus certissima concepta, ad ipsam nunc

CURATIONEM alacris accedo, juxta generale Artis nostrae fundamentum, *Quod secundum naturam est, conservandum, quod vero praeter naturam, tollendum*, tribus suffultam Indicationibus, à triplici Causarum (his enim sublatis simul tollitur morbus & symptomata ejus) genere desumptis: I. Ut causae Procatarcticae, causam antecedentem proximamve excitaturae, corrigantur ac removeantur. II. Causae Antecedentes sive humores ad partem affectam affluentes atque jam jam causam proximam constituturi prohibeantur, corrigantur, evacuentur. III. Causa Proxima actu jam morbum meatuum angustatorum & ab eo oriundum catarrhum inducens emendetur atque removeatur. Quarum scopus qua ratione attingi possit, diligentius exponere nunc juvabit ad ductum generalis illius

moniti, quod princeps Artis nostræ Galenus lib. II. de rat. viſt. in acut. text. 2. nobis reliquit : *Αἰ χεῖ μὲμνῆσθαι τῶδε· Γὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα εἶναι.* *Semper oportet meminisse hujus: Contraria contrariorum esse remedia.*

PRIMÆ igitur ut satisfiat Indicationi, de prohibendis ac removendis causis Procatarcticis sollicitus erit Medicus, & quidem statim ab initio curationis, cum alias (ac non immerito forte) possit videri

Ἀπρηκτον πόλεμον πολεμίζειν, ἢ δὲ μάχεσθαι,

uti *Homerus* canit, non secus ac Dux ille deridendum se aliis propinaret, qui urbem aggeribus, vineis, turribus, magnis opibus, multo negotio, (ut cum *Cicerone* loquar) oppugnare laboraret, nec tamen, quo minus nova semper in eam præsidia possint introduci, omni studio prohiberet. Quapropter ante omnia *Aër* calidior si peccare observetur, jubeatur æger in locum *Are* frigido temperato gaudentem se conferre, si ve natura talis fuerit, si ve arte demum reddatur, extravasatione \ddagger ti & aq. frigidæ, aut dispersione foliorum viridum ∇ a gelida irroratorum v. g. *salicis, quercus, populi, tiliæ, betulae, vitis, Fl. ros. nymph. malv. violar. Sc.* frigidus in culpa si sit, eligatur moderate calidus, aut, si iter necessario faciendum sit, corpus vestimentis probe adversus frigoris inclementiam muniat, nariumque interiora *balsam. apoplectic. Sc succin.* in gratiam *caucium, asperæ arteriæ ac pulmonum* inungantur: siccus nocere apprehensus fugiatur aut emendetur, & quidem, si simul calidior erit, iisdem, quibus calor temperatur, remediis; sin simul frigidior extiterit, vapore aq. calidæ, dummodo prius moderate ipse calefactus fuerit: humidus præterea, si affectui nostro suppetias morbosas ferat, quantum fieri potest, vitetur aut corrigatur suffumigiis è *succin. tacamahac. carann. gumm. juniper. lign. rhod. juniper. Fl. rosar. rubr. anth. lavendul. Sc.* fumosus vaporosus effluviisque noxiis imprægnatus fugiatur, ac contra, uti jam olim *Schola Salernitana Doctores* edente *Renato Moræo* cecinerunt,

Aër sit purus, lucidus Sc bene clarus,

Infectus, per se, nec olens fœtore cloacæ,

Alteriusque rei corpus nimis inficientis,

aut si purus haberi nequeat, pro virili emendetur & quidem, si effluvia humida, crassa, putridave fuerint, suffumigiis humido aëri jam

jam oppositis, aut vapore ☩ tioris laminæ ferreæ aut filici Δ itis
adsperfi; si acriora fuerint, suffitu *massich. thur. oliban. styrac.*
aut vapore aq. calidæ: pulverulentus, utpote semper nigro carbo-
ne notandus, omni studio vitetur, aut, si iter instituendum est, oculi
larva speculariis duobus prædita, quin & oris nariumque patula fo-
ramina linteis sericeis adversus pulverem muniantur. Quod ad Ci-
bium & Potum attinet, si quid nimia mensa peccatum fuerit, id se-
quentis mensæ frugalitate corrigere ac deinde parciosem semper ci-
bium potumque assumere æger jubeatur, memor veteris hujus: *Sani-
tatis studium esse, non satiari cibis, & impigrum esse ad labores*: si humi-
ditate nimia noxia deprehendantur esculenta, substituuntur siccio-
ra, uti carnes pleræque, & assatæ quidem potius, quam elixæ: si ni-
mis lenta, crassa, ac pituitosa in culpa sint, usurpentur alia boni suc-
ci & facilis digestionis, ac aromatibus probe condita, non neglecto
vini generosioris haustu: si calidiora ac acriora alimenta noxia fu-
erint, in usum vocanda sunt caloris ac acrimoniæ expertia: acida, si
peccent, vitentur: saccharata denique, quantum fieri potest, pro-
scribantur, aut parcius saltem in usum trahantur, siquidem docente
Horatio Sermon. lib. II. sat. 2.

*Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pituita.*

*Motus corporis si excessu noceat, parcior imperetur; si temporis
importunitate peccet, post assumptum cibum quieti paululum indul-
gere consultum videtur, ita tamen ut Quies etiamnum siue immo-
dica siue importuna fugiatur, cum Laborem optimum cibi condimentum
viri doctissimi eleganter non minus quam vere pronunciarint, ac
Schola Salernitana id ipsum significatura canat:*

Post cœnam stabis, aut passus mille meabis.

*Vigiliarum ac Somni eadem cum sit ratio, solummodo præceptum
Ejusdem adjicere lubet:*

Sit brevis, aut nullus tibi somnus meridianus.

nec non *πλυθούλητων* illud:

Septem horas dormisse sat est juvenique senique.

*Excernenda retenta, si in culpa sint, eorum evacuatio convenientibus
præfidiis promoveatur, uti contra, si Retinenda excreta peccent, ex-
cretio nimia appropriatis remediis inhibenda est, quæ aliunde pe-
tantur, cum varietas istorum ac instituti mei ratio ea hîc inferere non
concedat. Qui vero hîc etiam commemorari debet Veneris usus
immo-*

immodicus canepesus, quod ajunt, ac angue fugiatur. *Animi pathemata*, quæ nocent, prudentiæ freno inhibeantur, ac contrariis pro re nata excitatis corrigantur; similiter & *Medicamenta ac Operationes Chirurgicæ* symbolum suum morbificum conferentes removeantur, omittantur, ac contrariis emendentur. Denique quæ ex ordine rerum Præternaturalium hic concurrunt causæ Procatarcticæ justis remediis corrigantur ac tollantur, quæ L. B. in præsentiarum à me haud exspectabit, cum integra ferme Praxis conscribenda mihi esset, si singulis hisce nodis suos assignare vellem cuneos, quamvis in plerisque fere ea quoque rem conficere possint remedia, quæ pro Antecedentibus catarrhi causis debellandis statim adducentur. Cum enim, remotis causis Procatarcticis, satis jam prospexerim, quo minus majores indies hostis noster sibi vires comparare possit, proximum nunc est, ut de illis, quas jam tum acquisivit, infringendis ac enervandis cogitationem suscipiam, atque eas, quæ actu jam in corpore præsentibus ad locum affectum tendunt, hostiles copias prohibere, dissipare, aut armis noxiis omnino exuere allaborem. Quod ipsum cum

SECUNDA jubeat Indicatio, ad eam nunc accedo, expositurus, quibus auxiliis humores serosi vel acrimonia varia, vel tenuitate vel lentore vel copia nimia in corpore peccantes (has enim supra pag. 32. accusavi Causas antecedentes) corrigi possint atque evacuari.

Acrimoniam igitur seri acidam corrigunt (1) Absorbentia quælibet, acidi vim potenter invertentia, idem imbibendo absorbendo & (quo termino *Sylvius* in *Praxi* sua sæpius utitur) concentrando, non secus ac in ∇ is argillaceis contentum spiritum acidum, quem, si ore eæ detineantur ac manducentur, gustus facile deprehendet, particulæ ∇ estres, pauculis forte oleosis concurrentibus, egregie attemperant atque obtundunt, aut ocul. \odot vel aliud concretum ∇ eo-alcalinum acidum affusum imbibunt ac abscondunt. Talia autem sunt tum partes animalium quævis duræ aut lapideæ, particulis pluribus ∇ eo-alcalinis constantes, v. g. *CC. Cranium humanum, ossa sepie, dens apri, maxilla lucii piscis, ocul. \odot . lapis percarum, carpionum, bezoar, putamina ovorum &c;* tum vegetabilia plura ∇ eo-styptica, uti *galla, flores ros. rubr. rad. tormentill. china china &c.* vel ∇ eo-alcalica, uti *rad. irid. florent. pæon. corylos, viscus quernus;* tum denique concreta marina aut mineralia & metalla varia, v. g. *Unicornu fossile, crystallus mont. corallia, mater perlarum, margarita, lapides pretiosi, ∇ e sigillatae*
varie,

*varia, bolus armen. creta, lap. hematit. quin & absorbentia varia ex jove, ♂, ♀ & ♂ io parata e. g. ♂ ium diaphoreticum, bezoard. minerale, cerussa ♂ ii, sacchar. ♀ ni, antihæcticum Poterii, limatura ♂ tis, crocus ♂ stypticus & ♀ atus &c. (2) Oleosa, quæ particulis suis ramosis ac ♀ eis acidas acutas obtundunt, oblinunt, ac involvunt, uti quidem acidum in ♀ e vulgari ab ♂ o fis seu bituminosis particulis occultatur, ac spiritus vini acidis mineralium spiritibus affusus eosdem attemperare observatur. Hujus generis sunt semina quæcunque ♂ o sa e. g. anis. fœnicul. angelic. 4. frigid. major. lini, hyperic. papav. alb. &c. & fructus similes, uti pistacea, amygd. dulc. nux moschat. &c. atque inde respectively paratæ emulsiones, (quibus ipsum lac affine est) expressa vel destillata olea, quorum illa viscosiora minusque volatilia, hæc minus viscosa, tenuiora & ætherea plerumque habentur: tum ♀ æ pinguiore quævis ac corpora ♀ ea, oleosas particulas pluribus ♀ e-tribus combinatas habentia, v. g. ♀ a strigoniensis, medulla & axungia solis dicta, marga, ♀ ur commune, atque exinde parati balsami varii, floresque eju nec non lac, non secundum vulgarem sed peculiariter CL. Kœfferlini ab eruditissimo Henr. Scretæ in Tract. de Febr. Castrensi p. 326. publico communicatum modum parandum, succinum, cinnabaris nativa, & ♂ ii, ♀ ur ♂ li &c. quin & Concreta alia ♂ o so- salina e. g. camphor. castoreum, asa fœtida, sperma ceti, crocus eorumque extracta ac præparata varia, hisque affinia dulcia, ut mel, saccharum, mulsæ, vinum malvaticum, liquiritia, polypodium, carica pingues, passula majores & minores, sebest. jujub. atque ex hisce concinnatum Dæctum pectorale Augustanorum. (3) Salia alcalia, quorum integra datur respublica, acidum mitigantia cumq; eo in sal quoddam tertium, falsum dictum, coeuntia, prout ex ♀ ♂ lati, ♀ foliat. ♀ i & ♂ ♂ lati atque ♂ *ci &c. confectione patet. Sunt autem ea vel volatilia, alcalia urinosa alias dicta, sive sicca sive liquida, e. g. ♀ us & sal vol. CC. eboris, cranii humani, urinæ, ♀ , salis ammoniac. volat. urinosus &c. nec non salia vol. plantarum per putrefactionem parata; vel fixa & lixi- va sive alcalisata quibusdam appellata, uti absynthii, card. bened. &c. Quibus quoad virtutem sive facultatem proxime accedunt salia acido temperando proficua volat. oleosa e. g. ♀ us salis ammon. anisatus, lavendulatus, succinatus, & similia juxta modos in Collectaneis Chymicis Leydensibus p. 351. seqq. traditos parata, moderatiorem cum acido in corpore luctam subeuntia, nec phlogoses æ- que concitantia ac frequenter tales ab alcalium purorum cum acido*

concurſu excitatos fuiſſe Practicorum obſervationes teſtantur. Huc etiam ſpectat ſpiritus vini ab herbis, radicibus ac ſimilibus aromaticis vel aromatibus ipſis abſtractus, quin & ipſa ſimplicia ſale volat. oleoſo plus minus acri abundantia, nec non olea eorum deſtillata, decocta, extracta, aliaque quæcunque præparata. (4) Aquoſa acidum diluentia, non ſecus ac pars aquoſa in fructibus acidulis ſuccos eorundem, abactis particulis aquoſis ſat acidos exiſtentes, aut aqua commixta acerrimum acetum temperat, e. g. *aqua herbe Thee, decoct. hordei*, C. C. aut aquæ quævis deſtillatæ inſipidæ. (5) Opiata aliaque anodyna ac narcotica ☿e vaporoſo acidum peccans aliquantum quidem obtudentia, maximam vero partem ſpirituum animalium expansionem ſive elaterem, hincque dependentem fibrarum tenſionem ſenſibilem ſedantia & cohibentia, uti *opium* & exinde parata eſſent. *opii celeberrimi Langelotti, tincturæ opii, laudan. opiat. & extracta varia*, item inter compoſita *theriaca Andromach. & cœleſt. mithridatum, electuar. diaſcord. Fracaſt. ac Sylvii in Praxi Med. lib. I. cap. LVIII. §. 22. deſcriptum, philonium Romanum, nepentb. aur. requies Nicolai, pilul. de cynogloſſ. de ſtyrace Sylv. in Prax. Med. lib. I. cap. XX. §. 36. exhibitæ*, nec non *papaveracea varia ac de hyoſcyamo &c. parata.*

Acrimoniam ſalſam ac ſalſo-muriaticam egregie temperant (1) mucilaginosa, uti *rad. alth. fol. malv. ſem. pſyll. cydonior. tragacanth. & exinde compoſita varia*, hiſque quoad texturam ſuam materialem atque inde provenientem efficaciam propinqua affinitate accedentia gummeo-refinoſa, uti *gumm. arabic. ſtyrax, oliban. myrrha, maſtix. ſuccinum* & ex talibus magnam partem concinnatæ, à Sylvio quam maxime laudatæ, *pilul. de cynogloſſ. & de ſtyrace.* (2) Gelatinosa, alcali volatile ſeri nutritii coagulati immerſum habentia, uti *gelatina C. C. caponum* atque ex aliis animalium partibus offeis ſimili modo confeſta. (3) ☉ſa minus acria (4) aquea (5) ☽eo-alcalina & (6) opiata, quorum ſingulorum, jam antea expoſitorum, vires explorari facile poterunt, dummodo ☽æ fontanæ ſale multo imprægnatæ probe commiſceantur.

Acrimoniam alcalicam à bile copioſa ſalina volat. acriori, particulis ☉ſis minus temperata, in ſero ſoluta enatam corrigunt (1) acida fixa, uti ſunt ☽-nitri, ☽li, ☽is, ☽is. (2) Acido-auſtera, v. g. *succus berberum, granatorum, ribeſiorum &c.* ut & (3) reliqua adverſus acrimoniam ſalſam ac ſalſo-muriaticam jamjam commendata. *Speciatim*

autem insuper (4) huc referenda illa sunt, quæ bilem intimius massæ sanguinæ junctam ab eadem separant, & ad vias urinarias deducunt, quorum formulas vid. apud *Sylv. prax. Med. lib. I. cap. XXIX. §. 42.*

☉ 43. quin & cholagoga temperata eandem per alvum evacuantia.

Tenuēs humores incrassant (1) imbibentia ☿ea (2) mucilaginosā & gelatinosā, itemque lentore gummeo vel ☉☉ constantia (3) opiata & papaveracea, optima & universalia quasi incrassantia à viro celeberrimo, *Georg. Wolffgangō Wedelio Tract. de Medicamentorum Facultatibus Lib. I. Sect. II. cap. IV. dicta*, quæ vix alio mihi modo hîc operari videntur, quam ☿uum animalium expansionem cohibendo sicque sanguinis motum nonnihil tardando, quo imminuto humores antemagis distracti ac rarefacti necessario aliquantum coagulantur atque (ut ita loquar) concentrantur.

Contra *Lentos* nimis ac viscidos humores, si tales peccent, attenuant (1) salina volat. acria tam macra, ut *rad. ari pimpinell. cortex Winteranus*, plantæ antiscorbuticæ &c. quam ☉☉sa, ut ☉☉ carminativa, & salia volat. ☉☉sa, nec non aromatica & aromata ipsa, ut *mentha, puleg. rosmarin. meliss. flor. lil. convall. anth. cinam. cubeb. cardamom. &c.* (2) amaricantia, ut *rad. cichor. tarax. fol. absynth. centaur. minor. eupatorium, aloë & ex his parata varia.* (3) gummata acriora, ut *bdellium, sagapenum, galban. ammoniac.* eorumque Tincturæ cum spiritu vini extract. quin & aqueo-resinosa, ut *decoct. lign. sanct. sassifr. rad. chin. sassaparill. &c.* (4) salia fixa lixiva ex plantis quibuscunque per incinerationem parata, tum etiam (5) salsa seu enixa, ut *☿us ☉lat. arcan. duplicatum sive ☉ ☉latum, arcan. ☿ Noricum, ☿a foliata ☿i & ejus liquor, itemque (6) acida, ut ☿-salis, ☿is, ☉li, nitri, virid. aris, ☿tum destill. clyssus ☿ ii ☿atus, cremor ☉ crystall. ☿i, demumque (7) ☉lata aperitiva, ut ☉lum ☿, crocus ☿ ☿atus, Tinctura ☉li ☿tis vera Zwelferi &c.*

Atque hæc præcipue generalior materia Medica est, variis humorum vitiis corrigendis apta nata, quam propterea distinctius exponendam esse judicavi, quod una fidelia duos plerumque hîc dealbare liceat parietes, cum unum idemque remedium non solum variæ temperandæ acrimoniæ inserviat, sed & ut plurimum simul vel incrasset vel attenuet, ut adeo, si vel sola peccare acrimonia deprehendatur, nihilo tamen minus vix conveniens ægro ordinari possit remedium, nisi diligens simul ad conjunctam crassitiem vel tenuitatem respectus habeatur. Quapropter etiam in sequentibus

ea uti mihi libet methodo, ut in duas remedia classes dispescam, quarum una humorum crassitiam, altera vero tenuitatem eorundem respiciat, cum deinde ad ductum eorum, quæ jam jam proposui, expeditum possit esse iudicium, quænam inter illa huic vel illi potissimum corrigendæ acrimoniæ commoda existant, uti pro majori vel minori eorundem virtute atque efficacia nunc fortiora nunc vero mitiora diversis usibus facile accommodantur. Sed è diverticulo in viam & ad ipsa nunc redeo Corrigentia, quorum specialiores (ne eæ forte hic desiderari à quopiam possint) subjungere nunc oportebit Formulas, ita concinnandas, ut, cum innumeris ferme variare hæc liceat modis, illarum tamen, quæ commodissime hic in usum poterunt vocari, nonnulla dentur exempla, simulque simpliciorum præsidiorum, utpote quæ diversimode secum invicem commisceri sese patiuntur, uberior copia exhibeatur.

Attenuandis igitur crassioribus ac lentis humoribus seqq. inser-
viant Formulæ:

℞. † ii diaph. ℥ij. dent. apri præp. ℥j. sal. vol. succin. gr. xij. ^o_o caryophyll. dest. gt. iij. M. F. Pulv. & divid. in 3. chart. distinct.

S. Pulverlein ein Papier voll auf einmal.

℞. ocul. ^o præp. C. C. absque Δ præp. ā. ʒß. sal. card. ben. gr. xxiv. volat. C. C. gr. xij. ^o_o mac. dest. gt. iij. M. D. S. ut ante.

℞. † ii diaphor. ʒß. ungu. alcis præp. rad. ari pulv. croc. oriental. ā. gr. xv. fol. aur. n. j. terantur omnia supra porphyr. in pulv. tenuiss. D. ut ante.

℞. pulv. stomach. Birckmann. spec. aromat. caryoph. ā. ʒij. sacch. rosat. tabulat. ʒß. alb. finiss. ʒiß. ^o_o anis. dest. gt. vj. cinam. dest. gt. ij. M. F. Pulv. D. ad scatul. S. Magen-Trisaneht / 2. oder 3. Messerspißen voll auf einmal.

℞. trag. arom. usitat. spec. diagalang. Mes. ā. ʒij. rad. ari pulv. cass. lign. pulv. ā. ʒj. cubeb. pulv. ʒß. sacch. q. s. ad pond. omn. ^o_o caryophyll. destill. gt. iv. macis dest. gt. ij. M. F. Pulv. D. S. ut ante.

℞. rad. ari, irid. florent. man. Christ. perlat. ā. ʒß. flor. benzoës vel Θ *ci gr. ix. ^o_o anis. destill. gt. ij. fœnicul. destill. gt. j. M. D. S. Pulver auf drey mal.

℞. spermat. ceti ʒj. sacchar. albiss. ʒiij. M. F. Pulv. D. S. zu zweyen malen.

℞. spermat. ceti ocul. ^o † ii diaphor. ā ʒß. flor. benzoës gr. xv. myrrh. gr. vij. elæosacch. citr. gr. vj. anis. gr. iv. M. F. Pulv. D. S. zu drey oder viermalen.

℞. pulv.

- ℞. pulv. stomach. Birckmann. ℥ij. crystall. ꝑi, croc. ꝑ aperitiv. ā ʒj.
 Eleosacch. fœnicul. ʒj. M. D. S. Digestiv-Pulver 2. bis 3. Messer-
 spizen auf einmal.
- ℞. crem. ꝑri ʒj. ꝑri Plat. vellapid. prunell. ʒß. ʘ anis. dest. gt. ij.
 M. F. Pulv. div. ad 2. chart. æq. S. Pulver zu zweyen malen.
- ℞. Elis absinth. ʒj. arcan. duplic. ꝑ foliat. ꝑi ā. ʒß. M. D. S. ut ante.
- ℞. Gumm. ammon. (vel bdell.) in ꝑto squillit. solut. ʒij. ꝑ ii diaphor.
 ꝑ sigillat. ā. ʒj. cum Syr. de byssop. q. s. M. F. Pilul. n. LXXX.
 conspers. pulv. liquir. aut sem. anis. Dr. ad scatul. S. Pillen zu et-
 lichen malen.
- ℞. rad. ari pulv. gumm. ammoniac. pulv. ā. ʒj. flor. benzoës ʒß. extract.
 enul. ʒj. succ. tarax. inspissat. q. s. M. F. l. a. Pilul. magnitudine
 pisi inaur. D. S. ut ante.
- ℞. extract. helen. ʒj. croci, ꝑ card. ben. ā. ʒß. volat. succin. gr xij. ʘ
 caryophyll. destill. gt. iv. M. F. Pilul. n. XLV. D. S. Pillen auf
 drey mal.
- ℞. conserv. ros. beton. ā. ʒiß. spec. diarrh. abb. ʒvj. aromat. rosat. zin-
 gib. in Ind. cond. calam. arom. cond. ꝑ inc. ā. ʒij. cum Syr. con-
 serv. zingib q. s. M. F. l. a. Electuar. S. Lattwerg.
- ℞. conserv. beton. menth. ā. ʒij. spec. diagalang. acor. condit. ꝑ inc.
 ā. ʒß. nuc. mosch. cond ꝑ inc. cort. aurant. c. ꝑ inc. ā. ʒij. caryo-
 phyll. arom. pulv. ʒj. cum Syr. de helen. q. s. M. F. l. a. Electuar.
- ℞. decoct. pectoral. usitat. August. cum rad. enul. ʒvj. tarax. ʒiij. fl. sca-
 bios. summitat. serpill. ā. Mj. rec parat. ꝑij. Col. add. syr de be-
 ton. ʒj. de byssopo, oxymell squillit. ā. ʒß. ꝑ ꝑci anisat. ʒij.
 M. D. S. Erweichender Trancf täglich davon 2. mal zu trincken.
- ℞. ras. lign juniper. sassafir. ā ʒj. rad. chin. sarsaparill. caryophyllat.
 ā. ʒß. C. C. C. rasp. ʒvj. sem. anis. fœnic. cinam. ā. ʒij. caric. pingu.
 n. iv. sebest. n. vj. Incis. & contuf. gr. mod. Dr. ad chart. S. Spe-
 cies zum Flusstrancf.
- ℞. rasur. lign. lentiscin. guajac. ā. ʒij. lign. aloës ʒij. passul. major.
 exacinar. ʒvj. infund. in aq. fervidiss. ꝑvj & relinquuntur per
 XXIV. horas supra ciner. calid. postea coq. ad tertiæ part.
 consumt addendo sub fin. herb. serpill. rorismar. byssop. ā. Mß.
 fl. salv. lavendul. ā. P. j. bacc. juniper. sem. fœnicul. ā. ʒij. cinam. ʒj.
 Col. refriger. Dr. ad usum. Sgr. Flusstrancf. Dos. ʒiij. ad ꝑß.
- ℞. lign. guajacin. el. ʒviij. cort. lign. ʒij. passul. ʒj. lign. aloës
 pulv. ʒij. infund. in ꝑ. aq. xv. ferventiss. In ollam vitreatam &

ponantur super cineres calidos per horas XXIV. Postea bene clausa coquantur. Antequam vero ad medietatem coctio facta sit, injiciatur *lign. sassaphr.* ℥ij. *sem. anis.* ℥iij. *cinam. el.* ℥iiij. *santal. citrin.* ℥j. coq. probe tecta sine favillis & fumo, donec ad medietatem pervenerint: postmodum per se refrigerata colatura caute defundatur. Hujus exhibeantur ℥vj. ad imitationem *Job. Petr. Lotichii Obs. lib. III. cap. I. p. 239.*

℞. *spec. unius vel alterius horum decoctorum à prima coctione residuas,* affund ∇ & ℥ xx. & coq. ad tertias, sub finem coctionis addendo *Cinam* ℥ij. Refrigerata per se colentur & F. Potus Communis, in cujus defectu adhiberi commode poterit *tinctura lign. sassaf.* *Myns. Armam. Sect. II. descript.*

℞. *rad. helen. zedoar. gumm. ammoniac. ā* ℥iiij. *croci* ℥j. coq. in aq. font. vel hyssop. aut serpill. ℥j. ad consumt. medietatis, col. add. *syr. de veron.* ℥j. *julep. cinamom.* ℥℥. M. D. S. öftters ein Löffelvoll davon zu nehmen.

℞. *raf. lign. guajac. rad. chin. ā.* ℥j. *acor. galang. enul. ā.* ℥℥. *herb. hyssop. serpill. rorismar. absynth. ā.* M℥. *bacc. juniper. sem. anis. ā.* ℥℥. *cinam. ℥j.* Incis. & contus. Dr. ad saccul. è syndon. alb. parat. S. Säcklein zu 3. Maas oder 2. Kannen Wein.

℞. *rad. calam. aromat. caryophyll. helen. ā.* ℥j. *pimpinell. cort. citr. exter. ā.* ℥℥. *fol. salv. menth. absynth. cochlear. ā.* Mj. *summitat. organ. serpill. ā.* M℥. *cinam. ℥ij. macis ℥j.* Incis. gr. mod. Dr. ad saccul. è sindon. alb. vel rubr. parat. S. ut ante

℞. *aq. cinamom. ℥ij. serpill. ℥j. julep. violac. ℥iiij.* M. Dr. ad vitr. Sgr. Auf ein- oder zweymal zu belieben.

℞. *aq. hyssop. tarax. ā.* ℥ij. *veron fœnicul. ā.* ℥j. *Syr. de beton. vel helen. ℥℥. jujub. ℥ij.* \ominus *ci anisat. ℥℥. M. Dr. Sgr. Träncklein öftters Löffelweise zu nehmen.

℞. ∇ contra catarrh. (à *Frid. Hoffmann. in Thes. Pharmaceut. pag. 6. descript.*) *menth. salv. asthmat. Rudolph. vel Schröderi ā.* ℥j. *Syr. de hyssop. ℥℥. Elaosacch. cinam. gr. xij.* M. D. S. ut ante.

℞. *aq. serpill. (vulg. vel benedi&. Mynsicht. Arm. sect. XX. descript.)* *beton. tarax. ā.* ℥ij. *vit. matthiol. vel cinamom. ℥j.* *Syr. de menth. scabios. ā.* ℥℥. *Essent. lign. sassafras cum spiritu vini vel potius* \ominus *serpilli (ad modum D. Michaëlis ab Ettmühl. Prax. P. II. cap. V. traditum) parata* ℥iv. M. D. S. ut ante.

- Rx. aq. menth. veron. ā. ℥iij. oxymell. squillit. syr. de byssop. an. ℥℞. essent. fl. anth. ℥iv. M. D. S. ut ante.
- Rx. aq. puteg. byssop. enul. ā. ℥j. aceti destillati vel ℥ti theriacal. aut squillin. ℥j. vel ℥i℞. (cujus loco recipi quoque potest ℞ ℥is per camp. vel nitri ℥j. vel ℥℞.) Syr. de helen. ℥j. M.
- Rx. sperm. ceti ℥℞. dissolv. in aq. cinam. ℥ byssop. ā. ℥j. M. D. S. Auf einmal zu nehmen.
- Rx. gumm. ammon. pulv. ℥i℞. aq. byssop. ℥iv. vin. rhenan. ℥ij. M. ut decet super Δ carbonum & exhibeatur pro 2. dosibus ad imitationem CL. Brunneri Consil. XXXIV. pag. 197.
- Rx. tinctura lign. sassaf. Myns. ℥iv. ℞us ♀ sassaf. vel ℞ juniper. aut gumm. ammoniac. cum virid. eris parat. ℥ij. Essent sive tinctura succin. julep. cinam. ā. ℥j. syr. fœnicul. ℥℞. M. D. S. Mixtur Löffelweise zu gebrauchen.
- Rx. decoct. lign. guajac. vel sassaf. ℥iij. ℞ Θ*ci lavendulat. liq. C. C. succinat. ā. ℥j. M. D. S. ut ante.
- Rx. essent lign. sassaf. vel catarrhal. D. Michaël. ab Ettmüll. l. c. descript. ℥℞. fl. anthos ℥ij. M. D. S. Eßentz 30. bis 40. Tropffen auf einmal.
- Rx. spirit. lignor. vel lign. guajac. cochlear. (vel ejus loco essent. pin. antiscorbut. Mollenbrocii in Tract. de Varis descript. ā. ℥j. M. D. S. Spiritus zu 20. Tropffen auf einmal.

Similiter commode exhiberi poterunt in jusculo vel vehiculo conveniente ℞ Θ*ci vinos. ad gt. x. succinat. anisat. vel lavendulat. nec non gumm. ammoniac. D. Michaël. Oper. pag. 642. descript. ad gt. xv. C. C. essentificat. Liq. C. C. succinat. Essent. succin. cum ℞u vin. parat. ad gt. xx. vel xxx. Tinctur. salut. Lang. Elix. pectoral. Michaël. ab Ettmüller. Prax. cap. XIV. descript. ad gt. xxx. Elix. propr. vel vulg. vel antiscorbut. cum ℞ cochlear. parat. ad gt. xvj.

Incrassandis humoribus tenuioribus seqq. destinatae sunt Formulae:

- Rx. C. C. ust. ☞ sigillat. præp. corall. rubr. præp. ā. ℥j. fol. ☉. finiss. n. j. M. F. Pulv. tenuiss. & div. in 3. p. æq. Dr. ad totid. chart. distinct. Sgr. ad j. exterior. Pulver ein Brieflein auf einmal zu nehmen.
- Rx. bol. armen. præp. C. C. ust. præp. succin. præp. ā. ℥j. ☉ mac. dest. gt. iij. M. S. ut ante.

- ℞ rad. torment. (vel bistort.) bol. arm. præp. ā. ℥j. lap. hæmatit. nuc. mosch. pulv. ā. ℥ß. M.
- ℞. C. C. ust. ℥ß. sem. plantag. sanguin. dracon. croc. ♂ adstring. ā. gr. xv. ○○ nuc. mosch. destill. gt. iij. M.
- ℞. C. C. absque △ præp. ℥ij. ossis sepia vel osteocoll. lact. nutrit. ℥j. sacchar. ℥ni gr. xij. ○○ fœnic. dest. gt. iij. M.
- ℞. rad. irid flor. ℥ij. mastich. oliban. elæosacch. anis. ā. ℥ß. M.
- ℞. diacod. in solid. usitat. August. ℥ß. succin. præpar. flor. ♀ris ā. gr. xv. ○○ macis dest. gt. iij. M.
- ℞. sacch. rosat. tabul. ℥ß. corall. rubr. præpar. succin. alb. præpar. an. gr. xv. sem. hyosc. gr. ix. M. F. Pulv.
- ℞. MP. de cynogloss. cum castor. extr. liquir. ā. ℥ß. succin. alb. præp. gr. xv. M. F. Pilul. cum ☉ theriacal. n. xxx. D. ad scatul. S. Pillen zu 2. oder 3. malen / vornemlich vor dem Schlaffen zu gebrauchen.
- ℞. MP. de styrac. Sylv. gr. vj. succ. inspissat. pap. errat. gr. xij. M. F. Pilul. n. xvij. conspers. pulv. liquir. D. S. ut ante.
- ℞. Theriac. venet. ℥ß. oliban. pulv. gr. xv. croc. pulv. gr. v. ○○ fœnic. gt. iij. M. F. Pilul. n. XLV. D. S. ut ante.
- ℞. Theriac. cœlest. mastich. pulv. an. gr. vj. cum ○○ anis. destill. gt. ij. aut iij. M. F. Pilul. n. xij. inaur. Dr. S. ut ante.
- ℞. Laudan. opiat. gr. ij. C. C. ♂rat. gr. iij. cum ○○ mac. dest. gt. ij. M. F. Pilul. n. vj. inaur. D.
- ℞. Nepenth. ♂r. vel laud. opiat. gr. ij. lap. hæmatit. præp. gr. iv. cum ☉ mastich. F. Pil. n. vj. inaur. D.
- ℞. Extract. theriac. tormentill. ā. gr. xij. bol. armen. gr. viij. croci ♂ stypt. gr. iv. M. F. Pilul. n. xxxvi. D.
- ℞. Extract. plantag. bistort. ā. ℥ß. sem. sangu. dracon. hyosc. ā. ℥ß. M. F. Pilul. n. LX. D.
- ℞. Elect. Diascord. Fracast. ℥iß. ○○ cinam. gt. j. M. F. Bol. n. iij. D. S. Rûchlein / eines auf einmal.
- ℞. Conserv. tussilag. ℥iij. amygd. dulc. rec. excort. ☉ incis. sem. pap. alb. ā. ℥j. succin. alb. præp. ℥ß. gumm. tragac. amyl. ā. ℥j. cum syrup. de scabios. q. s. F. I. a. condit. D. ad fictil. & obduc. fol. ☉ fini num. 1. S. Condit öftters einer Castanien groß davon zu belieben.
- ℞. Conserv. acetosell. ꝑ tunic. ā. ℥ß. carn. cydonior. condit. ℥iß. flor. citr. condit. ℥ß. corall. rubr. præp. crystall. mont. præp. ā. ℥j. matr. per-

perlar. præp. ꝑ. cum syr. cydon. q. s. M. F. l. a. Electuar. D. S. Sat-
werg/ öffters einer Wälschen Nuß groß davon zu nehmen.

℞. Conserv. rosar. rubr. antiq. simpl. tormentill. ā. ꝑ. diacydonit.
simpl. ꝑ. bol. arm. præp. corall. rubr. præp. ꝑ. sigillat. ā. ꝑ. cum
syr. de ros. sicc. q. s. M. F. l. a. Elect.

℞. Conserv. ros. Blat. rob. cerasor. ā. ꝑ. sem. plantag. pulv. gran.
cherm. pulv. lap. hemat. præp. ā. ꝑ. croc. ♂ adstr. ꝑ. mac.
destill. gt. iv. cum syr. de myrtill. q. s. M. F. l. a. Elect. cui, si
opus fuerit, addi poterunt laudan. opiat. gr. aliquot.

℞. Gelatin. C. C. l. a. addito parum Syr. scabios. tussilag. (vel
rub. id. moror.) rec. parat. ꝑ. Dr. ad patell. Sgr. Hirsch-
Sulzen.

℞. Balsam. ♀. anisat. ꝑ. vel si hic non ad manus sit Bals. ♀. cum
♂. amygd. dulc. rec. par. ꝑ. anis. dest. ꝑ. M. Dr. ad vasc.
Sgr. Schwefel-Balsam öffters davon in einer süßen Milch zu
nehmen.

℞. Ol. amygd. dulc. rec. expr. ꝑ. ♂. anis. destill. fœnicul. destill. ā. ꝑ.
M. D. S. Vermischtes Mandelöl zu zweyen malen mit einer war-
men Brüß zu nehmen.

℞. amygd. dulc. excort. ꝑ. sem. pap. alb. ꝑ. 4. frig. maj. ā. ꝑ. cum aq.
bord. ꝑ. F. l. a. Emull. col. add. julep. violac. ꝑ. ocul. ♂.
præp. C. C. absque Δ præp. ā. ꝑ. M. S. Mandel-Milch zu zweyen
malen.

℞. hord. mund. ad crepat. coct. amygd. dulc. excort. ā. ꝑ. sem. 4. frig.
major. ā. ꝑ. pap. alb. ꝑ. cum ꝑ. scabios. ♂ tarax. ā. ꝑ. F. l. a.
Emull. Col. add. Syr. de pap. simpl. ꝑ. ros. alb. ā. ꝑ. man. Christ.
perl. ꝑ. succin. alb. præp. ocul. ♂. præp. ā. ꝑ. M.

℞. amygd. dulc. excort. ꝑ. sem. portulac. acetos. plantag. pap. alb. ā. ꝑ.
cum ꝑ. fol. querc. plantag. ā. ꝑ. F. l. a. Emull. Col. add. Syr.
pap. alb. ꝑ. man. Christ. perl. C. C. ust. crystall. mont. præp. ā. ꝑ.
M. D. S. zu dreyen malen.

℞. decoct. pectoral. August. ꝑ. is. D. S. öffters davon zu trincken.

℞. rad. alth. ꝑ. glycyrrb. tussilag. ā. ꝑ. ras. lign. guajac. ꝑ. herb.
scabios. pulmonar. maculos. agrimon. alchymill. ā. Mj. hyssop. flor.
hyperic. 4. cordial. ā. P. j. passul. corinth. incis. ꝑ. jujub. n. xij.
sem. anis. ꝑ. infund. per XII. horas in f. q. aq. scabios. veron. sa-
nicul. post coq. in vase duplici per 4. horas. Col. ꝑ. ꝑ. add.
Syr. scabios. de succo veron. ā. ꝑ. M.

℞. rad. glycyrrh. ℥ss. fol. lactuc. plantag. portulac. tussilag. ā. Mj. fol. nymph. malv. scabios. pap. errat. ā. P. j. sem. melon. pap. alb. ā. ℥ij. coq. in. l. q. aq. fontan. Col. ℞. ℥ij. add. Syr. pap. errat. de rub. id. ā. ℥ss. M.

℞. herb. scabios. Mij. tussilag. portulac. ā. Mij. fl. chamem. sambuc. ā. Mss. caric. pingu. n. vj. sebest. n. iv. sem. anis. fœnic. melon. pap. alb. ā. ℥j. coq. in l. q. ▽ hord. Col. ℞. ℥iiss. add. Syr. tussilag. scabios. ā. ℥ss. julep. sambucin. ℥ij. M.

℞. lign lentiscin. ℥ss. vel ejus loco mastich. el. ℥ij. coq. tantisp. in aq. fontan. ℥ij. col. add. Syr. rub. id. ℥j. M.

℞. rad. tormentill. acetos. ā. ℥ss. fol. plantag. Mij. fl. balaust. ros. rubr. ā. P. j. sem. plantag. acetos. gran. cherm. ā. ℥ss. coq. in l. q. aq. hord. col. ℞. ℥ij. add. Syr. de ros. sicc. granat. acidor. ā. ℥ss. M.

℞. aq. scabios. tussilag. portul. ā. ℥ij. Syr. de jujub. ℥ss. julep. cinam. ℥j. M.

℞. spiritus vini opt. q. l. accendatur & finatur deflagrare donec flamma sponte extinguatur: add. sacch. cand. q. l. pro consist. julep. calide sæpius usurpandi.

℞. hord. integr. Mij. coq. in aq. fontan. ℥iij. ad dimid. Col. ℞. ℥iiss. dissolv. in ea loch. san. ℞. exp. ℥ss. Syr. scabios. rub. id. ā. ℥vj. M.

℞. Vini cydon. vel granat. acid. ℥ss Dr.

℞. ▽ plantag. torment. acetos. equiset. ā. ℥iij. cinam. cydoniat. ℥ss. syr. de symph. Fernel. de ros. sicc. ā. ℥ss. tinctura corall. ℥i. M.

℞. aq. rub. id. fragor. acetos. plantag. ā. ℥iij. Syr. pap. errat. granat. acidor. ā. ℥ss. ℞. q. s. pro grat. acore. M. F. Julap.

Jungantur hic ea , quæ infra Rheumati sive Catarrho specialiter dicto opponentur , remediisque Pharmaceuticis succurrant præsidia Diætetica , ita ut pro attenuanda materia crassa aër calidior ac ficcior, cibi aromatici similesque incidentes, motus corporis largior, vigiliæ solito nonnihil longiores, lætitia quin & levior nonnunquam ira eligatur ; pro incrassanda contra tenuiori aër frigidior ac humidior , cibi lenti viscosi , somnus largior , animique moderatio , quantum fieri potest , in usum vocentur , probe tamen observato aureo illo divi Flacci lib. 1. Sat. 1.

Est modus in rebus ; sunt certi denique fines,

Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Externe pro incrassandis ac temperandis humoribus plantas pedum anungi Practici jubent *medulla cervina* , quantum ferre potest æger cali-

calidissime, aut pinguedine quadam v. g. *lucii piscis*, *oleove*, uti *amygd. dulc. lini* &c. quibus interdum admiscere consueverunt *balsam. Anisat.* ut particulae nonnullae oleosae poros cutaneos subintrantes sanguini admisceantur, non tam causam proximam quam antecedentem correcturæ. Neque sicco pede præterire hic fas est pedilavia, (post quorum usum feliciter inunctiones tales in usum vocari observantur) siquidem calidiora paulo usurpata actuali suo calore sanguinem fluidiorem reddunt, quin & ex salinis acrioribus concinnata viscosos humores nonnihil incidere videntur, sicut contra tepide solum adhibita & ex refrigerantibus anodynisque composita acrimoniam eorundem temperant, nec non sanguinis motum tardando eumque nonnihil refrigerando tenuitatem peccantem corrigunt; utraque vero poros seu tubulos cutis adaperiendo transpirationem felicissime promovent, aliisque topicis faciliorem parant insinuationem, motu simul sanguinis versus inferiora accelerato. Inservire huic fini poterit lac vel solum vel cum æquali parte aq. permixtum, nec non cerevisia calida, cui interdum lupulus incoqui solet, vel seqq. præseribantur Formulæ:

℞. *herb. majoran. salv. beton. puleg. origan.* ā. Mj. *flor. lavendul. chamem.* ā. Mss. M. & Incis. Dr. ad saccul. lineum rarum S. *Säcklein zum Fußbad.*

℞. *herb. byssop. rorismar. menth. thym.* ā. Mj. *flor. chamem. salv. summit. serpill. aneth.* ā. Mss. *baccar. laur. juniper.* ā. ℥j. Incis. & contus. gr. mod. Dr. ad chart. S. *Species zum Fußbad.*

℞. *fol. vitis, salic. malv.* ā. Mij. *flor. nymph. chamem.* ā. Pj. *cap. papav. alb. cum sem. n.* iij. Incis. D. S. ut ante.

℞. *fol. lactuc. malv. violar. nymph. flor. chamem.* ā. Mj. ⊕ ℥ij. *Anis crud.* ℥j. Incis. & contus. D.

Non minus e re erunt lotiones brachiorum iisdem decoctis instituendæ, si partes corporis inferiores v. g. intestina aut uterus laborent, quin & Semicupia, quibus æger à pedibus ad umbilicum insideat, ex iisdem speciebus, dummodo dosis augeatur, concinnanda, iisdemque, quibus pedilavia, usibus inservientia, dummodo diligenter præcaveatur, ne nimium corpus calefiat, siquidem humoribus tenuibus, si qui peccant, tenuioribus redditis malum admodum augeatur, crassioribus autem, si illi in culpa fuerint, fufis atque colliquatis, Incidit in scyllam, qui vult vitare charybdim.

Sed satis de attemperandis, attenuandis, & incrassandis humoribus:

bus: nunc quomodo iidem, si copia (quam supra quoque accusavi) peccaverint,

Evacuari possint tantisper rimari ordinis ratio jubet. Quod si igitur plethora adfuerit, Venæsectio celebranda erit, aut, si ab ea æger abhorreat, cucurbitulæ scarificatæ in usum trahendæ erunt, sicuti, ubi cacochymia adesse observatur, neglecta illa, utpote à qua cacochymici pejus habere solent, (nisi forte necessitas eam imperet, de qua infra suo loco) purgantibus pugnandum erit, præmissis tamen vel admixtis simul præparantibus, cum viscidiores humores promte sese eliminari haud patiantur, acidi autem purgantium vim haud raro eludant aut saltem non nisi cum gravi ægrorum molestia ac insignibus torminibus evacuentur. Formulas eorum dare lubet sequentes:

- ℞. crem. ꝑi alcoholisat. ℥j. pulv. rad. jalapp. gr. xvj. diagryd. rosat. gr. iij. ꝑi Blat. gr. v. 〇 〇 fœnicul. dest. gt. j. M. F. Pulv. Dr. ad chart. S. Purgier-Pulver zu einem mal.
- ℞. crem. ꝑi ꝑii dulc. ā. gr. xv. pulv. resin. jalapp. gr. iij. troch. alhandal. 〇 is ꝑri ā. gr. j. M. F. Pulv. Dr. S. ut ante.
- ℞. MP. de succin. craton. gr. xv. gumm. ammoniac. in †to squillit. solut. ℥ss. resin. jalapp. gr. iij. sal. tartari gr. iv. cum Elix. propr. Paracels. M. F. Pilul. n. xxv. inaur. D. ad scatul S. Purgier-Pillen.
- ℞. MP. ꝑi Bont. sine quibus ā. ℥ss. resin. jalapp. gr. iij. extr. trochisc. alhand. gr. j. ꝑ Blat. gr. iv. 〇 〇 anis. dest. gt. ij. M. F. Pilul. n. xxv.
- ℞. MP. cochiar. aurear. ā. ℥ss. diagryd. ꝑat. gr. vj. 〇 〇 rorismar. dest. gt. j. M. F. Pilul. n. XXI.
- ℞. MP. ꝑ. Quercet. gr. xv. extr. pilul. aurear. panchimag. Croll. ā. ℥ss. cum tinctura succin. M. F. Pilul. n. xxx.
- ℞. MP. ꝑ Bont. gr. xv. extr. bellebor. nigr. gr. viij. troch. alhand. gr. ij. 〇 〇 fœnicul. dest. gt. ij. M. F. Pilul. n. XXI.
- ℞. MP. sine quibus ℥j. ꝑii dulc. ℥ss. extr. castor. gr. vj. troch. alhand. gr. j. cum 〰 mastichin. M. F. Pilul. n. xxv.
- ℞. extract. panchimag. Croll. ℥j. pilul. aur. ℥ss. cum 〰 gumm. ammon. M. F. Pilul. n. xxxi.
- ℞. aq. laxativ. mannag. ꝑij. tinctura ꝑi gt. xv. extract. diacartham. ℥ss. M. F. Haustus Dr.
- ℞. fol. sen. el. s. s. ꝑij. fibr. rad. ellebor. nigr. ꝑj. arcan. dupl. Myns. gr. vj. infund. in s. q. ▽ per noct. mane facta unica ebullit. F. express.

press. Col. ℞. ℥iij. add. syr. ros. laxativ. ℥℞. tinctura ꝑi ℥j.
M. D.

℞. fol. sen. el. s. s. ℥iij. vel ℥℞. ꝑi commun. sem. anis. ā. ℥℞. zingib. ℥j.
inc. & cont. infund. per noct. in s. q. cichor. & tarax. mane post
unicam ebullit. in vase clauso fact. fortiter exprim. col.
℞. ℥iij. add. syr. de cichor. cum rhabarb. ℥℞. tinctura cinam. ℥iv.
M. D.

℞. rad. enul. galang. acor. ver. cort. aurant. exterior. ā. ℥℞. H. ab-
synth. hyssop. rorismar. ā. Mj. fol. sen. ℥j. fibr. helleb. nigr. ℥℞. sem.
anis. crem. ꝑi ā. ℥ij. Inc. & cont. Dr. ad saccul. ē lind. alb. pa-
rat. S. Purgier Species zu 2. Maasß Wein.

Maxime insuper commendari meretur Sudatio largior, ope medi-
camentorum Diaphoreticorum excitanda, inque catarrhi speciebus
ad unam fere omnibus longe utilissima, quin & Diuresis uberior usu
Diureticorum remediorum procuranda, quorum singulorum, cum
sit amplam eorum copiam ex jamjam propositis pro humorum pec-
cantium diversitate L. B. seligere facile possit, formulas adjicere nul-
lo esset usui futurum. Neque reticenda hic sunt Setacea, in Epipho-
ra præsertim frequentius usitata, quique ob minorem, quam pa-
riunt, molestiam iis hodie longe præferuntur, & quoad usum latius
se se diffundunt Fonticuli sive Fontanellæ, variis in locis excitari so-
litæ, ut per eas, quæ in corpore colligitur, materia peccans sensim
sensimque eliminetur, ne ad partem affectam affluens causam ca-
tarrhi proximam ibidem constituat. Non multum ab hisce ablu-
dunt Vesicatoria, quæ, ubi non tam diuturna quam cita & copiosa
evacuatione opus est, diversis locis applicantur, ut particulis suis
salinis vol. acribus ac quodammodo causticis latiore excitent vesi-
cam, qua ad aperta per extemporaneum hocce emissarium notabilis
humorum copia, præsens alias malum ad auctura, evacuetur, quin &
nonnunquam ipsa jam in parte affecta peccans sano sensu evocetur
atque derivetur. Formulæ eorum sunt tales:

℞. Emplr. vesicator. ℥j. tberiac. ℥℞. (vel an. p. æq. extend. super
alut. magnitud. dimid. thaleri D. S. Zencher. Pflaster.

℞. Emplr. vesicator. ℥℞. (vel q. s. extend. super alut. magnit. eadem,
asperso pulv. cantharid. D.

℞. Cantharid. pulv. ℥j. piper. sem. sinap. ā. ℥℞. ferment. acerrim. ℥j.
cum †to acrior. F. Massa pro vesicator.

℞. Ferment. acerr ℥℞. cantharid. pulv. ℥i℞. cum †to rosac. q. s. M. F.
l. a. Cataplasma, 1 3 Aper-

Apertæ vesicæ doloris mitigandi gratia fol. brassic. aut heder. butyro rec. illitum imponatur, ac deinde eodem solo aliquandiu aperta illa servetur; hinc pro faciliori consolidatione Ungu. rosac. vel alb. Rhafis inungatur. Proxime hisce accedunt Rubificantia, qualia in epiphora & odontalgia commode cervici applicantur, e. g.

℞. *sem. sinap. nasturt. an. ℥j. eruc. ammeos ā. ℥℔. pulv. includ. saccul. è sind. rubr. parat. interpassat. magnit. imperial. D. S. Säcklein zum Genick.*

nec non Sinapismi plantis pedum admoti ac ex iisdem seminibus & fermento acriori cum ☩to parati, addito in catarrho calido ☉ vel sale comm. quin & cucurbitulæ sine scarificatione inter scapulas applicatæ, ac frictions partium externarum (eo tamen habito discrimine, quem *pag. 67. fin.* indicavi, asperius institutæ) quorum singulorum beneficio sanguinis motus versus eas, quibus adhibentur, partes concitatur, qui, copiosior ibi detentus, necessario in minori quantitate ad partem affectam affluit, quanquam & nonnulla ibidem jam præsentis pars, si cum grano, quod ajunt, salis hoc accipiatur, derivari quodammodo inde posse videatur. Equidem nullus ignoro, hic non deesse, qui cuncta hæcce, nec non fonticulos, vesicatoria, lotionesque ac inunctiones extremorum omnino è Scholis Medicis relegata ac proscripita velint, unico interno medicamento alterante aut purgante longe feliciter ea præstari docentes, quæ ab ingenti hujus farinæ medicamentorum apparatu expectari vix possint; nihilo tamen minus, cum aliquam eorum vim ubique à me adjectæ satis evincant rationes, nec contemnendam eorum, ipsis insuper internis nonnunquam opportuniorum ac præsentiorum, utilitatem frequentes Practicorum observationes deprædicent, haud omnino externa hæcce rejicienda, quin potius aliquem post interna præsidia in acie nostra locum relinquendum iis esse existimaverim, siquidem, docente Poëta,

A cane non magno sæpe tenetur aper.

Exposui hæctenus, qua ratione quibusque præsidii causæ catarrhorum antecedentes debellari possint, ne, ad partes, quæ laborant, affluentes, causæ proximæ suppetias venire possint: nunc Hannibal ad portas! in ipsis illis, quæ occuparunt, munimentis hostes nostros omni jam auxilio destitutos oppugnare nunc decet! ex ipsis illis, quæ jam tenent, locis ejicere eos penitusque exterminare fas est, ut ex manibus illorum erepta hæcce tranquillitate optata sanitateque integra deinceps fruantur. Quod ipsum Indicatio

TERTIA cum intendat, omni nunc studio succurrere ei allabo-
 rabo, atque ita quidem, ut, cum non eadem ubique ob diversitatem
 locorum sive partium affectarum adhiberi possint præsidia, affectus
 singulos *pag. 7. seqq.* enumeratos eodem ordine denuo in lucem pro-
 traham, remediaque convenientia unicuique debito modo assignem,
 quanquam & iis, quæ pro antecedente causa supra commendavi,
 (nam & horum tantillum cum sanguine advectum causam proxi-
 mam sine dubio aggredietur) omnis hîc efficientia deneganda haud
 esse videatur. In genere tamen antequam ulterius provehar, mo-
 nuisse è re erit, fibras, si calore debito spiritibusque eas actuantibus
 destitutæ subsideant, spiritibus, essentiis, aliisque salinis volat. aut,
 si humorum acrimonia ac tenuitas simul concurrat, salinis vol. ☉☉ *sis*
*v. g. ☿ ⊖ *ci anis. castor. ☉☉ nuc. mosch. express. camphor. &c. fo-*
vendas; si à causa externa aut copiosiori humorum affluxu nimium
 humectatæ subsideant, exsiccantibus ac adstringentibus, utpote
 quæ eas condensant ac veluti corrugant, corroborandas; si à causa
 externa adhærente aut interna inhærente irritatæ ob contractionem
 spasmodicam constringantur, ablutione, gargarisatione, elutitione
 aq. lacte, gargarism. aut clystere facta ab externa aut remediis cor-
 rigentibus ab interna vindicandas; si à causa adstringente, exsic-
 cante, aut condensante constringantur, remotis causis externis hu-
 mectandas contrariisque præfidiis in statum naturalem reducendas
 esse; nec minus si meatus ac poruli à causa sive interna sive externa
 comprimantur, eandem omni studio removendam; si ab humorum
 tenuitate obstruantur ac obturentur, eam increffantibus variis (inter
 quæ hîc maxime eminent adstringentia, humores in impetu suo coër-
 centia, cohibentia, increffantia, inviscantia atque concentrantia) cor-
 rigendam; si ob eorundem crassitiem, simile experiantur fatum,
 hanc attenuantibus emendandam; si deniq; ob copiam illorum ita
 angustentur, eam evacuantibus variis tollendam, ac, quo minus au-
 geatur, adstringentibus prohibendum esse, ut cum affectæ tum vici-
 narum partium fibræ corroboratæ & quasi corrugatæ sicque propius
 ad se invicem accedentes porosque intermedios coarctantes afflu-
 entis humoris impetui facilius possint resistere, eumque veluti ag-
 gere posito detineant ac averruncent. Atque nunc ad specialiorum
 remediorum expositionem accedo, ea usus methodo, quam paulo
 ante adhibui, cum & hîc humorum lentor ac tenuitas necessario ve-
 niant observanda.

EPIPHORA.

Si serum nonnihil lentum existat, sequentia adhibeantur:

℞. Spir. theriac. camphor. ℥ij. ▽ ros. ℥ij. M. D. ad vitr. S. Mit eis-
nem eingetunckten und hernach gelinde ausgedrückten Tüchlein
die Augen zu beehen.

℞. Aloës optim. pulv. ℥j. myrrh. pulv. ℥j. involv. linteo raro D. ad
chart. S. In Rosenwasser zu legen / und hernach mit solchem die
Augen zu waschen.

℞. Aloës ℥℔. camph. croc. ā. ℔℔. gumm. ammon. gr. vj. pulv. tenuiss.
excip. album. ovi conquass. q. l. D. S. Augen-Salb.

Si tenuiores & acres lacrymæ hæ involuntariæ fuerint, seqq. in
usum trahantur:

℞. Aq. ros. in qua camphora accensa sæpius exstincta sit ℥iv. lactis mu-
liebr. album. ov. probe conquass. ā. ℥j. M.

℞. fol. ℔ fl. euphras. sambuc. chamem. ā. M℔. sem. lini foenugr. ā. ℥ij.
sarcocoll. lact. nutrit. ℥j. croci ℔℔. conc. & cont. D. ad chart. S.
Species in Milch abzusieden / und mit darinnen eingedunckten
hernach ausgepresten Tüchern das Aug zu beehen.

℞. rad. tormentill. cortic. granator. myrobal. citrin. ā. ℥j. incis. infund.
in ▽ plantag. euphras. ā. q. l. per xxiv. horas aut coq. tantisper;
Col. D. ad usum, aut dissolv. in ejus ℥iiij. Onis gr. viij. vel ℔℔. D.

℞. Tuth. præp. ℥j. sarcocoll. lact. nutr. trochisc. alb. Rhasis sine opio (aut,
si acriores fuerint lacrymæ; cum opio) ā. ℔℔. cum s. q. mucilag.
sem. cydon. aq. ros. extr. M. F. Collyr. D. S. Augen-Salb.

℞. Tuth. præp. oliban. ā. ℔℔. thur. mastich. ā. ℥j. cum mucilag. gumm.
tragac. aq. foenicul. fact. F. l. a. trochisc. S. Tüchlein in Fenchel-
wasser zergehen zu lassen / und hernach das Aug damit zu beehen.

℞. Bol. armen. ℥ij. corall. rubr. præp. lapid. calamin. cortic. myrobal.
citr. ā. ℥j. succ. mali punici ad medietat. consumt. coct. q. l. M. F.
Collyrium cui, si fortibus expetatur, add. lap. hemat. pulv.
vel sangu. dracon. ℥j. aut ℔℔. alb. ℔℔. M.

FLUXUS AURIUM.

Cum in pueris quorum corpora nimia humiditate abundant, fluxus
hic plerumque observetur, festinare ad curam non licebit, sed ætati
negotium committere præstabit, ceu acurate monent Jac. Primero-
sius Part. II. de Morb. Pueror. p. 48. ℔ Job. Hartmann. Prax. Chym.
Lib. II. c. XLVI. non neglectis tamen universalibus, superius exposi-
tis serum corrigentibus ac per alias vias amendantibus. Quod si
autem

autem materia fluens ulceret aut obstructionem & surditatem minetur, ante omnia aures à sordibus repurgandæ sunt auriscalpiis vocatis instrumentis, ac deinde mundificantibus detergendæ veniunt, quem in finem *Hartmann. l. c.* laudat *urinam puerorum destillatam* ad gr. x. mane jejuno auri immittendam, ac ad tempus intus detinendam, deinde reclinato capite emittendam. Proderunt etiam *mel rosat. scyllitic. hydromel*, aut, si sordidior fit meatus aurium, detergentia potentiora ac simul pituitam viscosam incidentia v. g. *decoct. lupinorum, succ. absynthii, agrimon. centaur. min. ceparum, apii, beta* &c. quibus alia quoque exsiccantia ac leniter adstringentia admisceri poterunt aut subungi; non neglectis insimul acrimoniam temperantibus doloremque urgentem demulcentibus. Cuncta autem tepide vel auribus fluentibus instillari, vel spongiola in illas exprimi, vel lana tenui aut frustulo spongiæ excepta iisdem immitti poterunt, variis includenda formulis, quarum seqq. hic dare sufficiet.

℞. *Vin. alb. ℥ij. mell. rosac. ʒvj. succ. absynth. centaur. min. ā. ʒij. vel iij. M. & ebull. paulisper pro usu.*

℞. *succ. absynth. agrimon. ā. ʒiʒ. vin. rubr. stypt. mell. virgin. ā. ʒʒ. M.*

℞. *fol. tabac. q. s. coq. in vino alb. Colr. ℞. ʒiij. add. mell. virgin. ʒj. M.*

℞. *rad. tormentill. aristoloch. rot. ver. ā. ʒij. flor. ros. rubr. ℞ʒ. Coq.*

in s. q. vin. alb. Colr. ℞. ʒiij. Add. mell. rosac. ʒij. O crud. ʒiʒ. M.

℞. *rad. aristol. rot. ver. irid. florent. ā. ʒiij. fol. plantag. Mj myrrh.*

thur. ℞li ā. ʒij. M. & coq. in aq fontan q. s. Col. Dr. ad usum.

℞. *vin. rubr. in quo chalybs Δ itus exstinctus sit, ʒij. mell. virgin. ʒj.*

O sacchar. ʒj. croc. ʒʒ. D sambuc. vel vulgar. ʒʒ. M.

℞. *aloës puriss. thur. ā. ʒʒ. Tut. prepar. sarcocoll. lact. nutrit. ā. ʒj.*

M. F. Pulv. subtiliss. qui vino rubr. ac tantillo album. ovor. agi-

tat. subactus & lana subtili exceptus in meatum auditorium

immittatur.

℞. *lact. muliebr. aut caprill. ʒj. croc. austr. gr. vj. opii thebaic. gr. j.*

vel ij. M.

℞. *lact. muliebr. ʒij. album. ovor. agitat. ʒʒ. croc. orient. ʒʒ. axung.*

anserin. dissolut. ʒij. M.

℞. *sem. cannab. ʒij. pap. alb. ʒj. cum ∇ sambuc. plantag. ā ʒiʒ. F. l. a.*

Emuls.

Foris quoque è consilio *Fr. Joëlis Oper. Med. Lib. II. Sect. II. n. 6.* ad exsiccandam humiditatem sacculus è torrefacto & adhuc calente

milio (aut herbis leniter exsiccantibus) concinnatus commode auribus fluentibus imponitur; quin & fumus tabaci semel de die auribus inflatus aut suffumigia, coryzæ jam jam opponenda, aure excepta proderunt; nec minus urgente necessitate cauterium actuale occipiti inuri aut vesicatorium posteriori ejus parti, aut cervici poterit admoveri.

CORYZA.

Quamvis omni hic affectus periculo ut plurimum destituatur, adeoque rarius eo laborantes opem medicam implorare consueverint, quin & plerumque universalibus remediis sese expugnari patiatur; nihilo tamen minus, cum non solum delicatioribus admodum molestus esse soleat, sed & non raro odoratum aboleat, aut, si acrius fuerit ferum, exulcerationem ac ozænam inducat, de specialibus quoque, quæ ipsi opponi possint, auxiliis sollicitum me esse oportebit. Quod si igitur materia crassa ac viscosa hic peccet, apprime è re esse poterunt Erhina ac Sternutatoria, pituitam cum evacuantia tum etiam particulis suis salinis volat. acribus potenter incidentia. v. g.

℞. *Succi bet. rubr. major. ā. ʒj. vin. alb. ʒij. M. Dr. ad vitr. Sgr. Etwas*

davon aus der Hand oder einem Federkiel in die Nase zu ziehen.

℞. *aq. majoran. ʒj. pulv. lil. convall. sem. nigell. ā. ʒj. ambr. gryf. in*
Qu ros. solut. gr. iij. M. D. S. ut ante.

℞. *℞. ad albedin. (vel, si potentius expetatur, ad rubed.) calcinat.*
ʒj. solv. in aq. lil. convall. major. ā. ʒvj. M. D. S. ut ante.

℞. *fol. major. flor. lil. convall. ā. ʒʒ. sem. nigell. ʒj. ambr. gryf. mosch.*
ā. gr. j. M. F. Pulv. subtiliss. Dr. ad scatul. S. Niese-Pulver.

℞. *pulv. tabac. indic ʒʒ. fl. lil. conv. ʒj. ellebor. alb. cubebar. ā. ʒʒ.*
ol. anth. dest. gt. iv. M. F. l. a Pulv. sternutator.

Egregie quoque pituita inciditur & attenuatur, si, capite palleo aut mantili undique tecto, fumus à *caryoph. arom.* igni injectis assurgens naribus excipiatur, aut vapor *aceti rosac. rutac.* vel *vini simpl. acerr.* silicicandenti aut laminæ ferreæ Δ itæ inspersi iisdem hauriatur, (cujus etiam spongiola excepti odor proderit) aut *tabacum acrius* per fistulam more consueto attrahatur & fumus naribus inspiretur. Vel

℞. *gumm. bdell. carann. lign. rhod. juniper. ā. ʒj. inc. & cont. gr. mod.*

M. Dr. ad scatul. S. Auf Kohlen zu werffen und den Rauch in die Nase zu ziehen.

℞. *fol. majoran fl. anth. lavendul. ā. P. j. sem. nigell. aut gumm. junip.*
(vel ammoniac. aut galban.) ā. ʒj. cinam. caryophyll. arom. ā. ʒij.

M. F. Pulv. gross. D. S. ut ante.

Neque

Neque aromaticorum ☉ e vol. acriori abundantium olfactus negligendus erit, quæ ut commodius naribus admoveri possint, nodulis sericeis includere licebit e. g.

℞. fol. major. fl. anth. sem. nigell. caryoph. arom. ā. ʒʒ. Ol. stillat. major. gt. iv. Incis. & contus. gross. mod. M. & includ. syndon. nigr. F. nodulus cum stilo, D. S. Riech-Püschlein wider den Schnuppen.

℞. sem. nigell. caryoph. arom. thuris ā. ʒj. ol. cinam. gt. j. M. F. l. a. nodulus.

Commendant quoque Practici vaporem è Dcto *majoran. chamem. melilot.* & *sisymbrii* naribus attractum, qui non incommode forsitan adhiberi poterit, ubi serum viscosum conjunctam simul habet acrimoniam; quo tamen in casu majorem exseret efficaciam *Ol. anis. dest.* si interiora narium eo illinantur, cum particulis suis ☉☉ sis acrimoniam temperet, ☉inis vero volat. visciditatem seri potenter infringat. Eundem quoque effectum polliceri mihi videtur *lac caprillum* aut *bubulum*, si affuso tantillo ☉us ☉*ciurinosi aut vinosi naribus attrahatur, promte interiora earum antra subintraturum, ad quæ oleum ob majorem lentorem nequit pertingere.

Quod si autem tenuius serum in culpa sit, mira præstant suffitus è gummatibus minus acribus facti, cum particulis ☉eis ☉☉ sis id ipsum incrassent simulque acrimoniam ejus egregie corrigant, imo plane tollant: unde *Batavorum Æsculapius, Franc. de le Bœ Sylvius Prax. Med. Lib. I. Cap. XIII. §. 42.* suffitu solo & solius *succini* ore patulo & naribus sæpius ac sensim excepto gravedinem satis gravem mox in principio ejus se curasse testatur, ne ultra noctem duraret. *Conf. Prax. Med. Append. Tract. IV. §. CLXVI.* Similiter suffitum *gummi animæ* vel *olei ejus* laudat *Hartmann. Prax. Chymiatr. Lib. II. cap. LVIII.* ac suffumigium pulveris *mastich. elect.* sexies de die naribus attractum magnopere extollit *Paul. Barbett. Prax. Cap. IV.* Vel loco simplicium horum

℞. *succin. citr.* ʒj. *mastich.* ʒij. *thur.* ʒi. M. F. Pulv. gross. Dr. ad scatul. S. Pulver wider die dünne Flüsse.

℞. *Succin. citr. gumm. anim.* ā. ʒij. *oliban. benz. mastich.* ā. ʒj. *storac. calam.* ʒʒ. M. D. ut ante.

℞. *Gumm. tacamahac. mastich.* ā. ʒij. *colophon. nuc. mosch. lign. santal. rubr. sem. myrtill.* ā. ʒʒ. *flor. ros. rubr.* P. j. Incis. D. S. ut ante.

℞. Carbon. tiliæ ꝑv. benzoës storac. calam. ā. ꝑiβ. tamabac. mastich. ā. ꝑiβ. mosch. in ∩ ros. solut. gr. vj. balsam. peruvian. ꝑi traga- canth. in ∇ rosar. solut. q. l. M. F. l. a. candelæ fumales exlic- candæ & postea pro usu accendendæ.

Laudatur quoque odor è cornibus raspatis perceptus aut aquæ rosac. subinde per nares attractus, it. rosar. virescentium & violar. purpurea- rum, aut ex consilio Forest. lib. XIII. obs. XV. vapor solius aq. tepidæ naribus exceptus; quem tamen vaporem virtute longe antecellet lac tepidum naribus attractum, in quo etiam tantillum croci aut cam- phoræ dissolvere licebit, utpote quod aquosa sua oleositate acrimo- niam seri demulcere simulque nimiam ejus tenuitatem blande invi- scando poterit corrigere. Eadem quoque ratione proderit Ungu. rosac. naribus inditum; quod, ut & pomatum ac de cerussa, nec non ol. amygd. dulc. rec. expr. jasmin. &c. naribus cum interne tum ex- terne commode inungitur, si à lymphæ acrimonia exasperatæ, ex- coriatæ aut nonnihil fuerint exulceratæ. Denique nonnulli supe- riori nasi parti ol. amygd. dulc. illinunt vel solum vel in quo camphora soluta est, quod à quibusdam arcani loco habetur.

PTYALISMUS.

Cum affectus hic, ubi sponte sua accidit, magnam humorum co- piam vel acrimoniam arguat, nullo eum modo sistere consultum erit, antequam illi probe tum corrigantur tum evacuentur, ne mor- bis longe gravissimis materiam ac fomitem perniciosum suppedita- mus. Quod si autem fluxus ille nimius sit aut diutius perseveret, quam è re futurum esse aut necessitas, universalibus rite adhibitis, postulare videatur, adstringentia in usum vocanda erunt, acrimoni- am seri salsam aut salinam alcalicam vel muriaticam non solum tem- perantia, sed & nimium humorum affluxum inhibentia, ut, qui jam obstructionem pariunt, promptius possint refluere. Cui fini præter plura alia paulo post proponenda remedia inserviet Gargarismus, quem immortale illud Lipsiæ decus, Job. Michaëlis Prax. Lib. I. Cap. XXVIII. exhibet:

℞ ∇ plantag. fol quercus ā. ꝑiij syr. myrtill. ꝑj. O ꝑi. M. S. Gurgel- wasser. Vel:

℞. rad. tormentill. ꝑiβ. fol. salv. flor. ros. rubr. ā. Mj. Coq. in q. l. vin. alb. aut aq. hord. Colr. ℞. ꝑiβ. Add. Syr. de ros. sic. ꝑiβ. M. Dr. ad vitr. S. Etwas davon öftters in dem Mund zu hal- ten.

℞. aq.

℞. aq. plantag. ℥ij. sambuc. tarax. Syr. grau. acid. an. ℥j. rob. dia-
mor. dianuc. an. ℥℞. tind. gumm. lacc. Myns. ℥iij. M. D. S. ut
ante.

Quod si autem saliva acrior exstiterit, ac linguam, malas, pala-
tum partesque vicinas exulceret, ingentesque dolores ac graves
pariat molestias, lac dulce aut succus raparum tantillum saccharatus
apprime conducet, si loco gargarismatis ab ægrotante adhibea-
tur.

ODONTALGIA.

Cum sensatio dolorosa dentium adeo acuta atque vehemens inter-
dum esse soleat, ut non immerito excelsus ille *Celsus Lib. VI. de re me-
dica cap. 9.* maximis tormentis eam annumerandam esse judicave-
rit, quin & notante principe artis nostræ, *Galeno lib. II. de Composit.
medic. secund. loca c. 1.* nonnulli doloris vehementiam violenta sibi
illata morte compescere non expaverint, juvabit me paulo dili-
gentius exponere, quæ præter medicamenta interna ac præcipue
opiata, utpote dolorem quemvis potenter sedantia, externe hic in
usum possint vocari. Si igitur à sero crasso, lento, pituitoso dentium
dolor originem duxerit, conducent omnia, quæ particulis suis \ominus inis
volat. plus minus acribus idem incidere & attenuare possunt, in
principio tamen leniter adstringentibus, quin & deinde anodynis
narcoticisque decenter associatis, si pituita simul acrior existat aut
dolor urgentior celerem sui mitigationem efflagitet. Potentissima
autem hic sunt Olea dest. varia, bombace in dentem dolentem im-
missa, quin &, si minus acria existant, eidem gingivisque illita, v. g.
anthos, salv. origan. cret. nicotian. succin. caryophyll. terebinth. (quibus
posterioribus duobus Practici feliciter tantillum *camphor.* addunt)
camphor. juniper. buxi, ligni sancti, coryli &c quibus tantillum $\circ\circ$ *hyo-
scyam.* expr. convenienter addi potest. Sequuntur Essentiæ pluri-
mæ commendatissimæ, *thym. satirej. calaminth. anth. zingiber.* ac præ
aliis *guajac. cum spiritu vini parat.* nec non *lign. sassifr. quin & spiritus
guajac. rorismar. puleg. cochlear. beccabung. vini camphoratus, theriaca-
tis camphoratus, vini odontalgicus Myns. arm. Med. Chym. Sect. XIX. odon-
talgicus Barbett. chirurg. obs. II. cap. I.* descriptus, ut & *elix. propr. Pa-
racels.* si dentibus bombace excepta applicentur vel affricentur aut
pro oris collutione adhibeantur. Nec minus è re esse poterunt de-
cocta, si nonnihil calida ore paulisper detineantur, v. g.

℞. rasur. lign. guajac. ℥℥. sassafir. ℥ij. herb. serpill. rorismar. ā. P. j. cinam. caryoph. ā. ℥℥. Incis. & contus. gr. mod. M. Dr. ad chart. S. Species in 2. Theil Wein und einem Theil Wasser abzusieden.

℞. rasur. lign. bux. ℥℥. rad. pyrethr. ℥ij. herb. hyssop. persicar. origan. cret. fol. tabac. flor. salv. ā. M℥. sem. nigell. ℥ij. inc. & cont. M. coq. in vin. rubr. stypt. ☉ Δ font. an. q. s. Col. D. ad usum.

℞. fol. sabin. anth. flor. spic. nard. ā. Mj. baccar. juniper. ℥j. inc. & cont. M. coq. in vin. alb. q. s. col. Dr. ad usum.

Quod si autem urgentior dolor maxime ob conjunctam seri acrimoniam adfuerit, facile hisce anodyna ac narcotica addi poterunt, quin & decoctio in lacte vaccin. aut aq. hordei instituenda erit, —ibusque ac essentiis superius recensitis tantillum lactis calidi commode admiscebitur, quin & solum lac tepide admotum, aut cui tantillum croci vel flor. sambuc. incoquantur, egregie conducet. Vel

℞. fol. tabac. hyoscyam. sabin. ā. M℥. fl. anth. spic. nard. sambuc. chamem. ā. Pj. croc. austr. ℥℥. inc. & cont. M. D. ad chart. S. Species in süßer Milch abzusieden.

Præterea ad incidendam pituitam viscosam fumus tabaci acrioris in subsidium vocari poterit, aut fumi ac vapores pag. 74. memorati ope infundibuli inversi ad dentem affectum colligendi, quin & varia ☉e vol. acriori gaudentia ore probe masticaanda veniunt, v. g. rad. apii, pyrethr. acori, galang. fol. tabac. sem. sinap. nasturt. zingib. cubeb. piper, gumm. ammoniac. elix. phlegmagog. Neandr. descript. ab Horstio Oper. Tom. III. Dec. III. qu. 7. p. 412. vel Tinct. celeb. Bald. Timæi à Guldenklee descript. Epist. lib. I. ep. 33. p. 528. Vel

℞. rad. pyrethr. ℥j. cubeb. piper. alb. ā. ℥℥. mastich. ℥℥. Contus M. & includ. nodul. lineo raro, qui ore exceptus masticetur, crebrius simul exspuendo.

℞. rad. pyrethr. ℥j. angel. ℥℥. sem. staphysagr. ℥ij. cubeb. ℥j. nuc. moscb. ℥℥. sacchar. ℥ij. cum s. q. gumm. tragac. in aq. rosar. solut. F. l. a. orbiculi parvi ore detinendi & masticaandi.

℞. fol. nicot. opt. ℥j. cortic. sambuc. interior. ℥ij. piper alb. ℥ij. ☉ comm. ℥j. Contus. M. & includ. nodulis duobus ē tela linea rara paratis, qui in ☉to calido macerati dein per vices ore excipiantur.

Fricetur quoque ipse dens theriac. aut mithridatio, aut parum cavitati illius paulisper indatur, vel globulus gumm. bederae, granum piperis, aut frustul. caryoph. rad. lapp. major. pyrethr. vel tithymali in ☉to macerat. Vel

℞. *theriac. androm.* ꝑ℞. *sem. nasturt. contus. sinap. cont.* ā. gr. viij. M. cum pauxillo spiritus vini F. l. a. globuli parvi.

℞. *rad. pyrethr. pulv.* gr. vj. *laudan. opiat.* gr. iv. cum O° *caryophyll. destill.* gt. j. M. F. Pilul. n. v. vel plures aut pauciores pro cavitate dentis.

℞. *sem. nasturt. cochlear.* ā. gr. ij. *hyoscyam.* gr. j. *mithridat.* gr. iij. cum syr. pap. errat. F. l. a. Pilul. n. iv.

Exterius genæ quibus ac oleis nonnullis, nec non *balsam. peruvian.* inungi poterunt: *succus allii cum theriaca mixtus* aurique instillatus dolorem compescit: *allii bulbis* detracto cortice in formam suppositorii scissus non absque levamine eidem intruditur; quin & bursæ pastoris contusam & auribus inditam avellanæ magnitudine optimum est remedium & sæpe expertum teste *Borell. c. III. obs. XXVII.*

Quod si serum tenuius plus minus acere peccare deprehendatur, adstringentia præsertim in doloris principio adhibenda erunt, quibus commode lentorem metuendum præcaventia nec non anodyna aut narcotica etiam poterunt admisceri. e. g.

℞. *rad. lapath. acut. filic. tormentill* ā. ziiij. *fol. salv. rut. rorismar. puleg.* ā. M℞. *flor. rosar. rubr.* Piiij. Incis. & contus. Dr. ad chart.

S. Species in halb Wasser und Essig zu sieden zum Mundwasser.

℞. *rad. bistort. pyrethr.* ā. ꝑ℞. *ras. lign. sanct. santal. rubr. cort. granat.* ā. zij. *fol. tabac. serpill. hyoscyam.* ā. M℞. M. D. S. ut ante.

℞. *rad. urtic. tormentill.* ā. zij. *fol. verben. plantag. laur.* ā. M℞. *flor. anth. salv. balaust.* ā. P. j. *nuc. cupress.* zij. *ras. lign. bux. mastich.* ā. ꝑ℞. M. coq. in l. q. vin. rubr. stypt. col. Dr. ad vitr. S. Wasser etwas warm in dem Mund zu halten.

℞. *aq. plantag.* ꝑ℞. *rob. diamor. syr. gran. acid.* ā. ꝑ℞. O vel O° ℞j. M. D. S. Mundwasser.

℞. *camph.* ℞j. dissolv. in † *ti vel vini rubr. stypt.* zij. M. D. S. ut ante.

℞. *sandarac. arabic.* (vel *gumm. junip.*) ꝑ℞. † *ti acerr. vin. rubr. stypt.* ā. ℞℞. M. & ad Δ fiat ebullitio sufficiens, e consilio *Amat. Lusitan. cent. V. cur. 21.*

℞. *rad. tormentill.* ꝑ℞. *hyoscyam. cort. granat.* ā. zij. coq. in lact. *vaccin.* q. l. col. D. ad. ulum.

Proderunt quoque tinct. *odontalg.* *Timæi Med. Pract. p. 432.* tinct. *odontalg.* *Myns. Arm. Sect. II. descript.* † *tum rosac. simpl.* aut tantillo ∇ permixtum, quin & ∇ font. frig. ore assumta nonnunquam levamen afferre observatur: nec fumus *tabac. mitioris* ac aliquot gt. O° *anis. dest.*

dest. imprægnati, ut & sufficus pag. 75. seq. exhibiti, si ad dentem admittantur, omni carebunt utilitate. Majus autem auxilium ab opiatis aliisque narcoticis expectari poterit, v. g. *theriac. rec. aut cælest. laudan. opiat. sotirell. parv. August. philon. Rom. nepentb.* ☉ r. si pilul. ex iis formata denti cavo intrudatur, vel tantum admoveatur, aut *theriac. rec.* corio illita denti afflicto applicetur, aut tantillum *camphor.* cavitati dentis immittatur, aut ramentum rad. *hyosciam.* foliumve ejus supra dentem dolentem teneatur. Vel

℞. *Laud. opiat.* gr. iij. ☉ *caryoph. dest.* gt. j. M. F. Pilul. n. ij. vel iij.

℞. *Laud. opiat.* gr. iv. ☿ *℞ li* gt. ij. M. F. Pil. aliquot.

℞. *Opii, myrrb. ladan.* ā. ʒj. pulv. & cum *vino albo* decoq. in form. linimenti, quod paucis gossypio exceptum denti applicetur, è consilio *River. Prax. tom. I. lib. VI. c. I.*

℞. *Ol. amygd. dulc. rec. expr.* ʒʒ. *camphor.* ʒʒ. M. & cum gossypio indatur denti dolenti.

Commendatur quoque *balsam. ☿ is terebinthinat. flor. ☿ is*, nec non ☿ *ium diaph.* ac ☿ ☉ *tum ☿ ii* denti admota aut affricta, cum acrimoniam lymphæ corrigant ac acidum potenter infringant. De *lapid. imperial.* vid. *Petr. Borell. Cent. I. Obs. 98. & Thom. Barthol. cap. V. hist. 25.* Exterius quoque gena inungi poterit *ol. amygd. dulc. lil. alb. unguent. popul. rosat.* Vel

℞. *Ungu. alabastr. rec. dispens.* ʒj. *opii thebaic. camph. acet. solut. an.* gr. iij. *ol. salv. dest.* gt. ij. M. pro linim. S. *Salben / ad imitat.* Jo. *Petr. Lotichii Obs. Med. lib. II. cap. IV. obs. III.*

℞. *Farin. sem. lin. fabar.* ā. ʒij. *Ol. amygd. dulc. rosac.* ā. ʒj. *succ. semperviv. major.* ʒʒ. *croc. gr. vj. lact. caprill. vel vaccin. q. s. F.* Catapl tepide parti dolenti & frequenter applicandum.

Nec utilitate caret, si *Ol. amygd. dulc.* auri vicinæ instilletur, aut *sumus ☿ ti*, cui *puleg. aut origan.* incocta sunt, ea excipiatur; quin & nonnulli ☿ *tum ipsum* eidem infundunt. Præterea quæcunque tandem sit lymphæ peccantis conditio la vipedia cum fructu adhibentur, præsertim si ☿ *e culinari, cineribus* aut ☉ largiter imprægnentur: quin & emplastra temporibus applicata nonnunquam è re esse experientia testatur (utrum adstringendo, ceu plurimi docent, an potius effluviis suis ☉ ☉ *sis lympham* temperando ac incrassando, aut ☿ *inis vol. acribus* incidendo, aliis dijudicandum relinquo) quæ ex *gumm. elem. tacamahac. succin.* aut, quod materia viscosa existente præstat, *galban. carann. &c.* vel super alutam vel sindon. nigr. in form.

form. rotund. vel solis mediante spatula calida *extensis*, vel cum *balsam. peruvian.* aut ol. quodam destill. prius subactis. Sic & nonnulli *ammon.* \dagger to solut. emplastri forma adhibent: ac emplastrum ex *pice burgundica cum pulv. nuc. mosch.* arteriæ temporali admotum multis contulisse testatur *Petr. Borellus Histor. & Obs. Cent. IV. Obs. 68.* vel ad ductum *Riverii loc. cit.*

℞. *Thur. hypocist. ladan. ā. zib. picis mastich. ā. zj. opii ℥℥. ol. lentisc. q. s. F. mass. Emplastri.*

*Adhæc radix consolid. major. rec. contus. & temporibus in forma Emplastri admota fluxionem efficaciter intercipere perhibetur. Proderunt quoque Emplastrata illa ipsis genis admota, effluviis suis humores alterando caloreque blando partem afflictam fovendo: nec non Vesicatoria cervici ac pone aures applicata, quorum formulas vid. pag. 69. Levamen quoque affert *allium* contusum olecrano lateris dolentis admotum, in cuius locum, si odor molestus fuerit, *raphanus marinus seu rusticanus* recens rarus poterit substitui. *Lotichius loc. cit. Obs. II.* carpo manus lateris affecti *allium creta mistum* feliciter adhibuit: quanquam ob foetorem, ad haras & Judæos relegandum remedium. *Allium* etiam contusum cum \ominus is momento & pollicis admotum vesicas efficit, è quibus apertis aqua fluit, qua fluxio à dentibus derivatur & dolor eorum tollitur, docente *Borello C. III. Obs. XXVII.* Plantis quoque pedum fermentum acerrimum *sem. sinap.* permixtum ac \dagger to rosaceo subactum applicare non inconsultum videtur. Quod si autem relictis dentibus materia peccans genas occupet, repellentia temere adhibenda non sunt, cum humores peccantes locum facile nobiliorem aut magis sensilem possint occupare, neque omnibus promiscue subjectis *empl. de meliloto* applicari debet, cum plerumque tumor maximo cum damno ad suppurationem perducatur; sed vel *Empl. superius laudata* genæ admoveri poterunt, vel*

℞. *Empl. de melilot. ℥j. Ungt. anodyn. ℥vj. cer. q. s. F. l. a. Empl. panno lineo inducendum.*

℞. *Herb. malv. melilot. aneth. ā. M. j. ros. rubr. M℥. spic. celtic. roris-mar. ā. P. j. sem. fœnuigr. lini ā. ℥ij. inc. & contus. insuant. lacculo, qui post factam in \dagger ti & vin. part. æq. coctionem expressus calide genis applicetur, commendante Joële lib. II. Oper. Med. sect. VI.*

Vel *F. Catapl. è caric. pingui. medull. pan. alb. lact. macerat. & tantillo*

L. *acetis,*

aceti, cui quoque croci aut opii aliquot gran. nec non ol. chamem. vel amygd. dulc. ʒ. una alterave addi poterit, si dolor vehementius affligat. Sin autem idem circa radices dentium gingivas occupet, solutionem doloris dentium promittens, ac ad apostema vergat, ficus assat. aut catapl. è ficub. assat. & farin. tritic. parti dolenti admoveri poterit, vel lac vaccinum, in quo fl. sambuc. chamem. melilot. aut tantillum croci, nec non caric. pingui. ebullierunt, tepide in ore detineatur, vi digerente & anodyna pollens, cum abscessu aperto mel. rosac aq. plantag. dilui eoque os collui possit. Postremo singularia quædam remedia hinc annectere lubet, in lectione Auctorum à me observata. Radicem igitur lapath. acut. rec. per taleolas concis. feliciter denti afflicto applicuit Forest. lib. XIV. Obs. V. Eadem odontalgiam, undecunque ortam specifica proprietate tollit, si colligatur vere antequam germinet & siccata denti, qui dolet, applicetur, teste Hartmann. Prax. Chym. Lib. II. Cap. LXXIII. §. 1. Rad. plumbaginis contul. & carpomanus imposita, perque noctem relicta mane maculam plumbeam relinquit & dentium dolorem evanescere facit, propterea etiam Denticaria appellata. Vid. Panaroll. Cent. IV. Obs. 10. Betonicam nasalo inditam immanem dolorem sustulisse testatur Borell. Cent. III. Obs. 8. quin & Riv. in obs. commun. se curatum vidisse refert dolorem dentium sale fraxini, quo impletum digitale mulierum est, & arteriæ temporali applicatum, ubi sentitur pulsatio, teste Fr. Hoffmanno de M. M. lib. I. c. XIX. p. 203. Officulum brachii dextri bufonis adhibet Helmontius, nec minus Heurnius os femoris dextrum bufonis carne denudat eoque gingivas dentis dolentis subinde & fortiter fricat, subito cessante dolore. Transplantationes in avellanam nucem felicissimo successu adhibitas sæpius expertum se testatur Job. Michaël. Prax. l. II. c. XXIX. tit. III. qui de transplantationibus in sambucum videri jubet Becker. in Microc. Denique puellam dolore dentium exquisitissimo afflictam catulum genis imposuisse dolentibus, effectu felici insequente, doloreque, qui remiserat, in canem (sensu quidem saniore) translato, refert magnus ille Thom. Barth. in Epist. de Transpl. Morb. & ex eo CL. Hermann. Grube de Transpl. Morb. p. m. 36. Coronidis loco adjicere lubet, evulsionem dentis affecti neque veram esse odontalgia hujus curam neque ut plurimum dolorem à Catarrho solo inductum (nam de eo, qui ob dentis erosionem aut cariem vel vermes inhabitantes obtingit, hinc non agitur) solvere, cum hac ratione Causa proxima non tollatur, ac ut plurimum dolor alios dentes invadat, imo plerumque gravius affligat, quod ob solutionem continui in gingivis factam po-

ribli multi angustentur sicque major humorum copia colligatur, etiam si per foramen sive foveam factam non nihil illorum effluat. Serio proinde monendi atque iterum iterumque hortandi sunt ægri, ne tam nobile sibi organum frustra evelii curent, quod referente *Nicol. Monard. in novi Orbis Historia* tanti faciunt incolæ Insulæ Peru, ut Diis suis sacra facturi dentes sibi eximant illosque summi cultus nomine tanquam præstantissimum optimumq; hominum donum offerant, imo in ipsa S. Scriptura *Exod. cap. XXI. v. 27.* tanti æstimatur, ut, si dominus servo dentem unicum excusserit, eum mittere propter dentem illum jubeatur, sine dubio, quod tam necessario masticationis negotio inserviat, quam, qui negligit, eum animam suam odisse jam olim Arrabes pronunciarunt. Quod si autem monitis nullis impatiens obtemperet æger, prospiciendum erit Medico, ut absque majori noxa ista peragatur evulsio, ac medicamenta eam facilitantia adhibenda sunt, quæ vid. ap. *Ettmüller. Colleg. Pract. Lib. II. Cap. XI. pag. 463. Höfer. Hercul. Med. lib. I, c. XI, River. Prax. l. III. c. I. Joël lib. II. Oper. Med. Sect. II.*

GINGIVARUM LAXITAS.

Quamvis plurima hic applicari possint præsidia, quæ ad debellandum dentium dolorem jam jam adduxi, quæque pro uvulæ relaxatæ reductione statim exhibebo; pauculas tamen easque potentiores formulas hic dare è re erit, cum non solum gingivæ ita læpius intumescant, ut ipsi dentes omnino illis obducantur ac obtegantur, sed & haud raro corruptio earum ac putredo quin & exulceratio ab humoribus præsertim scorbuticis inducta subsequatur.

℞. rad. tormentill. ℥℥. polypod. ℥ij. H. aquileg. salv. nasturt. vermicular. ā. Mj. flor. ros. rubr. M℔. coq. in s. q. aq. font. Colr. ℞. ℥ij. add. mell. ros. ℥j. rob. diamor. ℥ij. ⊖ prunell. alum. ust. ā. ℥℔.

M. D. S. Mundwasser das Zahnfleisch öfters damit zu waschen.

℞. tinctur. gumm. lacc. Myns. ℥ij. ☉ cochlear. opt. ℥ij. M. D. S. Tinctur das Zahnfleisch damit zu bestreichen.

℞. lap. medicam. Croll. ℥j. dissolv. in aq. cochlear. ☿ vermicular. an. q. s. postea filtr. dein infunde gumm. lacc. ℥ij. myrrh. O ust. ā. ℥j. stent in digestionem & extrahatur tinctura, quæ filtrata Dr. ad usum S. ut ante.

℞. rad. ari ℥ij. fol. aquileg. nasturt. ā. ℥j. thur. myrrh. alum. ust. ☉ alb. lap. medicam. Croll. ā. ℥℔. M. F. Pulv. subtiliss. add. mell. rosac. q. s. pro Linim. D. ad fictil. S. Das Zahnfleisch damit zu bestreichen.

℞. mell. rosac. syr. de ros. sicc. ā. ℥j. \circ vel \ominus q. l. ad intens. ac-
ditat. M. D. S. ut ante.

Quod si vero hæcce insufficientia sint ad tollendam putredinem for-
te abortam,

℞. ungt. egyptiac. magistral. Hildan. ℥j. ℞. alb. O ust. ā. ℥ij. mell.
rosat. ℥ij. M. F. Linim. gingivis putridis illinendum, dum tem-
pore cibandi os abluī poterit aq. prunell. semperviv. aut vino,
in quo nasturt. aquat. beccabunga aut cochlear. mācerata sunt.

Hoc si nondum sufficiat, adeoque gravior enata sit exulceratio, cum
Catarrhi amplius nomine venire ea nequeat, ad alia in præsentia-
rum progredi propositi ratio me jubet.

UVULÆ RELAXATIO.

In principio adstringentibus res tentanda erit, quæ, si humor te-
nuior sit, facile sufficient, cum deinde, eodem viscosiori existente,
salina vol. acriora in auxilium trahenda sint, quanquam nimius eo-
rum usus periculo non careat, cum sæpius ulcera aut inflammationes
subsequantur; quale exemplum legitur in *Hercul. Medico Wolffg. Ho-
feri Lib. I. cap. XI.* In servire autem hic poterunt plurima decocta ac
gargarismi Odontalgiaæ oppositi, quibus nunc seqq. addo:

℞. herb. uvul. Mij. veron. prunell. ā. M℞. flor. ros. rubr. Pij. cortic. gra-
nat. sem. cydon. ā. ℥j. coq. in vin. alb. & aq. simpl. ā. q. s. Col.

℞. ℥j. in qua dissolv. O. ℥iv. add. rob. diamor. ℥j. syr. de ros.
sicc. ℥℞. M. Dr. ad vitr. S. Gurgelwasser.

℞. fol. plantag. veron. ā. Mj. Fl. scabios. P. ij. ligustr. prunell. ā. P. j.
coq. in ∇ plantag. & prunell. ad remanent. ℥j. Col. add. rob.
dianuc. ℥j. mell. rosac. ℥℞. lap. prunell. ℥iij. M. D. S. ut ante.

℞. rob. diamor. dianuc. syr. pap. errat. ā. ℥℞. M. F. Linctus.

In ingenti dolore interdum gargarisandum cum lacte rec. cui quoque
adstringentia ac anodyna incoqui poterunt, ceu supra monui. Quod
si autem inflammatio nulla adsit, efficaciora erunt remedia, quæ
sub forma pulverum uvulæ insperguntur, aut beneficio canalis ali-
cujus simplicis utrinque patuli vel instrumenti à *Jobann. Scultet. Ar-
mam. Chirurg. Tab. IX. Fig. VII.* depicti, aut, quod ei palmam præ-
ripit, à *Guil. Fabric. Hildan. Centur. II. Obs. XXI.* exhibiti afflantur.
Hunc in finem commode usurpantur ab eodem *Hildan.* descripti
pulveres, quorum formulas hic subjungere lubet.

℞. pulv. rosar. balaustior. cortic. gran. ā. ℥℞. fol. & flor. scabios. ligustr.
ā. ℥ij. alum. ust. ℥i℞. M. F. Pulv.

℞. rad.

℞. rad. bistort. irid. flor. tormentill. gallar. immatur. ā. ʒij. flor. ros. rubr. ℥ scabios. an. ʒj. lapid. calamin. pulv. ʒiʒ. alum. ust. ʒij. M. F. Pulv. subtiliss.

Vel adhibeatur pulvis à Thonero Observ. pag. 110. descriptus:

℞. cortic. nuc. exterior. ʒij. granat. acaciæ, balaust. ā. ʒj. alum. ust. ʒʒ. M. F. Pulv. Vel

℞. piper. long. cinam. ā. ʒj. cortic. granat. gallar. immatur. an. ʒʒ. M. F. Pulv.

Nonnulli zingiber aut piper sale vulg. vel decrepitato (cui ego ☉ *cum præferendum esse judico) mistum simili ratione usurpant, ac scapulis humerisque cucurbitulas applicare jubent. Vertici quoque varia applicari solent, nec infelici cum successu (nisi forte, uti fere suspicari fas est, ille aliis sæpius debeatur causis) quanquam, qua ratione in uvulam vires suas exserere possint, in obscuro positum est, nisi forte calore actuali ac effluviis aëri communicatis sicque ei adventis id præstent, quem tamen in finem felicius suffumigia in coryza superius commendata adhibebuntur. Imponitur autem capiti succinum citr. solum vel ferment. acriori permixtum, aut ad imitationem Horstii Observ. Lib. VI. Quest. III. Tom. II. p. 301. Emplr. ex acacia cum †to ℥ gall. ust. addito uncto rosaceo, vel docente eodem Lib. II. de tuenda Valet. cap. III. Append. Tom. III. p. 306. sacculus ex pulv. caryophyll. ℥ mastich. cum bomb. except. & spiritu vini calefacto humectatus, vel mell. ℥ piper. q. s. ad vertic. Crato Consil. 77. p. 205. nucis juglandis medullam jubet contundere cum spiritu vini & futuræ coronali pultis instar imponere: vel ovum ad duritiem coctam per medium scindit & unam medietatem calidam vertici imponit. Conf. Hartm. Pr. Chym. l. II. c. LXXXIX, qui etiam capillos verticis sursum & fortius & paulatim trahere jubet, donec faciant sonitum; quod an aliquid præstare possit, subdubito. In infantibus sublevari columellam Joël Med. Pract. lib. II. sect. IX. testatur, si eorum vertici charta munda quadruplicata lactis muliebr. ℥ aq. rosac. (addit. Lib. IX. sect. III. etiam major.) an. part. eq. simul mixtis imbuta aliquoties imponatur. Quod si autem graviores ob causas, medicamentis licet potentioribus adhibitis, uvula reduci nequeat, summitatem ejus abscindere necessitas jubebit: qua de operatione vid. Hildan. loc. cit. Scult. l. c. Fig. III. Hier. Fabrit. ab Aquapend. de Oper. Chirurg. p. 63. non neglectis cautelis, quas River. Prax. lib. VI. cap. VI. recenset.

TONSILLARUM TUMOR.

Quandoquidem eadem hic, quæ in angina notha, conveniunt præfidia, quin & tonsillarum tumor in illa simul nonnunquam obvenit, remedia jamjam proponenda hic quoque in usum trahantur, siquidem inflammatorius aut ad suppurationem tendens inque abscessum abiens tumor jam non amplius catarrhis accenseri meretur adeoque meam hac vice non efflagitat curationem.

ANGINA NOTHA.

Cum viscosius hic serum sive mucus quidam crassior peccare consueverit, incidentibus ac discutientibus res agenda maxime erit, quibus in principio mali adstringentia addere juvabit, ut fibræ partium affectarum corroborentur, sicque adversus irruentis feri impetum nonnihil muniantur. Requiritur insuper solers Chirurgi opera, qui aliquoties de die spatula, fol. salviæ, linteamine, aut linteis carptis bacillo in formam penicilli alligatis, singulis tamen prius † to aut succo semperviv. rec. expr. ac tantillo \ominus *ci acuato intinctis, linguam, palatum, ipsasque ægrotantis fauces, prope tonsillas præsertim ac uvulam, sensim sensimq; ac leniter quidem (ne à duriori scil. frictione partes ipsæ lædantur ac veluti exorientur) ab inhærente mucorepurget, interjecta tamen sæpius gargarisatione, mucum nonnihil solutum ablutura partesque ulterius mundatura, in cuius gratiam, ut circa partes posteriores eo felicius peragatur, ope siphonis gargarismata convenientia ab eodem immittantur, quorum sequentes dare libet formulas:

℞. ∇ prunell. \mathfrak{z} ij. plantag. tarax. sambuc. \mathring{a} . \mathfrak{z} ij. syr. granator. \mathfrak{z} j. rob. diamor. dianuc. \mathring{a} . \mathfrak{z} ℞. Tinct. gumm. lacc. Myns. \mathfrak{z} ij. M. D. ad vitr. S. Gurgelwasser laulicht zu gebrauchen.

℞. fol. plantag. flor. ros. rubr. sambuc. \mathring{a} . Mj. Coq. in s. q. aq. font. Col. ℞. ℥ij. add. Syr. granator. \mathfrak{z} j. lap. prunell. \mathfrak{z} j. sacch. \mathfrak{h} ni \mathfrak{z} ℞. M. D. S. ut ante.

℞. fol. tarax. plantag. flor. prunell. ros. rubr. pap. errat. \mathring{a} . M℞. cortic. granat. \mathfrak{z} ℞. \bigcirc ust. \mathfrak{z} ℞. Coq. in s. q. ∇ font. Col. ℞. ℥ij. add. rob. diamor. \mathfrak{z} j. syr. pap. errat. de scabios. \mathring{a} . \mathfrak{z} ℞. \ominus *ci \mathfrak{z} ℞. M.

℞. fl. ligustr. sambuc. \mathring{a} . Mij. Coq. in ∇ font. q. s. Col. ℞. ℥ij. add. rob. diamor. \mathfrak{z} j. \ominus *ci \mathfrak{z} ℞. M.

℞. rad. alth. \mathfrak{z} j. fol. plantag. Mj. veron. fl. prunell. \mathring{a} . M℞. malv. sambuc. pap. errat. \mathring{a} . P. ij. sem. cydon. \mathfrak{z} ij. levistic. sinap. \mathring{a} . \mathfrak{z} ij. coq. in s. q. aq. hord. Col. ℞. ℥i℞. add. rob. sambuc. diamor. mell. rosat. colat. \mathring{a} . \mathfrak{z} ℞. \ominus *cilap. prunell. \mathring{a} . \mathfrak{z} ℞. M. D.

℞. ∇

℞. ▽ fol. tarax. fl. rosar. sambuc. ā. ℥ij. rob. diam. dianuc. ā ℥iij. ☉
 ☉ *ci ☉. Dig. vj. M.

℞. aq. fl. sambuc. ℥iv. myrrh. pulv. ℥ss. spir. vin. rectific. ℥iij. ☉ ☉ *ci
 ☉ j succ. tarax. expr. ℥ij. M. pro gargarismat. ad imitationem
 Fr. Deckeri Annot. ad Paul. Barbett. Prax. lib. II. c. I.

℞. rob. diamor. dianuc. mell. rosat. colat. ā. ℥j M. D. S. Nach dem
 Gurgeln den Mund inwendig damit zu bestreichen.

℞. empl. diachyl. simpl. ℥ij. melilot. ℥j. cum ☉☉ chamemel. q. s. F. l. a.
 Magdal. D. S. Pflaster aufgestrichen / auswendig oben um den
 Hals zu legen.

℞. empl. de melilot. ℥j farin. sem. lini foenugr. ā. ℥ij. ol. chamem. cer.
 ā. q. s. M. F. l. a. Empl. D. S. ut ante.

℞. unguent. anodyn. ℥ij. ☉☉ melilot. ℥j. nid. hirund. alb. græc. pulv.
 ā. ℥j. cum cer. q. s. F. l. a. Unguent. S. Salbe zwischen einem
 doppelten Leinwand laulich um den Hals zu legen.

℞. ol. amygd. dulc. ℥j. chamem. sem. lin. ā. ℥j anis. dest. ☉ss. cera. ☉j.
 M. F. l. a. Linim.

℞. cepar. sub. ciner. cod. ℥iij. pulv. foenugr. orob. lin. ā. ℥ss. croci ℥ss.
 ol. irin. q. s. M. F. Catapl. tepide imponendum.

Cataplasmata è rad. herb. similibusque ▽ & incoctis parata consul-
 to nulla adjicio, siquidem non solum madore suo fibras humectant ac
 relaxant, verum etiam calore actuali (frigida enim plane adhibenda
 non sunt) serum facile fundunt ac tenuius reddunt, sicque copiosio-
 rem ejus collectionem promoventia malum sæpius adaugere obser-
 vantur, in angina vera pro abscessu maturando feliciter forte adhi-
 benda. Suffitus incidentes pag 74. propositi commodius hinc in usum
 vocari posse videntur; neque, præsertim si gravius malum affligat,
 VS. negligenda est, revulsionis, quam vocant, sanguinemque sæ-
 pius admodum viscosum minuendi motuque celeriori donandi gra-
 tia in brachio celebranda, utpote quam in angina vere notha &
 absque ulla inflammatione affligente insigne semel iterumque attu-
 lisse scio levamen.

BRANCHUS.

Eodem modo sese res hinc habet, ac in Rheumate, nisi quod medica-
 menta externa commodius & utilius hinc adhiberi possint, præsertim
 si serum viscosius peccet, cum tenuiori eodem existente haud adeo
 multum præstare posse videantur. Inservient autem eadem, quæ
 jamjam anginae opposui; quare ulterius statim progredi nunc licebit.

RHEU-

Cum pulmones, quorum bronchia in catarrho specialiter dicto afficiuntur, in ipsa thoracis cavitate, ossibus undique fere munita, reconditi sint, vix alia hic adhiberi poterunt præsidia, quam quæ pro debellanda causâ antecedente superius adduxi, observando tamen, esse utile, si aliquamdiu serventur in ore, quo paulatim ad fauces pergentia bona sui parte transeant in asperam arteriam, sicq; copiosius jungantur pituitæ incidenda (aut sero fluidiori inspissando). Quicquid autem deglutitur, longiore via redire potest cum sanguine ad pulmones, ceu egregie docet Sylvius de Meth. Med. Lib. II. cap. XVIII. §. XXVI. Hunc in finem, præsertim si tenuius serum peccet, l. c. §. XXIX. & XXXII. rotulas & trochiscos extollit, qui ore diutius contenti & paulatim saliva dissoluti sensim ad asperam tendunt arteriam, cum admodum probabile videatur, aliquam salivæ portiunculam ad latera asperæ arteriæ descendere eamque (quanquam potissimum id præstent glandulæ bronchiales, quarum pag. 8. mentionem feci) hac ratione interius oblinire, confirmantibus id fluidis acrioribus assumtis, utpote quæ, etiamsi uno impetu deglutiantur, ipsam nonnunquam asperam arteriam irritare tussimque satis vehementem ac sæpius pertinacem excitare observantur. Quapropter huic præsertim usui sequentes inserviant formulæ, serum viscosius attenuaturæ:

℞. loch. de scylla, syr. de byssop. ā. ℥j. julep. cinam. zij. essent. lign. sassafr. ā. ℥j. M. D. cum bacill. liquirit. S. Erweichender Brustsafft / öffters von dem darein getunckten Hölzklein / oder aus einem Löffel langsam zu lecken.

℞. syr. de veron. mell. ros. simpl. ā. ℥ij. ℞ fl. anth. ℥iβ. M. D. S. ut ante.

℞. oxym. squillit. ℥ij. julep. cinam. ℥j. ℞ anis dest. gt. vj. M.

℞. syr. de byssop. ℥ij. oxym. squill. ℥j. acet. destillat. zij. M.

℞. syr. conserv. zingib. ℥j. ∇ asthmat. Schröder. zij. ℞ Oli cum ¶ parit. ℥j. M.

℞. sperm. cet. ℥β. dissolv. in aq. serpill. ℥j. ℞ fl. anth. ℥β. add. syr. de beton. zij. M.

℞. conserv. menth. ℥β. cortic. aurant. condit. ℞ inc. zij. zingib. in Ind. cond. spec. arom. caryoph. pro morsul. imper. ā. zij. ℞ mac. dest. gt. ij. cinam. gt. j. cum s. q. sacch. in ∇ cinam. solut. M. F. l. a. confect. in morsul. D. S. Morsellen Stückweise in den Mund zu halten.

℞. spec. aromat. rosat. diarrhod. abbat. ā. ʒj. ☉ citr. dest. gt. iv. cum
 s. q. sacch. in ▽ fl. anth. solut. M. F. l. a. Conf. in rotul. D. S.
 Scheuffelein in dem Mund langsam zergehen zu lassen.

Incrassando sero tenuiori seqq. destinata sunt:

℞. loch. san. Expert. ʒiʒ. syr. de jujub. pap. alb. ā. ʒj. M. D. S. Brust
 Saft öftters davon zu schlecken.

℞. syr. de erysimo Lobel. de scabios. loch. de caulibus vel de farfar. ā. ʒj.
 julep. violac. ▽ papav. errat. ā. ʒj. M.

℞. loch. de pap. alb. syr. de jujub. de ros. sicc. oxymell. simpl. ā. ʒj. M.

℞. ol. amygd. dulc. recentiss. expr. ʒj. sacch. cand. ʒʒ. mucilag. sem. psyll.
 cum aq. ros. extr. ʒiʒ. M.

℞. specier. diatrag. frig. rec. diaireos usitat. ā. ʒiʒ. thur. masc. myrrh.
 croc. austr. ā. ʒj. M. cum s. q. sacch. in ▽ fl. pap. errat. solut. F.
 l. a. Confect. in rotul. D. ad scatul. S. Brust-Scheuffelein öf-
 ters in dem Mund zu halten.

℞. spec. diair. usit. ʒij. flor. ☿ ʒij. ol. anis. destill. gt. vj cum sacch. fi-
 niss. ʒiij. in ▽ scabios. solut. M. F. l. a. Rotul. D. S. Absonderliche
 Schwefel-Rüchlein.

℞. succin. præp. ʒj. ☿ sigill. bol. arm. sem. pap. alb. ā. ʒʒ. cum s. q.
 sacch. in ▽ tussilag. solut. M. F. l. a. Rot. D.

℞. Rotul. Sylvii Prax. lib. I. cap. XX. s. XXXVII. descript. ʒʒ. D. S.
 Brust-Rüchlein zuweilen eines im Mund zu nehmen.

℞. MP. de cynogl. vel styrac. Sylv. gr. vj. cum s. q. sacch. albiss. in ▽
 ros. solut. F. l. a. Rot. vel trochisc. jubente Sylv. loc. superius cit.

℞. Extract. liquirit. ʒj. spec. diatrag. frig. myrrh. sacch. penid. ā. ʒj.
 cum s. q. syr. de jujub. F. l. a. Pilul. major.

℞. troch. becch. alb. ʒj. D. S. Husten-Zeltlein.

℞. sem. melon. excortic. pap. alb. ā. ʒij. troch. becch. alb. ʒj. flor. ros.
 rubr. storac. calamit. oliban. ā. ʒj. croc. austr. ʒʒ. extract. liquir.
 ʒʒ. ol. fœnic. destill. gt. vj. cum s. q. mucilag. gumm. tragacanth.
 vel arabic. alb. ▽ ros. fact. F. trochisc. sublinguales.

℞. spec. diapenid. Nic. rec. diatrag. frig. rec. ā. ʒj. ☿ ii diaph. succin.
 præp. ā. ʒʒ. diacod. in solid. usitat. ʒʒ. succ. liquir. inspiss. ʒiʒ. cum
 mucilag. sem. cydon. aq. fœnic. ☿ cinam. extr. F. l. a. Trochisci.

Commendari præterea merentur vapores & suffumigia pag. 75. lau-
 data, sensim ore haurienda aut aëri associanda, ne, si in majori copia
 attrahantur aëremve, confertim ei admixta, crassio rem reddant, re-
 spiratio difficilis reddatur, aut metus suffocationis, si qui adest, teme-

re augeatur. Externe nonnulli pectori admoveere solent emplast. & unguenta, inter quæ maxime eminent *Empl. filii Zachie, diasulph. Ruland. Ungu. pectorale August. Resumtiv.* vel sola vel admixto butyro, pinguedinibus, axungiis, oleisque, seorsum etiam inungi solitis, v. g. *irin. salv. anis. nardin. laurin. violar. amygd. dulc. lil. alb. &c.* quanquam utrum ea præstare hic aliquid possint, præterquam calore blando pectus fovendo, & sanguini paucissima forte effluvia per longissimas ambages pulmonibus deferenda communicando, iis cogitandum relinquo, quibus

De meliore luto finxit præcordia Titan.

DYSPNOEA, ASTHMA, ORTHOPNOEA.

Quæ de Rheumate dicta sunt, ea hic quoque locum inveniunt, nisi quod in ipso paroxysmo alia insuper remedia in auxilium trahenda sint, utpote clyster acrior, nec non V. S. sanguinem imminuens motumque ejus à quacunque causa inhibitum accelerans & restituens, ut hac ratione, etiamsi tardius jam, respiratione imminuta, per pulmones circuletur, imo quodammodo in ipsis stagnare incipiat, motus tamen ejus conservetur, augeatur atque restituatur. Conf. quæ jamjam in Catarrho suffocativo de iisdem monebuntur. Laudantur præterea à Practicis plerisque, felicem successum sæpius expertis, Vomitoria, quæ omnino exhibenda suaserim, nisi vel vires prosequendo vomituriendi conatui impares exstiterint, vel gravius aliquod pulmonum vitium aut debilitas eorundem aliæve circumstantiæ vomitum prohibuerint, vel denique serum admodum viscosum & ad evacuationem subeundam ineptum præparationem & attenuationem præmittendam postulaverit. Etenim exhibitio vomitorio non solum à gula sursum mota aspera arteria simul attollitur, ejusque hemicycli versus se invicem propius adducuntur, quin & pulmones ipsi à diaphragmate reliquisque thoracis musculis versus superiora adiguntur, constringuntur ac leviter quasi comprimuntur; verum etiam fibræ musculares, tracheam ac bronchia ubique stipantes, ultimos quasi nisus, per consensum irritatæ, exserunt, simulque plus solito aëris necessario una vice emittitur atque exterminatur. Jam ergo, cum ab illa fibrarum contractione aërisque expiratione s. n. omnis mucis è partibus hisce rejectio perficiatur, adeo ut eam pro lubitu etiam unusquisque adjuvare queat, nullum dubium esse poterit, quin, dum ob assumptum vomitorium fibræ sese fortius contrahunt, aërque copiosius exploditur, promptius quoque

que inhærens bronchiis materia elevetur ac eliminetur, præsertim cum nonnunquam pus phthificorum per vomitoria evacuatum esse observationes Practicorum testentur, serumque illud salivale, quod rejecta jam saburra ventriculi & nihilominus tamen adhuc durante vomitu ægre rejicitur, ex ipsis bronchiis ac trachea (quam simul laborare conjunctus aëris emissi sonitus significat) aliqua ex parte proficisci admodum probabile videatur. Quid? quod & ob insignem hic concurrentem corporis concussionem, pulmonum à musculis thoracis factam compressionem, ipsarumque cellularum pulmonalium à fibris muscularibus, eas undique stipantibus (vid. oculatissimos Anatomicos, *Marc. Malpighium in Epist. de Pulmon. I. & Willis. Pharm. Rat. P. II. c. I. p. m. 8. & 9.*) ac per consensum nunc contractis inductam constrictionem tardior sanguinis motus acceleretur, ipseque fluidior ac tenuior reddatur, quin & in pulmonibus jamjam stagnaturus felicissime ulterius protrudatur. Sequentes igitur nunc pro vomitu ciendo dare libet formulas, quamvis forte fumus nicotianæ per tubulum sensim attractus & gutture haustus, cum periculum sæpius hic in mora sit, in affectu nostro reliquis palmam præripiat.

℞. ♀ *emet. Myns.* gr. ij. vel iij. ♀ *Blat.* gr. vj. ♂ *anis. dest.* gt. j.
M. F. Pulv. D. S. Brechpülverlein.

℞. *hyssop.* ℥j. *oxysacch. emet. Ludov.* ℥ß. ♀ *Blat.* gr. iij. M. D. S.
Brechträncklein.

℞. ▽ *menth. serpill. benedict. Ruland.* ā. ℥ß. vel ℥vj. *cinam.* ℥ij. M.

℞. ▽ *hyssop.* ℥iß *lil. convall. c. V. syr. emet. Sal.* ā. ℥ß. *crem.* ♀ *chalybeat.* gr. vj. M.

CATARRHUS SUFFOCATIVUS.

Cum eadem ratione curatio hic instituenda sit, qua ea in vulgari Rheumate s. Catarrho specialiter dicto peragitur; (de ea enim suffocatione hic solum loquor, quæ à catarrho sive sero in pulmonibus collecto & stagnante inducitur) pauculis tantummodo edocendum hic erit, quid in ipso suffocationis paroxysmo agendum esse videatur. Primo itaque omnium ex unanimi ferme Practicorum consensu hic laudandus venit clyster fortior ac acrior, quem revulsionis, quam vocant, gratia absque ulla mora ægroto injiciendum admiserim, non quidem quasi humores à capite in pulmones alias delapsuros ad intestina alliciat, sed quod sanguinis motum versus viscera abdominis magis concitando, largiorem feri in glandulis intestinalium

sequestrationem promovendo ac denique sanguinem particulis suis acrioribus fluidiorem reddendo angustiis hisce pulmonum nonnihil mederi posse videatur. Formulæ tales esse poterunt :

℞. rad. enul. aristoloch. rot. ā. ℥℥. herb. origan. centaur. min. marrub. rut. ā. Mj. fl. salv. chamæm. ā. P. ij. sem. dauc. nasturt. fœnic. ā. ℥ij. pulp. colocynth. in petia ligat. ℥℥. coq. in s. q. aq. fontan. Col. ℞. ℥viiij. add. elect. hier. logad. hier. cum agar. ā. ℥℥. vitell. ov. n. j. sal. gemm. ℥ij. M. pro Enem.

℞. rad. angelic. pyrethr. ā. ℥j. herb. beton. hyssop. marrub. rut. ā. M. j. summitat. aneth. P. ij. sem. cartham. in pet. ligat. agaric. in pet. lig. ā. ℥ij. coq. in aq. commun. Colat. ℞. ℥vj. vel ℥viiij. add. el. diacathol. ℥℥. hier. colocynth. mell. anthosat. ol. rutac. ā. ℥iij. anis. ℥℥. sal. gemm. ℥j. M. pro Enem.

Quod si autem diutius moretur clyster, alvus ad ejusdem dejectionem stimuletur suppositorio officinali acriori, vel simili hunc forte in modum parato :

℞. troch. alhandal. ℥℥. rad. ellebor. alb. pulv. ☉*ci pat. ā. ℥j. cum s. q. mellis ad spissitud. coct. F. suppositoria n. ij. ☉☉ rutac. illinenda.

℞. rad. ellebor. pulv. ℥℥. fell. taurin. inspiss. ℥j. cum s. q. mell. anthosat. F. suppositor. n. j.

Reddito clystere, vel, si periculum in mora esse animadvertatur, etiam ante clysteris applicationem (ne, dum ille componitur, æger suffocetur) ad VS, tanquam sacram salutis anchoram confugiendum erit, quæ in brachio vel pede celebrari poterit, quantitate detrahenda ex ægri tolerantia conjicienda. Ad aperta enim vena promtius vasa venæ istius capillaria sanguinem è poris primi generis recipiunt, hincque ille in poros istos è vasis arteriarum capillariibus, in hos è ramis majoribus, inque eos è trunco descendente ipsoque sinistro cordis ventriculo liberius effunditur, ut ita sanguis aliquantum celerius, quam alias solet, ex ipsis pulmonibus per venam pulmonalem in sinistram cordis auriculam & ventriculum possit deferri, cumque proinde celerius è pulmonibus refluat, quam advenhitur, aliqua simul stagnantis seri & sanguinis (vid. pag. 8.) pars una cum modo allato sanguine venam pulmonalem ingrediatur. Præterea cum pertusa vena vel nihil vel tantillum sanguinis venæ cavæ dextroque cordis ventriculo revehat, sed, qui reduci deberet, sanguis per foramen factum effundatur, necesse est, ut eo temporis

spatiolo, quo vena adaperata servatur, tanto minor sanguinis, quam alias solet, copia è dextro cordis ventriculo pulmonibus transmittatur, quantum per V. S. istam evacuatur, sicque rursus vena pulmonalis notabiliter depleta magnam stagnantium humorum partem possit absorbere. Quando autem occlusa denuo vena sanguis brevi post æquali celeritate ac quantitate per pulmones movetur, jamque non amplius ea, quæ modo exposui, commoda habentur; nihilominus tamen, cum ipsa massæ sanguineæ quantitas per V. S. imminuta fit, minor ejus, quam antea, copia ad pulmones deducitur, sicque sensim aliqua collectorum humorum portio venam pulmonalem poterit subintrare, ne nunc dicam, quod sanguinis motus vena secunda acceleretur, adeoque & illi, quæ jam in pulmonibus stagnat, portioni idem sine dubio hac ratione paulatim restituatur. Subjungi hisce merentur quæ Eruditissimus *Malachias Thruston* in *Diatrib. de Respiration. usu primario* sect. 14. p. 77. hac de re disserit, *In omni pene, iniquiens, suffocationis periculo undecunque illud immineat, constantibus viribus aut non omnino prostratis usu compertum est, VS. liberali manu celebratam (saltem in præsens) prodesse. Pertusa siquidem vena sanguinem versus pulmones properantem aut etiam jam in illis congestum aliorum ducimus, adeoque pulmones ab onere suo se paulatim liberant. Quin etiam aërem haustum depleta nonnihil vasa libenter excipiunt: is autem cum sanguine commixtus eundem fluxiliorem facit & ad fermentationem proclivior.* Ego certe plusquam semel expertus sum, quosdam ambelosos, quorum anima jummis, ut ita dicam, labris hævere tum sibi tum adstantibus amicis visa est, tam subito levamen hoc pacto sentiisse, ac si per factum vulnusculum vitam prius aufugientem retraxissent; adeo in ipso opere se novo spiritu donatos exclamabant. Quod si timiditas ægri VS. abhorrentis, aut aliæ circumstantiæ eam prohibuerint, cucurbitulæ scarificatæ applicandæ erunt, non neglectis iisdem absque sacraficatione, quin & frictionibus extremorum, quarum usum pag. 70. declaravi. Sed quid de Vomitoriis nunc dicendum videbitur? laudantur certe ab his, culpantur ab illis! Ut paucis me expediam, nolim ego in ipso paroxysmo (nisi forte tunc demum incipiat) ea cuiquam propinare, cum sanguis, quem actu in pulmonibus stagnare supra monui, non ita feliciter ac in paroxysmo astmatico ex iisdem (nec enim alia ratione vomitoria prodesse poterunt) exprimatur, cum tantam copiam vena pulmonalis illico recipere nequeat, ipsumque cellulas pulmonum occupans serum sanguinem remoretur, adeo ut in isto

vomituriendi conatu præsentissimum periculum immineat necesse sit, vel vasa sanguifera à sanguine distenta ob nimiam illam corporis concussionem ruptum vel ægrotum ob inhibitam inspirationem, cum jam antea vix tantillum, nec restituta ea plus aëris ob nimiam sanguinis replentis copiam haurire possint pulmones, penitus iri suffocatum. Quapropter omisso vomitorio ad VS. tanquam divinum Medicus auxilium ocyus confugiet, quo ægrum, etiamsi jam in perditis ac desperatis habitum, ita sublevabit, ac si aliquis ei è machina Deus affulgeat, cum deinde post aliquod temporis spatium, si vires aliæque circumstantiæ responderint, vomitorium offerri possit, ut in bronchiis forte hærens vesiculasque pulmonales deinde subintrando paroxysmum rursus inducturum serum eliminetur, atque sanguis, si forte adhuc in pulmonibus abundet, extrudatur, non neglectis remediis potentioribus, sanguinem stagnantem solventibus ac attenuantibus, quorum sat magnam copiam superius suppeditavi.

CATARRHUS GULÆ ET STOMACHICUS.

Cum, quæ per os assumuntur, immediate gulam ac ventriculum contingant, ea quoque potentissime causam affectuum horum proximam infringent atque corrigent, quibus subjungi poterunt pro incrassandi ac adstringendi scopo externa varia jamjam adducenda; ubi vero calidioribus, quæ vocantur, remediis opus fuerit, inungatur regio ventriculi (gulæ enim externis hisce vix commode succurri poterit) ☉☉ *absynth. menth. nardin. rorismar. juniper. macis, caryophyll. nuc. mosch. mastich. succin.* aliisque ☉e volat. plus minus acriori gaudentibus, aut *ol. stomachal. comp. Craton. balsamove Peruviano*; vel imponatur ei *Empl. stomach. Mysf. de bacc. laur. cerat. stomach. Gal.* vel è *mastich. galban.* aut aliis gummatibus super alutam extensis parat. Vel

℞. *ol. nardin. menth. ā. ꝥß. juniper. dest. ꝥj. caryophyll. dest. gt. iij.*
M. D. ad vitr. S. Vermischtes Del/ den Magen warm damit zu schmieren.

℞. ☉☉ *menth. absynth. ā. ꝥß. mastich. ꝥij. macis dest. caryophyll. destill.*
ā. gt. iij. *balsam. peruvian. ꝥß. M.*

℞. ☉☉ *nardin. mastich. ā. ꝥij. nucist. expr. ꝥj. spec. arom. caryoph. rad.*
ari pulv. ā. ꝥj. ☉☉ anth. dest. ꝥß. cum pauca cer. M. F. l. a. Un-
guent. D. S. Magen-Sälblein.

℞. *rad. galang. belen. ā. ꝥß. herb. absynth. menth. organ. rorismar.*
ā. *Mj. sem. nasturt. bacc. laur. ā. ꝥij. caryophyll. arom. mac. ā. ꝥj.*

Incis.

Incis. & contus. M. D. ad saccul. è sindon. rubr. parat. S. Säcklein in starckem Wein auffieden zu lassen / und hernach ausgeprest warm auf dem Magen zu halten / oder nur trucken zu tragen. Decocto quoque huic calido spongia immerfa ventriculo applicetur.

℞. *tacamahac. rad. ari pulv. ā. ʒj. caryoph. arom. pulv. ʒʒ. 〇〇 menth. absynth. ā. ʒʒ. anth. dest. gt. viij. ladan. cer. ā. q. s. M. F. l. a. Empl. & extend. super alut. in form. scuti stomach. D. ad chart. S. Magen-Schild.*

℞. *rad. galang pimpinell. pulv. ā. ʒj. bdell. opopon. 〇〇 nucist. expr. ā. ʒij. ol. nardin. ʒj. caryophyll. dest. gt. vj. gumm. carann. q. s. M. F. l. a. Empl. D. S. ut ante.*

℞. *emplastr. de bacc. laur. ʒʒ. tacamahac. gumm. ammon. in ʒto solut. ā. ʒij. spec. arom. ros. rad. ari pulv. ā. ʒj. 〇〇 nuc. mosch. expr. balsam. peruv. ā. ʒʒ. cer. terebinth. ā. q. s. M. ac extend. super alut. & prætenf. sindon. rubr. interpass. & aspers. 〇〇 citr. destill. macis dest. ā. gt. ij. D. S. Magen-Schild mit Bändern übergebunden zu tragen.*

DIARRHOEA SEROSA.

Si viscosius minusque acre peccet serum, ægerque statim ab initio hujus mali, constantibus adhuc viribus, Medicum expetierit auxilium, nec adeo copiosæ aut crebræ fuerint dejectiones, attenuantia & evacuantia, interque ea purgantia quoque leniora per os exhiberi poterunt, adstringentia deinde fluxumque nimium cohibentia rite subjungendo. Quod si vero diuturnior ac copiosior fluxus viresque debiliores celerem desideraverint opem, serumque acrius extiterit, pugnandum statim erit enematis nunc acrioribus nunc vero mitioribus, ut intestinis adhærens pituita incidatur ac eliciatur, sicque deinde adstringentia quovis modo adhibita feliciter possint operari. Contra si tenuiores ac acrimoniæ expertes humores in culpa esse observentur, Medicus mature vocatus incrassantibus ac evacuantibus diaphor. diureticis quin & purgantibus phlegmagogis remaget; sin vero (quales sæpius peccare solent) acriores extiterint, purgantium loco clysteres minus acres in usum vocabit, qui repurgent intestinorum tunicas atque demulceant, adstringentibus deinde vel per os exhibitis (qualia supra inter incrassantia adduxi) vel alio modo applicatis corroborandas & adversus nimium humorum influxum tempestive muniendas.

- ℞. rad. imperat. ℥ij. pyrethr. ℥j. herb. hyssop. organ. rut. centaur. min. ā. Mj. pulp. colocynth. in pet. ligat. ℥j. coq. in s. q. ▽ font. col. ℞. ℥x. vel ℥ij. add. hier. simpl. ℥vj. mell. anthosat. ℥℔. ol. rut. ℥i℔. M. D. cum vesic. & instrum. major. S. Abledigendes Clystier.
- ℞. herb. major. organ. rōrismar. centaur. min. summit. serpill. ā. Mj. sem. cartham. in pet. ligat. ℥℔. coq. in s. q. ▽ font. col. ℞. ℥x. add. el. diacathol. ℥℔. hier. diacolocynth. mell. rosat. ā. ℥ij. ⊖ comm. ℥ij. M. D. S. ut ante.
- ℞. fol. malv. parietar. ℥ial. viol. ā. Mj. flor. chamem. verbasco. ā. P. j. hord. integr. furfur. ā. Mj. coq. in ▽ font. q. s. Col. ℞. ℥ij. add. mell. rosat. ℥i℔. M. D. S. Ausspühlendes Clystier.
- ℞. Decoct. hord. ℥ij. mell. anth. ℥i℔ sal. gemm. gr. vj. M. D. S. ut ante.
- ℞. rad. alth. lil. alb. ā. ℥j. fol. malv. alth. fragar. ā. Mj. fl. chamem. sambuc. ā. P. ij. sem. lin. ℥ij. fœnugr. anis ā. ℥j. Inc. & cont. coq. in ▽ font. ℥ij. ad dimidias. Col. add. ungt. clysmat. ℥iij. ol. lil. alb. ℥j. mell. rosat. ℥℔. M. D. S. Linderndes Clystier.
- ℞. lact. vaccin. in quo filices Δiti exstincti sunt ℥x. dissolv. in eo sevi hedin. ℥i℔. ol. viol. rosar. ā. ℥j. vitell. ov. n. ij. (ac si fortius expetatur laudan. opiat. gr. iij. vel iv) M. D. S. ut ante.
- ℞. rad. bistort. tormentill. ā. ℥j. symph. ℥℔. fol. querc. plantag. myrt. fl. ros. rubr. ā. M. j. coq. in s. q. ▽ font. Col. ℞. ℥x. add. mell. ros. col. ℥i℔. vitell. ov. n. j. M. D. S. Anhaltendes Clystir.
- ℞. rad. consol. maj. ℥j. tormentill. bistort. ā. ℥j. herb. plantag. equiset. sanguisorb. ā. Mj. sem. sangu. dracon. plantag. ā. ℥i℔. coq. in s. q. lact. vacc. Col. ℞. ℥x. add. mell. rosar. col. ℥j. vitell. ov. n. j. M. D. S. ut ante.
- ℞. rad. tormentill. pulv. cortic. granat. pulv. ā. ℥j. croc. ♂ adstr. ℥i℔. succ. plantag. inspiss. ℥i℔. sangu. dracon. ℥j. cum s. q. mell. rosac. M. F. l. a. Supposit. n. iij. vel iiij. D. S. Anhaltende Stuhlzäpflein.
- ℞. flor. chamem. pap. errat. ros. rubr. ā. ℥j. castor. ℥j. opii corr. gr. vj. cum s. q. mell. coct. M. F. l. a. Suppol. n. ij. vel iij. D. S. Lindernde Stuhlzäpflein.
- ℞. succin. citr. mastich. sem. plantag. myrtill. ā. ℥ij. flor. rosar. rubr. P. j. M. F. Pulv. gross. D. S. Zum Räuchern.
- ℞. ol. laurin. myrtill. ā. ℥℔. cydon. mastich. ā. ℥ij. M. D. S. Del den Leib warm damit zu schmieren.
- ℞. unguent. comitiss ℥j. D. S. Salb den Leib damit zu schmieren.

℞. rad. fymph. cort. granat. ā. ʒij. croc. ♂ adstring. ʒij. sangu. dra-
con. ʒj. ol. myrtill. cydon ā. ʒij. cere q. s. M. F. l. a. unguent. D. S.
ut ante.

℞. theriac. venet. ʒij. croc. ♂ adstring. ʒj. Oli ♂. gr. xvj. M. D. S.
In den Nabel zu streichen oder überzulegen.

℞. ferment. acerr. vel mic. panis tosta ☉ † to irror. ʒij. pulv. rad. tor-
mentill. gallar. ā. ʒj. nuc. mosch. sangu. dracon. ā. ʒʒ. M. cum †
rosac. q. s. pro Catapl. D. S. Etwas warm über den Leib zu legen.

℞. ferment. acerr. ʒiʒ. pulv. cort. granat. ros. rubr. ā. ʒj. mastich. croc.
♂ stypt. ʒj. M. D. cum † to vin. acerr. pro Catapl. S. ut ante.

℞. mastich. ʒʒ. thuris, sangu. dracon. bol. arm. lap. hemat. sem. plantag.
ā. ʒij. pulv. subtiliss. M. & excip. cum album. ov. ☉ † ti rosac.
an. q. s. in form. Catapl. D. S. ut ante.

℞. theriac. venet. ʒiʒ. croc. ♂ adstring. ʒj. Oli ♂ ʒʒ. ☉ mac. dest.
gt. j. M. & induc. super alut. in form. orbis minoris vitrei.
D. S. Über den Nabel zu legen.

℞. empl. de crust. pan. ʒʒ. de bacc. laur. ʒij. cum ☉☉ mast. M. & induc.
super alut. in form. rot. major. D. S. Pflaster über den Leib zu legen.

℞. empl. diaphæn. frig. de crust. pan. ā. ʒiij. croc. ♂ stypt. ʒij. Oli.
♂ ʒj. cum ol. nucist. expr. ʒj. F. Empl. D. S. ut ante.

℞. empl. de bacc. laur. de crust. pan. ā. ʒiij. mithrid. damocr. vel theriac.
opt. ʒij. mastich. ʒj. croc. ♂ adstring. ʒij. ol. nucist. expr. bals.
indic. ā. ʒʒ. M. F. Empl. D. S. ut ante.

℞. rad. bistort. pulv. gallar. pulv. ā. ʒij. sem. plantag. mastich. sangu.
drac. ā. ʒj. croc. ♂ adstr. ʒij. ol. nucist. expr. ʒij. cum terebinth.
venet. q. s. M. F. Empl. D. S. ut ante.

Vulgo crustam panis tostam ac † to rosac. irroratam pulvereque nuc.
mosch. conspers. ventri admovent : nec sua hic utilitate destituen-
tur suffumigia, quæ supra, ubi de coryza egi, exhibui, ac tandem si
incidentia ac attenuantia desiderentur, ea hic in usum trahantur,
quæ pag. 94. catarrho stomachico debellando destinavi.

Coronidis loco non possum non animadvertere in illos, qui,
etiamsi jam aliquot dies diarrhœa duraverit, humoresque tenuiores
ac insigniter acres in culpa fuerint, nihilominus tamen ab initio cu-
rationis purgans aliquod exhibere solent, cujus beneficio hærentes
jam in intestinis humores eliminantur, ut deinde remota causa hac-
ce irritante facilius, si Diis placet, nimius ille fluxus possit cohiberi.
Etenim toto hi ipsi cœlo aberrare mihi videntur, siquidem neglectis
vel non intellectis Artis nostræ regulis parti afflictæ majorem ad-

dunt afflictionem, cum & nimius ille, qui sedandus erat, fluxus magis magisque versus intestina concitetur, & particulæ purgantium acriores immediato contactu suo intestina ad contractionem inordinatam invitent, ipsisque inhærens serum, quod certe non omnimode abstergi potest, acrius adhuc reddatur, ut adeo nemini mirum possit videri, quod nonnunquam in ipsa curatione fluxus ille adeo augeatur, ut vix ullis deinde cohiberi possit medicamentis, cum facile quivis nunc perspiciat, unde illæ lacrymæ. Malim proinde ego positis iis, quas jam jam commemoravi, circumstantiis illico ad absorbentia simulque nonnihil adstringentia ∇ ea, opiata moderata, quin & emulsiones ac clysteres confugere, utpote humorum copiam mediante sudatione imminuentia, acrimoriam temperantia, ac tenuitatem corrigentia, sicque ipsas diarrhœæ hujus causas tollentia, eo tamen adhibito moderamine, ut non derepente fluxus iste omnino sistatur, sed, prout usus ratio postulaverit, per unum alterumve adhuc diem, attamen nimio ejus jam tum fracto impetu, quodammodo servetur, quin & lenientibus aut purgantibus mitioribus, tutius dein usurpandis, si opus fuerit, nonnihil proliciatur, ut superfluum noxiumque è corpore serum hac ratione commode evacuetur. Sed hæc illos, dicat aliquis, minus ferient, qui solum *rhabarbarum tostum* exhibere consueverunt? Dicam paucis, quid sentiam. Quod si parum tantummodo illud torreant, ut particulæ \ominus inæ vol. acres non omnes in auras abigantur, sed plurimæ adhuc remaneant, eandem certe incurrunt animadversionem, nunc graviolem nunc vero mitiorem, prout in majori illud vel minori dosi ægrotis suis offerunt, de quorum valetudine imo ipsa hic agitur vita, non de lana, ut ajunt, caprina lufus instituitur. Sin diutius aut majori Vulcani vehementiæ illud exponant, quin & insuper æqual. aut saltem dimidiæ (uti solent) *nuc. mosch.* portioni commisceant, falluntur omnino & fallunt, quando illud purgantis, etsi lenioris, loco sub eoque exhibent titulo, siquidem non solum *nuc mosch.* ob particulas plures ∇ estres fluxum illum potenter satis cohibet, Δ easque $\circ\circ$ las paucula forte adhuc reliqua rhabarbari spicula obtundit; verum etiam ipsum hoc penitus Δ is vi enervatur, ex solis deinde particulis ∇ estribus ac pauculis forte Δ eis constans, cum *vel liquido calidiore subactum, aut igne, ustulatum, aut in quam minutissimo pulvere servatum efficaciam omnem Volatilis fuga amittat*, ceu accuratissime docet insigne illud non minus Cimbricæ delictum, quam Orbis eruditi lumen, *Job. Nicolaus Pecklinus, Dn. Patronus meus ac Fautor*

omni observantia colendus, in supra laudata, nunquam tamen satis laudanda *Exercit. de Purgant. pag. 235.* Sed satis de hisce: pergendum ad ea, quæ restant.

GONORRHOEA.

Commodissime hancce cum celeberr. *Ettmüller. Coll. Pract. special. de morb. vir. & mul.* in veram & notham distinguere licet, ita ut illa adesse dicatur, quando vera materia seminalis aut ipsi saltem proxime similis, in testibus tamen elaborata, crebro nimis excernitur; hæc vero quando alia materia vitiosa loco seminis excernitur, & rursus duplex statuatur, alia benigna, quando citra causam manifestam v. gr. citra prægressum actum ♀ eum suspectum effluit continuo liquamen sive materia tenuis aquosa & copiosa, idque citra pruritus ♀ eum aut citra membri tentiginem: alia maligna, quæ ex coitu cum fœmina impura ac lue gallica infecta contrahitur. Ex hisce catarrhorum catalago inferendam esse duxi, gonorrhœam notham benignam, à nonnullis jure merito catarrhalem dictam, cum dies noctesque fluxus iste continuari quin & per integros annos durare observetur, absque tamen insigniori sæpius virium prostratione, ut nullum dubium esse possit, quin superfluum aut vitiosum massæ sanguineæ serum in glandulosa prostaticarum substantia, præsertim si ipsa debilior existat, eadem ratione catarrhum producat, uti in aliis corporis partibus eundem excitare consuevit. Ad Curationem autem ejus quod spectat, cum, præter interna per os assumenda remedia, haud alia hic possint adhiberi, quam quæ exterius regioni pubis applicantur, ea quoque commode hic in usum trahi poterunt, quæ pro sistenda diarrhœa jamjam commendavi.

FLUOR ALBUS.

Uti gonorrhœa virilis, ita etiam muliebris in veram & notham distinguere meretur: in illa liquor ejusmodi, qualem fœminæ in coitu excernunt, aut ipsi proxime similis per intervalla nunc longiora nunc vero breviora, attamen crebro nimis ac ut plurimum cum voluptate quadam ♀ ea aut occasione ejus profluit: in hac vero materia quædam plus minus ichorosa copiosius & ferme continue, quin & absque voluptate aut titillatione quadam ♀ ea promanat, concurrente ut plurimum totius corporis seu MS. depravatione. Et hæc quidem posterior rursus duplex constituenda, una quidem benigna dicenda, quando scil. vel nullam vel non adeo insignem humor effluens conjunctam habet acrimoniam; altera vero maligna, quando ingens ac veluti acida vel falso-acida corrosiva adest acrimonia ac virulentia, qualis luem ♀ am comitari aut proxime præcedere

dere solet, ad eam proinde commode referenda. Ad catarrhos enim solum spectat notha benigna, Fluor albus κατ' ἐξοχήν dicenda, quem sistere nullo modo consultum erit, nisi prius ipsa M. S. a cujus vitio iste dependet, emendata sit ac ab humiditatibus superfluis rite liberata. Quo facto, ubi ad topica accedere animus est, ante omnia, si humor pituitosus ac crassus peccare deprehendatur, incidentia & detergentia in usum vocari debent, quibus orificium uteri internum ac vagina ejus probe à muco inhærente mundetur, qualia sunt aq. decoct. absynth. matricar. menth. salv. puleg. sabin. rorismar. &c. quibus deinde leniter adstringentia poterunt admisceri. Vel

℞. rasur. lign. guajac. ℥β. aloës, juniper. ā. ʒij. infund. in ∇ fervidiss. ℥ij. & relinq. per horas xxiv. supra cineres calid. postea coq. ad medietat. consume. addendo sub fin. herb. absynth. matric. puleg. menth. ā. M℞. flor. salv. anth. melilot. alb. ā. P. j. Col. Dr. S. Mutter-Clystier zu unterschiedlichen malen/ ein wenig warm zu appliciren.

℞. herb. sabin. artemis. origan. rorismar. ā. Mj. flor. lavendul. ros. rubr. ā. P. ij. coq. in aq. bord. & vin. rubr. stypt. ā. q. f. Col. ℞. ʒviii. add. oxym. squillit. ʒiβ. M. D. S. ut ante.

Vel intrudatur ex commendatione River. Prax. P. II. lib. XV. c. IV. pessarium ex foliis ♀ialis contus. & panno lineo raro involutis, vel ex theriaca & terebinth. Vel

℞. fol. ♀ial. pulv. succ. absynth. inspiss. ā. ʒij. mell. ad consist. coct. ʒβ. M. F. I. a. Pessar. n. j. vel ij. D. S. Mutterzäpflein.

Nec negligendi sunt vapores ac suffitus pag. 74. laudati mediante ferro Δito aut carbonibus ollæ impositis excitandi, & per infundibulum isti adaptatum ad vaginam uteri admittendi. Quo si vero tenuiores aut acriores humores peccaverint, injici poterunt seqq.

℞. decoct. bord. ʒiv. mell. ros. ʒβ. M. D. S. Ausspühlendes Clystier.

℞. lact. chalyb. ʒvj. dissolv. in eo castor. ℥ij. M. D. S. Linderndes Clystier.

℞. rad. lapath. acut. ʒj. fol. plantag. malv. sclarea (quam horminum odoratum vel gallitrichon vocant) ā. Mj. fl. nymph. bellid. alb. ros. alb. ā. P. j. coq. in f. q. ∇ bord. Col. D. S. Reinigendes und anhaltendes Clystier.

℞. fol. plantag. herb. melilot. alb. fol. sclarea ā. Mij. ros. alb. Mj. rad. bistort. slipend. ā. ʒiij. ☉ C ā ℥β. S. Species zum Bad. ad imitat. Michaël Prax. P. I. Lib. V. c. 30.

Laudatur præterea pro adstringendi scopo cinis nuc. jugland. cum vino mistus & utero injectus; fetus ventris & pubis cum decoct. vineæ per

per vinca, & aliis adstringentibus: quin & vetula ab hoc fluxu liberata fertur, quæ linteum cum fluore excepit inque furnum suspendit. Magni quoque hoc in affectu æstimatur *ungu. scalrea*, ex eadem contusa, ac, ubi aliquantum putrefieri incipit, tantisper butyro cocta expressum, si ab umbilico ad inferiora usque ventri inungatur, ac per pessos finui pudoris admoveatur. Plura hic consulto non affero, cum pleraque illa, quæ contra Diarrhœam laudavi, hic quoque conferre possint, si respective vaginæ uteri injiciantur ac paulo supra pubem vel ei ipsi quoque applicentur.

TUMORES

Variarum partium externarum.

Qui cum solummodo catarrhis accenseri mereantur, quamdiu adhuc recentes resolvi sese & discuti patiuntur, commode ea hic adhiberi poterunt præsidia, quæ supra pag. 81. & 87. laudavi, quibus potentiora paulo adungere nunc lubet, qualia sunt \circ *guajac. fœtidum*, ♀ *dest. empl. diachyl. cum gumm. Vigon. opodeldoch. Minderer. ceroneum Nicol. quæ in Dispens. Augustan. habentur, emplastr. de galban. crocatum Myns. de sperm. ceti Fjusd. cerat. de ammon. Quercetan.* Vel

\mathcal{R} . *gumm. ammon. galban. ā. ℥j. myrrh. rubr. thur. ā. ℥ss. camphor. ℥ss. ol. irin. cer. flav. ā. q. s. M. F. l. a. Empl. quod super alut. tumori adaptatam extendatur ac applicetur.*

\mathcal{R} . *picis naval. colophon. ā. ℥ss. bdell. opoponac. ā. ℥j. terebinth. cer. flav. an. q. s. M. F. l. a. Empl.*

\mathcal{R} . *sem. sinap. nasturt. ♁ viv. aristol. rot. ā. ℥ij. galban. ammoniac. in ♁ solut. ā. ℥ss. ol. lil. alb. cer. alb. an. q. s. M. F. l. a. Empl.*

\mathcal{R} . *opoponac. bdell. myrrh. ā. ℥iij. ♁ viv. ⊖ is commun. ā. ℥ij. camph. ℥ij. tereb. cer. an. q. s. M. F. l. a. Empl.*

\mathcal{R} . ♀ *comm. ⊖ is commun. ā. ℥ij. gumm. ammon. ℥j. pulv. M. & inde saccul. parti affect. applicand.*

In principio tumorum, ubi serum lymphaticum tenue copiosius affluit, adstringentia leniora adhiberi possunt, admixtis tamen iis, quæ subsequenter statim viscositatem præcaveant, v. g.

\mathcal{R} . *rad. tormentill. pulv. gumm. ammon. ♁ to solut. ā. ℥j. thur. mastich. sangu. dracon. ā. ℥j. ⊖ is ⊖ ss. ol. myrtill. cere flav. ā. q. s. M. F. l. a. Empl.*

RHEUMATISMUS.

Quamquam plures ejus differentias Auctores nonnulli constituant, facile tamen in præsentiarum sufficet mihi in Universalem, nonnullis legitimum dictum, & Particularem sive spurium eundem distin-

xiffe, quorum ille dicatur, qui omnes ferme totius corporis partes affligit, huc proprie non spectans, nec alia fere quam interna medicamenta ac suffimenta exterius adhibita admittens: hic vero, qui unam tantum aut alteram corporis partem infestat, ac per integros nonnunquam annos uno eodemque in loco hæere consuevit. Posterior hic uti catarrhis jure merito accensendus esse videtur, ita eadem sibi efflagitat remedia, quæ discutiendis humoribus variis jamjam assignavi. Atque ita tertiæ quoque Indicationi satisfacisse me existimaverim.

Detectis igitur nunc hostis nostri viribus, armis, munimentis, omnique apparatu, ac comparatis deinde sat numerosis firmisque, quibus oppugnari possit, copiis, ordinataque tota belli hujus ratione, nihil reliquum est, quam ut Divinum ante omnia auxilium ad illud feliciter gerendum piis imploretur precibus, ægerque laboranti naturæ, utpote veræ, docente divo Coo, *morborum medicatrici*, antequam nimium prosternatur, ocyus succurrat, nec, qui perversus nonnullorum horum mos est, tum demum de capeffendis cogitet armis, ubi ipsi jam cervici hostile imminet ferrum, memor Poëtici illius:

*Principiis obsta; sero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.*

Quapropter statim ab initio hujus mali tempestive prudentem ac rationalem (quem vocant) Medicum consulat, ejusque præceptis patientem ac morigeram accommodet aurem, nec, si ad unum statim medicamento alicujus ictum hastam non abjiciat hostis, animum dimittat ac despondeat, cum hominem sibi, non Deum, facere sciat Medicinam, ac Medicum naturæ noverit esse ministrum, rarius vero magistrum. Qui vero belli hujus dux expetitur Medicus, si tela quædam ex Dissertatione hac, veluti armamentario quodam, depromere animus ei fuerit, ipsam prius affectus cujuslibet particularis indolem causasque speciales ad ductum superius propositæ Theoriæ investigabit, probeque deinde pensitatis uniuscujusque medicamento viribus ex generalibus Methodi Medendi regulis Universalibus particularibus, Mitiora fortioribus præmittet, Curationemque tuto, cito, & jucunde absolvere studebit, alta semper mente repositum habens vetus illud, quo, tanquam gemmula, præsentem obfignare lubet Dissertationem:

NIHIL TEMERE,
NIHIL NEGLIGENTER!

EPIIMETPON.

QUANDO quidem in Dissertatione de Gustu anno superiori hinc conscripta & habita pag. 24. seq. primus (quantum quidem scio) papillas nerveas in lucem publicam protraxi, quibus, utpote formale gustus organum constituentibus, tunicam faucium angustias undique succingentem in brutis nonnullis, quæ cultro Anatomico tum temporis subjicere licebat, præditam atque distinctam observâram; operæ omnino pretium esse videtur, pauculis hinc significasse, easdem me in subiecto quoque humano invenisse, nullumque proinde superesse amplius posse dubium, quin præter ipsam linguam aliæ quoque oris interni partes verum hujus sensus subiectum salutarimereantur. Cum enim Anatomices in hac Universitate Professor longe Celeberrimus, Dn. Johannes Mauricius Hoffmannus, Dn. Patronus ac Præceptor meus omni observantia colendus, in cadavere, quo præterita hieme Theatrum hocce gavifum est, sectionis Anatomicæ exercitium petenti concessisset, singulaque manibus meis liberius tractandi intimiusque rimandi licentiam humanissime fecisset; occurrebant mihi, simul ac cultrum oculosque ad partes istas converteram, papillæ nerveæ nonnihil albicantes, figuræque similitudine papillis primi generis linguæ respondententes, magnitudine quidem aliquantum iisdem cedentes, nec tamen adeo exiguæ, quin oculis nudis ab adstantibus, quibus eas commonstrabam, Amicis promptissime possent dignosci. Hæ ipsæ uti fauces undique armabant, & non solum in superiori earum concameratione sive palato extremo, sed ad latus utrumque circa tonsillas, quas vocant, copiosissimæ aderant; ita nec in ipso pharyngis principio deficiebant, sed tunicam ejus statim post musculos

los , pharyngæos dictos , fatis numerosæ distinguebant. De uvula insuper nunc adjicio, tunicam musculis ejus, Peristaphylinis dictis , super extensam papillis ejusmodi copiosis stipatam fuisse; ipsam vero non adeo notabiles visui exhibuisse, sed punctula tantummodo quædam minutula, pariter tamen albicantia ac sine dubio papillarum nervarum titulo haud defraudanda, cum sensum gustus fatis accuratum inibi vigere vel illud comprobet experimentum, quod, si ope instrumentorum pag. 84. superius memoratorum, pulvis aliquis uvulæ affletur, patiens gustus beneficio assequi statim possit, utrum sal, an piper, zingiberve, aut aliud quoddam concretum adhibitum fuerit, etiamsi, peregrino illud colore tinctum, antea non fatis cognoverit.

SOLI DEO GLORIA!

